

Diagnoza społeczno-gospodarcza Gminy Olsztynek

(PROJEKT)

Olsztynek, sierpień 2021

Spis treści

WSTĘP	4
1. CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA MIASTA	5
1.1. Położenie	5
1.2. Zarys historyczny	6
1.3. Partnerstwo.....	8
2. SFERA PRZESTRZENNA	11
2.1. Układ przestrzenny	11
2.2. Dostępność komunikacyjna	23
2.3. Infrastruktura techniczna.....	30
2.4. Mieszkalnictwo	37
3. SFERA ŚRODOWISKOWA	42
3.1. Zasoby przyrodnicze	42
3.2. Wody powierzchniowe i podziemne	44
3.3. Klimat	45
3.4. Ocena stanu środowiska	45
3.5. Zagrożenie hałasem.....	47
3.6. Odnawialne źródła energii.....	48
3.7. Ochrona środowiska	49
4. SFERA SPOŁECZNA	54
4.1. Demografia	54
4.1.1. Ruch naturalny	54
4.1.2. Starzenie się społeczeństwa	57
4.1.3. Migracje ludności.....	59
4.1.4. Prognoza demograficzna.....	60
4.2. Edukacja	61
4.2.1. Wychowanie żłobkowe i przedszkolne	61
4.2.2. Szkoły podstawowe	63
4.2.3. Szkoły ponadpodstawowe	65
4.2.4. Jakość kształcenia.....	66
4.2.5. Ośrodki wychowawcze	67
4.2.6. Poradnia psychologiczno-psychologiczna	67
4.3. Zdrowie	67
4.3.1. Przychodnie, szpital i apteki.....	67
4.4. Integracja społeczna	69

4.4.1.	Pomoc społeczna	69
4.4.2.	Usługi społeczne kierowane do rodzin	71
4.4.3.	Klub Integracji Społecznej	73
4.4.4.	Usługi dla osób z niepełnosprawnościami	75
4.4.5.	Usługi dla osób starszych	75
4.4.6.	Kapitał społeczny.....	76
4.5.	Turystyka i sport.....	81
4.5.1.	Kultura.....	81
4.5.2.	Zabytki i obiekty dziedzictwa kulturowego	83
4.5.3.	Sport i rekreacja	86
4.5.4.	Potencjał turystyczny	87
4.6.	Społeczeństwo informacyjne.....	88
4.7.	Bezpieczeństwo	90
5.	SFERA GOSPODARCZA	92
5.1.	Przedsiębiorczość.....	92
5.2.	Atrakcyjność inwestycyjna	95
5.3.	Rynek pracy	97
5.3.1.	Aktywność zawodowa	97
5.3.2.	Bezrobocie.....	98
5.3.3.	Barometr zawodów	102
5.4.	Finanse Gminy Olsztynek	105
5.4.1.	Dochody i wydatki.....	105
5.4.2.	Saldo budżetowe i prognoza budżetu	109
5.4.3.	Wartość projektów finansowanych ze środków unijnych	110
6.	DIAGNOZA PORÓWNAWCZA.....	111
7.	KONSULTACJE SPOŁECZNE	117
8.	SPIS WYKRESÓW, TABEL I RYSUNKÓW	118

WSTĘP

Prezentowana *Diagnoza społeczno-gospodarcza Gminy Olsztynek* jest przeglądem najważniejszych kwestii społeczno-gospodarczych i ukazuje wieloaspektową analizę stanu obecnego w mieście. Raport diagnozy koncentruje się na szczegółowej analizie uwarunkowań wewnętrznych rozwoju Gminy Olsztynek dokonanej w pięciu podstawowych kategoriach, obejmujących takie zagadnienia jak:

1. **Informacje ogólne** (w tym: uwarunkowania geograficzne, historyczne);
2. **Przestrzeń** (w tym m.in. układ przestrzenny, dostępność komunikacyjna, mieszkalnictwo, infrastruktura techniczna);
3. **Środowisko** (w tym: charakterystyka najważniejszych aspektów środowiska przyrodniczego oraz jego ochrony, tj. zasoby wodne i jakość wód, jakość powietrza i klimat akustyczny);
4. **Spoleczeństwo** (w tym: analiza procesów demograficznych i osadniczych, wykluczenie społeczne, kapitał społeczny tj. liczba organizacji pozarządowych, aktywność i potencjał mieszkańców, edukacja, ochrona zdrowia, kultura i turystyka);
5. **Gospodarka** (w tym: struktury gospodarczej, rynku pracy, atrakcyjności inwestycyjnej, przedsiębiorczości, dochody ludności, finanse publicznych JST, realizowane zadania i projekty).

Dla każdego z powyżej wymienionych obszarów przedstawiono najważniejsze informacje, w tym również realizowane projekty oraz dane statystyczne obrazujące sytuację w mieście, także na tle powiatu lidzbarskiego, województwa warmińsko-mazurskiego oraz kraju. Zakres czasowy obejmuje zasadniczo lata 2016-2020. W 2020 roku pojawiła się w Polsce pandemia COVID-19, która wprowadziła znaczne ograniczenia w prowadzeniu działalności gospodarczej powodując załamanie gospodarcze i trudną sytuację na rynku pracy. Dlatego też w niektórych obszarach nie brano pod uwagę roku 2020.

Analiza została wykonana w oparciu o najbardziej aktualne dostępne dane statystyczne, głównie te pochodzące z baz Głównego Urzędu Statystycznego, Urzędu Miejskim w Olsztynku i jego jednostek podległych oraz Powiatowego Urzędu Pracy w Olsztynie.

Główne wnioski z diagnozy społeczno-gospodarczej stanowią będą punkt wyjścia dla przygotowania *Strategii Rozwoju Gminy na lata 2022-2030*.

1. CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA MIASTA

1.1. Położenie

Gmina Olsztynek to gmina miejsko - wiejska położona w południowo - zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, w powiecie olsztyńskim. Zajmuje ona powierzchnię 372 km², co czyni ją największą gminą w powiecie olsztyńskim (13,1% jego powierzchni). Siedzibą gminy jest miasto Olsztynek.

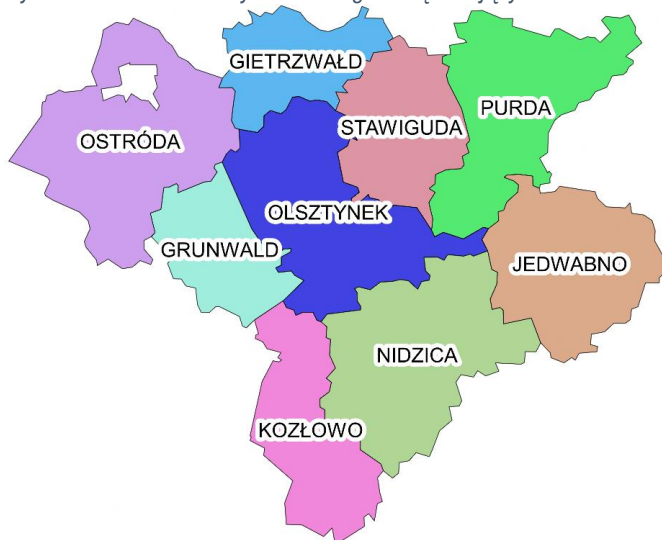
Rysunek 1. Gmina Olsztynek na tle województwa warmińsko-mazurskiego i powiatu olsztyńskiego

Źródło: Program ochrony środowiska dla Gminy Olsztynek na lata 2019-2022 z perspektywą do roku 2026

Na wschodzie, terytorium gminy Olsztynek ogranicza rzeka Łyna, tylko okolice wsi Dąb są wysunięte daleko w kierunku wschodnim i wykraczają poza linię rzeki. Na północy, granicę gminy wyznaczają brzegi jeziora Łańskiego i Plusznego, koryta rzeki Pasłęki i jezioro Sarag, natomiast na południu są to brzegi jezior Tymawskiego i Mielno. Zachodnia granica gminy przebiega wzdłuż kanału łączącego jezioro Mielno z jeziorem Szumówko, brzegu jeziora Wielki Omin, koryta Drwęcy i brzegu jeziora Gugowo.¹

Rysunek 2. Gmina Olsztynek na tle gmin sąsiadujących

¹ Raport o stanie Gminy Olsztynek za 2020 rok

Źródło: Internet, <https://dlainwestora.olsztynek.pl/o-gminie/>, (dostęp 12.07.2021 roku)

Gmina Olsztynek graniczy z ośmioma gminami województwa, którymi są: Stawiguda, Purda, Jedwabno, Nidzica, Kozłowo, Grunwald, Ostróda i Gietrzwałd. Miasto Olsztynek jest jednym z pięciu miast powiatu olsztyńskiego, w skład którego wchodzi również: Barczewo, Biskupiec, Dobre Miasto i Jeziorany.

Władze Gminy Olsztynek obrały kierunek turystyczny dla gminy ze względu na wyróżniającą się dużą lesistością, zróżnicowany krajobraz, dużą liczbą jezior i oczek wodnych oraz znaczną obecność form przyrody i zabytków. Nie bez znaczenia dla atrakcyjności turystycznej, inwestycyjnej i mieszkaniowej jest fakt, że gmina położona jest na przecięciu trzech ważnych szlaków komunikacyjnych tj. S51, DK 58 i S7.

1.2. Zarys historyczny

Olsztynek powstał na terytorium pruskiego plemienia Sasinów. Ziemie te, podbite przez zakon krzyżacki, zostały objęte akcją kolonizacyjną dopiero w połowie XIV wieku. Była to kraina puszczańska, pokryta wielkimi lasami, tylko w niektórych miejscach istniały osady pruskie. Tam z reguły Krzyżacy wznosili zamki obronne, a wokół nich **powstawały miasta, w tym w 1359 roku Olsztynek**.

Założenie Olsztynka wiąże się z działalnością komtura ostródzkiego, Gunthera von Hohenstein. Z jego inicjatywy na niewielkim wzgórzu zbudowano zamek, obok powstała osada zamieszkała przez rzemieślników i kupców. 1 października 1359 roku otrzymała prawa miejskie i nazwę "Hohenstein" na cześć komtura ostródzkiego, który dokonał lokacji.

Miastu nadano 47 łanów ziemi na prawie chełmińskim, stanowiło to około 1765 ha. Pod zabudowę, przeznaczono tylko niewielką część tej ziemi, większość stanowiła źródło utrzymania dla sołtysa, bogatszych mieszczan i kościoła parafialnego. Zapewne wliczono w to również las miejski i Jezioro Jemiółowskie. Pod zabudowę miejską wyznaczono prostokąt, o powierzchni około 4,16 ha. Obszar ten odpowiada przestrzeni zawartej w obrębie murów miejskich. Olsztynek reprezentował typowe niemieckie miasto na wschodzie, z prostokątnym rynkiem w centrum, przez który przechodziła główna ulica. W rynku znajdował się ratusz. W części północnej, na niewielkim wzniesieniu, stał gotycki zamek, murowany z kamienia i czerwonej cegły, odgradzony od miasta murami obronnymi. Tuż obok zamku wzniesiono kościół parafialny, również otoczony murami obronnymi aż do XVIII wieku. Zamek i kościół były ważnym punktem obrony w czasach, kiedy fortyfikacja grodu składa się z drewnianej palisady.

Zabudowę miasta stanowiły dwa regularne ciągi różnej wielkości działek, usytuowanych naprzeciw siebie po obu stronach rynku. Domy budowano w sposób zwarty, czyli jeden przy drugim. Na zapleczu każdego z nich mieścił się dziedziniec, zamknięty wjazdem do stajni. Stąd na tyłach działek mieszczkańskich znajdowały się tzw. ulice tylne lub stajenne. Teren pomiędzy działkami mieszczkańskimi a murem obronnym wypełniono budami, stanowiącymi mieszkania dla biedoty. Na początku XVII wieku. było 59 dużych domów mieszczkańskich, małych domów, czyli bud natomiast 77. Można z dużym przybliżeniem wyliczyć, iż w obrębie murów miejskich mieszkało około 700 osób.

Lata 1359-1410 to dobry okres dla miasta. Rozwijało się rzemiosło, reprezentowane przez piekarzy, rzeźników szewców, krawców, sukienników i garncarzy. Codzienne życie ludności ożywiały i wzbogacały cotygodniowe jarmarki oraz kontakty handlowe z polskim Mazowszem. Patrycjat składał się z rodzin pochodzenia niemieckiego, uboższe warsztaty, czyli tzw. plebs i pospólstwo, wywodziły się natomiast z polskich osadników przybyłych z Mazowsza. Świadczy o tym chociażby spolszczenie nazwy miasta.

Już na początku XV wieku pojawia się nazwa "Parvum Olsten", użyta przez Jana Długosza przy opisie bitwy pod Grunwaldem.²

Kolejne wieki nie rozpieszczały mieszkańców miasta, ale Olsztynek ostatecznie przetrwał każdą zawieruchę. W miarę nienaruszony przeszedł przez wydarzenia grunwaldzkie. Przez resztę XV wieku przechodził raz to w ręce Zakonu Krzyżackiego, innym razem pod zwierzchnictwo polskie. Ostatecznie w 1520 roku miasto zdobyły siły polskie, a pięć lat później znalazło się w granicach Prus Książęcych, które w tamtym czasie pozostawały lennem Królestwa Polskiego. XVIII wiek to okres wojen polsko-szwedzkich, w trakcie których miasto zostało spłądowane. Jakby tego było mało, to zaraz po Szwedach spalili je Tatarzy. Ostatecznie Olsztynek znalazł się w granicach powstałego w 1701 roku Królestwa Prus, a w 1871 roku weszło w skład nowo utworzonego państwa niemieckiego.

Podczas I wojny światowej miasto zajęły siły rosyjskie, a w trakcie bitwy pod Tannenbergiem ponad 2/3 całej zabudowy legło w gruzach. Tannenberg to niewielka wieś, którą dziś znamy jako Stębark. Niedaleko granic Olsztynka wzniesiono w latach 1924-1927 monument upamiętniający to starcie (niem. Tannenberg-Denkmal). Po śmierci marszałka Paula von Hindenburga (prezydenta Republiki Weimarskiej i III Rzeszy) w 1934 roku pomnik przekształcono w mauzoleum polityka, a w uroczystym pogrzebie uczestniczyło kilkaset tysięcy osób (w tym sam Adolf Hitler).

Również II wojna światowa nie oszczędziła miasta. Nieopodal granic Olsztynka powstał obóz dla jeńców wojennych Stalag IB Hohenstein. Był to jeden z największych jenieckich obozów w tej części Europy – w trakcie wojny mogło przebywać w nim nawet 650 tysięcy osób, z których około 55 tysięcy zginęło. W styczniu 1945 roku wojska rosyjskie zniszczyły większość zabudowy centrum. Jednym z nielicznych ocalałych budynków był ratusz. Po wojnie miasto znalazło się w granicach Polski.³

Od 2016 roku **patronem Olsztynka jest Św. Piotr**. Herb Olsztynka przedstawia Św. Piotra i według historyków herb Olsztynka uległ w ciągu ponad 600 lat nieznacznym zmianom. Ostatnia wersja herbu przedstawia na srebrnej tarczy i zielonej podstawie postać św. Piotra w niebieskiej szacie ze złotą aureolą, trzymającego w prawej ręce złoty pojedynczy klucz, a w lewej złotą laskę wędrowca.

29 czerwca 2004 roku Rada Miejska zatwierdziła barwy flagi Olsztynka uwzględniając opinię Komisji Heraldycznej. Barwy flagi wywodzą się od dominujących kolorów herbu: zielonego, żółtego i błękitnego. Olsztynek posiada dwie flagi – miasta bez herbu i urzędową z herbem.

W 2009 roku, podczas obchodów jubileuszu 650-lecia miasta, w wyniku ogłoszonego konkursu na logo miasta, wyłoniono zwycięskie logo.

² Internet, <https://olsztynek.pl/miasto-i-gmina-olsztynek/historia/>, (dostęp 12.07.2021 roku)

³ Internet, <https://www.podrozepoeuropie.pl/olsztynek-atrakcje/>, (dostęp 12.07.2021 roku)

1.3. Partnerstwo

Gmina Olsztynek ma podpisane umowy i porozumienia partnerskie z miastami krajowymi i zagranicznymi. Pierwszą umową partnerską była Umowa Przyjaźni z gminami z Francji (Gminy Deols, Le Poinçonnet, Luant) w dniu 25 września 1994 roku, gdzie strony zadeklarowały współpracę m.in. w zakresie kultury, sportu, turystyki, rolnictwa i ochrony środowiska. W podobnym zakresie Gmina Olsztynek współpracuje m.in. z Gminą Mejszagola z Litwy (w 2002 roku), Związkiem Gmin Walkenried w Niemczech (w 1996 roku), Rejonem Polessk w Obwodzie Kaliningradzkim (w 1998 roku), z Bańską Szczawnicą ze Słowacji (w 2005 roku), Gminą Strängnäs ze Szwecji (w 1996 roku), Felsőszolca z Węgier (w 2004 roku), Gminą Ostercappeln z Niemiec (w 2017 roku).

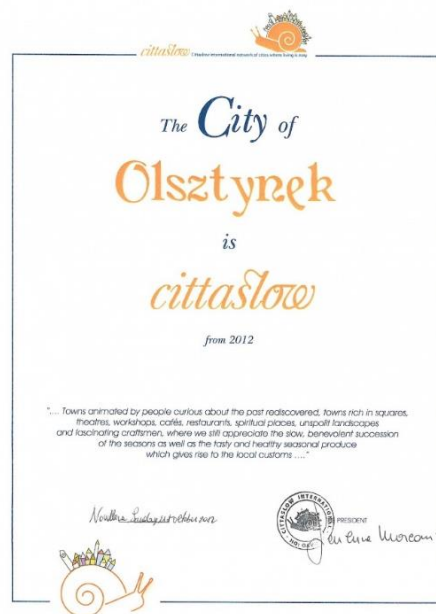
Dodatkowo Gmina Olsztynek należy jako członek do stowarzyszeń i organizacji skupiających różnorodne podmioty. Do najważniejszych należą:

- **Związek Gmin Warmińsko-Mazurskich**, którego celem jest m.in. promowanie walorów turystycznych regionu oraz prowadzenie wspólnych inwestycji w zakresie ochrony środowiska, gospodarki komunalnej, telekomunikacji i turystyki;
- **Związek Gmin Regionu Ostródzko-łławskiego „Czyste Środowisko”**, którego zadania to: budowa i utrzymanie ekologicznego składowiska odpadów komunalnych w Rudnie koło Ostródy i gospodarka odpadami komunalnymi;
- **Stowarzyszenie Gmin RP „Euroregion Bałtyk”**, którego celem jest, uwzględniając specyfikę położenia „Euroregionu” w obszarze południowo-wschodniego Bałtyku, na styku granic Polski, Rosji, Litwy, Łotwy i poprzez Bałtyk ze Szwecją i Danią, w jak największym stopniu wykorzystując inicjatywy europejskie jakie są planowane w różnych programach dotyczących tej części Europy, działa na rzecz poprawy warunków życia ludności zamieszkującej teren działania Stowarzyszenia, ze szczególnym uwzględnieniem terenów przygranicznych;
- **Stowarzyszenie Gmin Polska Sieć „Energie Cites”**, którego zadaniem jest: doradzanie gminom, jak lepiej wykorzystywać fundusze strukturalne, promowanie energii odnawialnej, pokazywanie, jak efektywnie wykorzystywać energię, uczenie, jak chronić klimat, przedstawianie innowacyjnych technologii i najlepsze rozwiązania, informowanie o źródłach finansowania, pomaganie gminom znaleźć partnerów do projektów;
- **Związek Gmin Zlewni Rzeki Pasłęki**, którego celem jest: realizacja Lokalnej Strategii Rozwoju opracowanej przez Stowarzyszenie, działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, aktywizowanie i integracja społeczna ludności wiejskiej, wspomaganie rozwoju turystyki, rekreacji na obszarze działania; podtrzymywanie tradycji i tożsamości kulturowej obszaru działania, ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, wspomaganie rozwoju przedsiębiorczości i potencjału sektora pozarządowego, promocja obszarów wiejskich - prowadzenie innych działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich położonych na terenie działalności Stowarzyszenia;
- **Fundacja „Fundusz Ziemi Olsztyńskiej”** z pomocy programów stypendialnych administrowanych przez FZO może korzystać młodzież szkół ponadgimnazjalnych oraz studenci zamieszkali na terenie powiatu olsztyńskiego;
- **Fundacja „Zielone Płuca Polski”**, którego celem jest organizowanie i finansowanie zadań określonych w „Porozumieniu w sprawie współdziałania na rzecz zrównoważonego rozwoju oraz promocji obszaru Zielone Płuca Polski z zachowaniem jego różnorodności biologicznej

i tożsamości kulturowej”, poprzez: ożywianie oraz proekologiczne ukierunkowanie rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru Zielone Płuca Polski, ze szczególnym uwzględnieniem rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego, leśnictwa, gospodarki wodnej, turystyki i lecznictwa uzdrowiskowego, podnoszenie poziomu wiedzy społeczeństwa, w tym młodzieży szkolnej o walorach przyrodniczych i kulturowych obszaru Zielone Płuca Polski, wzrost atrakcyjności i konkurencyjności obszaru Zielone Płuca Polski w przestrzeni polskiej i europejskiej, doskonalenie i promocję produktów oraz usług wytwarzanych na obszarze Zielone Płuca Polski, wspieranie inicjatyw organizacyjnych i finansowych tworzących materialne podstawy rozwoju obszaru Zielone Płuca Polski, uwzględnienie arealu i funkcji Zielonych Płuc Polski w polityce przestrzennej i regionalnej Państwa. Gmina Olsztynek ma prawo posługiwania się znakiem Zielone Płuca Polski od 2010 roku;

- **Stowarzyszenie Olsztyński Obszar Aglomeracyjny**, którego celem jest wspieranie idei samorządu terytorialnego oraz inicjowanie współpracy gmin i powiatu na rzecz spójności terytorialnej, rozumianej jako proces polegający na takim kształtowaniu przestrzeni, aby zapewnić najlepszy rozwój unikalnego potencjału terytoriów poszczególnych gmin dla osiągnięcia celów rozwojowych, w tym spójności społeczno-gospodarczej Olsztyńskiego Obszaru Aglomeracyjnego, poprzez zintegrowane zarządzanie jego rozwojem;
- **Warmiński Związek Gmin**, który przejmuje realizację przekazanych przez gminy - członków związku - następujących zadań publicznych: wspieranie i upowszechnianie idei samorządowej, opracowanie i wdrażanie programu rozwoju i wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz upowszechnianie rozwiązań w zakresie poszanowania energii, wspieranie i upowszechnianie programu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych oraz opracowanie i wdrażanie programu opieki nad bezdomnymi zwierzętami. Związek przejmuje rolę koordynatora w działaniach jego członków w zakresie zachowania dziedzictwa kulturowego, gospodarki przestrzennej, w tym planowania i rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej oraz wdrażania i promocji nowych produktów turystycznych w ramach potencjonalnego obszaru metropolitalnego i powiązań z aglomeracją Olsztyna;
- **Stowarzyszenie Lokalnej Grupy Działania „Południowa Warmia”**, którego głównym celem jest stymulowanie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich;
- **Międzynarodowe Stowarzyszenie Miast Cittaslow - Międzynarodowa Sieć Miast Dobrego Życia**, którego celem jest promowanie i rozpowszechnianie kultury dobrego życia poprzez badania, eksperymentowanie, stosowanie rozwiązań dotyczących organizacji miasta. W Miastach Sieci Cittaslow:
 - realizowana jest polityka środowiskowa dążąca do utrzymania i rozwoju charakterystycznych cech obszaru i zabudowy miejskiej,
 - realizowana jest polityka mająca na względzie ustanowienie funkcjonalnej infrastruktury i podejmowane są działania nad poprawą jakości życia ich społeczności,
 - promuje się technologie skierowane na poprawę wartości środowiska naturalnego i zabudowy miejskiej,
 - stymuluje się produkcję i wykorzystanie produktów żywnościowych otrzymanych drogą naturalnych technik nieszkodliwych dla środowiska, z wyłączeniem produktów modyfikowanych genetycznie.

- chroni się lokalne produkcje mające korzenie w kulturze i tradycjach, które przyczyniają się do utrzymania specyficznego charakteru terytorium, zachowując miejsce i style, promując okazje i miejsca uprzywilejowane z uwagi na bezpośredni kontakt między konsumentami a producentami towarów wysokiej jakości,
 - promuje się gościnność jako moment pierwszego kontaktu ze społecznością i jej specyfiką, usuwając przeszkody natury fizycznej i kulturowej, które mogą przeszkodzić w pełnym i powszechnym wykorzystaniu zasobów miasta,
 - wśród mieszkańców wspierana jest świadomość życia w jednym z miast Slow City, ze szczególnym uwzględnieniem środowiska młodzieży i szkoły, poprzez systematyczne informowanie o korzyściach członkostwa w sieci miast.
- **Stowarzyszenie „Polskie Miasta Cittaslow”**, którego celem jest m.in. budowanie wizerunku miast Cittaslow jako atrakcyjnych turystycznie.

2. SFERA PRZESTRZENNA

2.1. Układ przestrzenny

Znaczna część gminy to tereny rolnicze i leśne. Stan zagospodarowania wyraża się również w użytkowaniu gruntów. Struktura użytków na wsi i w mieście wygląda podobnie. Najwięcej, po około jednej trzeciej, jest gruntów ornych. Grunty zabudowane i zurbanizowane zajmują odpowiednio po 9% i 5%. Istotne różnica występuje w powierzchniach gruntów drogowych – w mieście jest to 9%, na wsi 3%. Spowodowane jest to ich długością oraz faktem, że na wsi jedna droga obsługuje duże powierzchnie pól, a nie mniejsze kwartały zabudowy. W mieście zaobserwować można też większy udział gruntów wyłączonych z produkcji rolnej – 37% przy 12% na wsi.⁴

Gmina posiada dobrze rozwiniętą sieć osadniczą, w której centralnym środkiem jest miasto Olsztynek. Wśród miejscowości wiejskich istotną rolę odgrywają wsie Waplewo oraz Elgnówko. Jednocześnie z uwagi na małe pokrycie planistyczne zaobserwować można występowanie zabudowy kolonijnej, szczególnie w południowej części gminy. W strukturze zabudowy dominuje zabudowa mieszkaniowa, przy czym w poszczególnych miejscowościach doszło do dużego wymieszania jej z innymi funkcjami: rekreacyjną, usługową czy nawet przemysłową.⁵

Jednostkami pomocniczymi samorządu w gminie Olsztynek są cztery osiedla oraz od 2019 roku 32 sołectwa (składającymi się z 65 miejscowości).

Miasto Olsztynek

Na terenie miasta Olsztynek znajdują się cztery osiedla, które są oznaczone cyframi od 1 do 4. Ulice wraz z planem osiedli znajdują się poniżej.

Tabela 1. Osiedla w Olsztynku

Nr osiedla	Ulice
Osiedle nr 1	Agrestowa, Akacyjowa, Brzozowa, Dębowa, Głogowa, Grabowa, Jagodowa, Kasztanowa, Klonowa, Lipowa Leszczynowa, Leśna, Leśników, Malinowa, Morelowa, Mrongowiusza (od numeru 35 wszystkie nieparzyste do granic Miasta), Owocowa, Porzeczkowa, Sosnowa, Sportowa, Świerkowa, Wiśniowa, Wrzosowa, Wilcza
Osiedle nr 2	Jana Pawła II, Kolejowa, Szkolna (od skrzyżowania z ul. Niepodległości do końca (Sm „Farmer”)), Daszyńskiego, Mierkowska, Mrongowiusza (od numeru 42 wszystkie parzyste do granic miasta), Polna, Towarowa, Zielona
Osiedle nr 3	Emila Von Behringa, Floriana, Gdańska, Grunwaldzka, Inwalidów, Krótka, Krzywa, Mały Rynek, Mazurska, Mrongowiusza (od skrzyżowania z ul. Niepodległości do numeru 40, za wyjątkiem numerów: 35, 37 i 39), Olsztyńska, Ostródzka, Ratusz, Ratuszowa, Rynek, Składowa, Staromiejska, Strażacka, Warszawska, Wąska, Władysława Jagiełły (od skrzyżowania z ul. Grunwaldzką do skrzyżowania z ul.

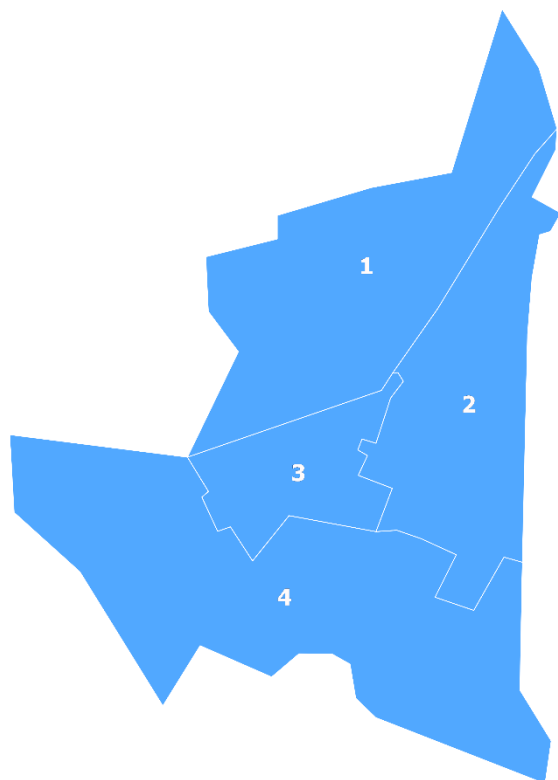
⁴ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Olsztynek

⁵ Ibidem

	Gdańską), Wodociągowa, Zamkowa, Chopina, Górna, Klikowicza, Kościuszki (od skrzyżowania z ul. Chopina do ul. Szkolnej), Mickiewicza, Pionierów (od skrzyżowania z ul. Szkolną do skrzyżowania z ul. Kamienną), Pułaskiego, Szkolna (od skrzyżowania z Ul. Kościuszki do skrzyżowania z ul. Niepodległości), Niepodległości
Osiedle nr 4	Diamentowa, Długosza, Kajki, Kamienna, Kochanowskiego, Kopernika, Księżycowa, Nowowiejskiego, Ogrodowa, Perłowa, Pionierów (od skrzyżowania z ul. Kamienną do skrzyżowania z ul. Perłową), Platynowa, Rubinowa, Sienkiewicza, Srebrna, Szafirowa, Szmaragdowa, Wandy Pieniężnej, Złota, Żeromskiego, Zajęcza, Jemiółowska, Jeziorna, Kościuszki (od skrzyżowania z ul. Szkolną do skrzyżowania z ul. Kamienną), Park, Parkowa, Poranna, Sielska, Słoneczna, Wędkarska, Władysława Jagiełły (od skrzyżowania z ul. Gdańską do granic Miasta), Żeglarska

Źródło: Statut Gminy Olsztynek

Rysunek 3. Plan osiedli w Olsztynku

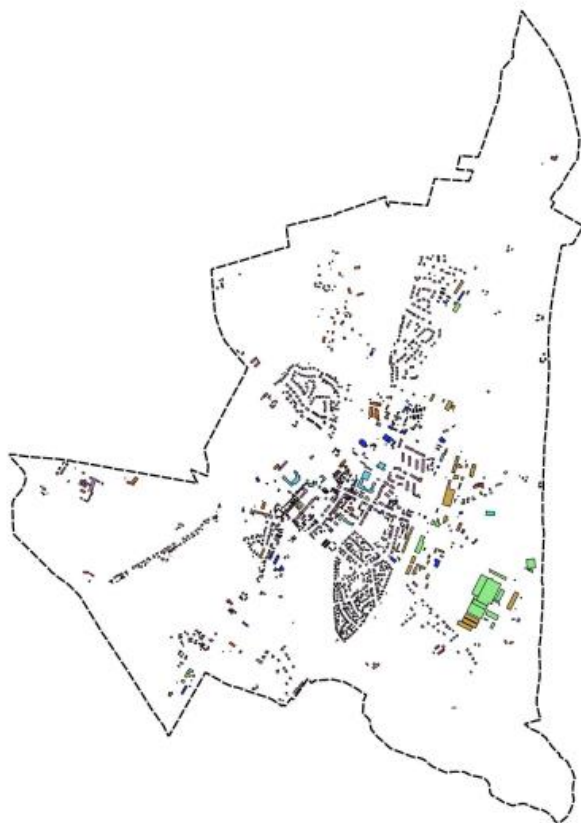
Źródło: Urząd Miejski w Olsztynku

Zgodnie z informacjami zamieszczonymi na stronie internetowej Gminy Olsztynek **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olsztynek** stanowi wypełnienie delegacji zawartej w art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Jest to dokument obligatoryjny dla gminy, nie jest jednak aktem prawa miejscowego, lecz analizą stanu gminy oraz kierunków jej polityki przestrzennej.

Studium Gminy Olsztynek w swej pierwotnej wersji zostało uchwalone w 1995 roku. Do dnia dzisiejszego doczekało się sześciu dużych nowelizacji. Studium gminne w obecnym kształcie zostało uchwalone uchwałą Rady Miejskiej Nr XXII-209/2020 z dnia 3 września 2020 roku.

Zgodnie ze *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Olsztynek* (2020 rok) na terenie miasta funkcją dominującą jest funkcja mieszkaniowa – stanowi ponad 40% całej powierzchni zabudowy. Druga, co do wielkości funkcją są inne budynki niemieszkalne. Pozycja ta obejmuje bardzo szeroki wachlarz funkcji, niemniej jednak najczęściej budynki o tej funkcji wykorzystywane są jako garaże lub budynki gospodarcze. 13% powierzchni stanowią budynki przemysłowe, 11% zbiorniki i magazyny, zaś 7% budynki handlowo-usługowe. Pozostałe funkcje stanowią nie więcej niż 4% powierzchni zabudowy każda. Zabudowa miasta koncentruje się wokół ważniejszych ciągów komunikacyjnych. Układ budynków wyraźnie zarysowuje centrum miasta, gdzie jest ich większe zagęszczenie, oraz ukształtowane osiedla: przy ul. Wilczej, Leśnej, Zajęczej oraz Słonecznej. Południe miasta to dopiero rozbudowujące się osiedla przy ul. Jemiółowskiej i Porannej. Wschodnia część miasta to większa powierzchniowo zabudowa produkcyjno-usługowa.

Rysunek 4. Koncentracja zabudowy w mieście Olsztynek

Źródło: *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Olsztynek*

Miasto Olsztynek w swoich granicach administracyjnych pokryte jest w całości miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Pierwszy plan, obejmujący całe miasto, został uchwalony uchwałą Nr XXXV-325/2006 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 29 czerwca 2006 r. (opublikowany w Dzienniku Urzędowym Województwa Warmińsko - Mazurskiego Nr 119 poz. 1914 z dnia 25 sierpnia 2006 roku) i zajmuje obszar o powierzchni ok. 760 ha.

Tabela 2. Wykaz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie miasta Olsztynek

Lp.	Nazwa planu	Numery uchwał
1.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztynka dotycząca fragmentu terenu przemysłowego przy ul. Mrongowiusza	XXIX-304/2009 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 26 listopada 2009 r.
2.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztynek dotycząca fragmentu terenu przy ul. Leśnej	XXV-274/2013 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 20 czerwca 2013 r.
3.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztynek dla terenu położonego przy ul. von Behringa	XXVI-300/2013 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 10 października 2013 r.
4.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztynek dla terenu położonego przy ul. Mrongowiusza	XXVI-305/2013 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 10 października 2013 r.
5.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztynek dla terenu położonego przy ul. Wilczej - obszar A	XXVI-302/2013 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 10 października 2013 r.
6.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztynek dla terenu położonego przy ul. Składowej	XXVIII-324/2013 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 28 listopada 2013 r.
7.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztynek terenów położonych przy ulicach: Słonecznej, Wrzosowej i Dębowej	XXIX-341/2013 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 30 grudnia 2013 r.
8.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztynek dla terenu przy ul. Grunwaldzkiej	XIV-99/2015 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 29 września 2015 r.
9.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztynek dla terenów położonych przy ul. Chopina i 22 lipca	XVI-126/2015 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 3 grudnia 2015 r.
10.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztynek dla terenu przy ul. Daszyńskiego	XVI-127/2015 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 3 grudnia 2015 r.
11.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztynek dla terenu przy ul. Grunwaldzkiej i Inwalidów	XX-156/2016 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 25 lutego 2016 r.
12.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztynek dla terenu zakładu Tymbark	XXI-172/2016 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 31 marca 2016 r.
13.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztynek dla terenu położonego przy ulicy Wędkarskiej	XXIII-195/2016 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 28 czerwca 2016 r.
14.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztynek przy ulicy Pionierów	XXIII-196/2016 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 28 czerwca 2016 r.
15.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztynek dla terenu przy ul. Pionierów	XIV-100/2015 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 29 września 2015 r.

16.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztynek dla części Przyzamcza	XXIII-197/2016 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 28 czerwca 2016 r.
17.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztynek dla terenu przy ul. Mrongowiusza i Daszyńskiego	XXIII-194/2016 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 28 czerwca 2016 r.
18.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztynek dla terenu przy ul. Mrongowiusza	XXVII-228/2016 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 10 listopada 2016 r.
19.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztynek dla terenu przy ul. Świerczewskiego	XXVII-229/2016 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 10 listopada 2016 r.
20.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztynek dla terenu przy ulicy Wilczej – obszar B	XXXIX-347/2017 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 30 listopada 2017 r.
21.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztynek dla terenu położonego przy ulicy Mrongowiusza	X-72/2015 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 25 czerwca 2015 r.
22.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztynek dla terenów przy ulicach Jagiełły, Strażackiej, Grunwaldzkiej, Mazurskiej, Warszawskiej	XLIX-448/2018 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 4 września 2018 r.
23.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztynek dla terenów między ulicami Jeziorną i Jagiełły	XII-101/2019 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 18 lipca 2019 r.
24.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztynek dla terenów między ul. Leśną i węzłem Olsztynek Wschód	XII-103/2019 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 18 lipca 2019 r.
25.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztynek dla terenów osiedla przy ul. Porannej	XII-102/2019 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 18 lipca 2019 r.
26.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztynek dla terenów między ul. Leśną i węzłem Olsztynek Wschód	XII-103/2019 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 18 lipca 2019 r.
27.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztynek dla terenów przy ul. Słonecznej	XIV-129/2019 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 25 października 2019 r.
28.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztynek dla terenów przy ul. Sportowej	XIV-130/2019 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 25 października 2019 r.
29.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztynek dla terenów przy ul. Sosnowej	XVI-144/2019 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 6 grudnia 2019 r.

Źródło: Internet, <https://planowanie.olsztynek.pl/obowiazujace-plany/plan-miasta/>, (dostęp 12.07.2021 roku)

Tereny wiejskie Gminy Olsztynek

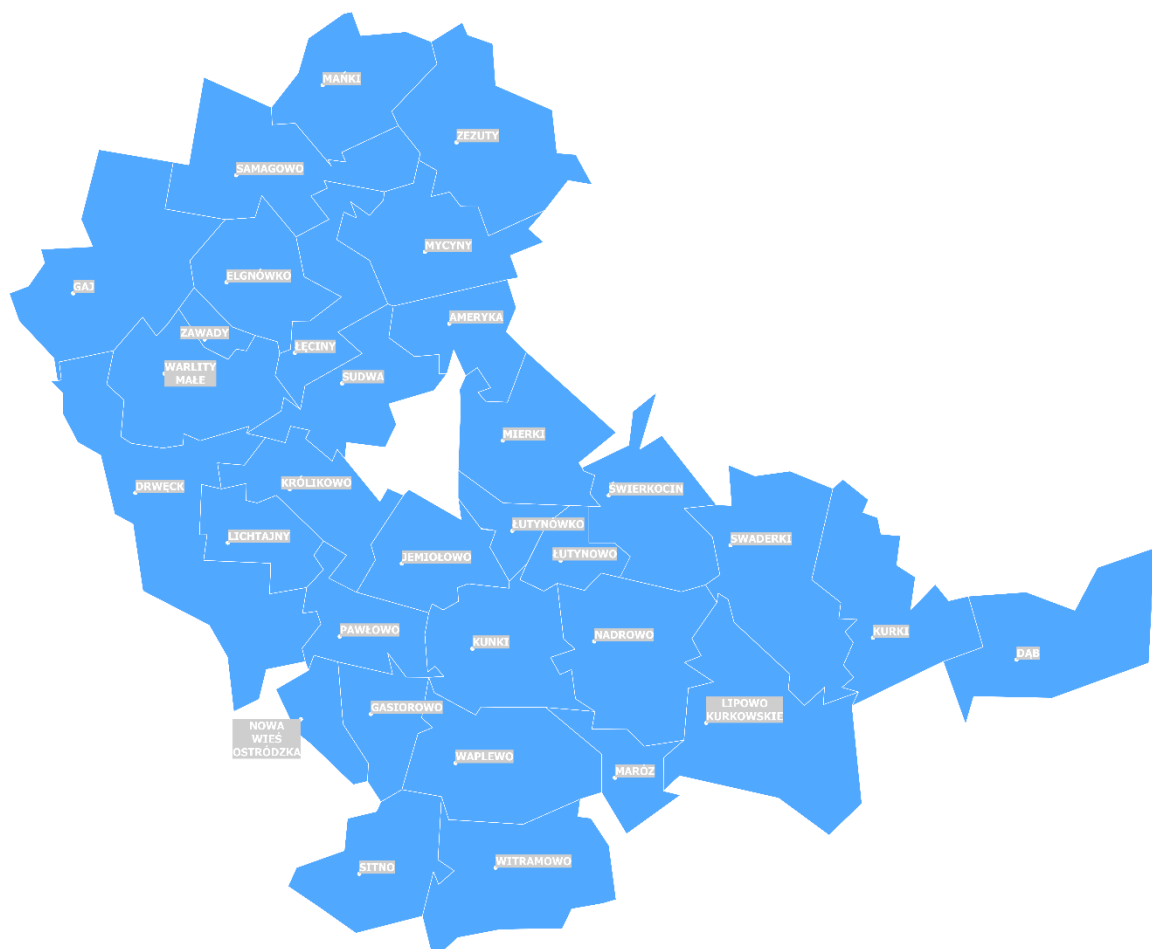
Na terenie gminy znajduje się 32 sołectwa wraz z miejscowościami. Sołectwa wraz z miejscowościami oraz mapą sołectw znajdują się poniżej.

Tabela 3. Sołectwa w gminie Olsztynek

Lp.	Sołectwo	Miejscowości wchodzące w skład sołectwa
1.	Ameryka	Ameryka, Jagielek
2.	Dąb	Dąb
3.	Drwęck	Czarci Jar, Drwęck
4.	Elgnówko	Elgnówko
5.	Gaj	Gaj, Smolanek, Stare Gaje, Wigwałd
6.	Gąsiorowo Olsztyneckie	Gąsiorowo Olsztyneckie
7.	Jemiółowo	Jemiółowo
8.	Królikowo	Juńcza, Królikowo
9.	Kunki	Kunki, Lutek
10.	Kurki	Kurki, Ząbie
11.	Lichtajny	Lichtajny
12.	Lipowo Kurkowskie	Lipowo Kurkowskie, Marózek
13.	Łęciny	Łęciny, Tolejny
14.	Łutynowo	Łutynowo
15.	Łutynówko	Łutynówko
16.	Mańki	Makruty, Mańki
17.	Maróz	Maróz
18.	Mierki	Kołatek, Mierki
19.	Mycyny	Mycyny
20.	Nowa Wieś Ostródzka	Dębowa Góra, Nowa Wieś Ostródzka
21.	Nadrowo	Nadrowo
22.	Pawłowo	Pawłowo
23.	Samagowo	Kąpity, Samagowo, Tolkmity, Tomaszyn
24.	Sitno	Sitno
25.	Sudwa	Sudwa, Świętajny, Świętajńska Karczma, Wilkowo
26.	Swaderki	Marąży, Orzechowo, Selwa, Swaderki
27.	Świerkocin	Świerkocin, Waszeta
28.	Waplewo	Jadamowo, Ruda Waplewska, Waplewo
29.	Warlity Małe	Gibała, Platyny, Warglewo, Warlity Małe
30.	Witramowo	Malinowo, Witramowo
31.	Zawady	Czerwona Woda, Zawady
32.	Zezuty	Cichogrądz, Gębiny, Spoguny, Wituły, Zezuty

Źródło: Raport o stanie Gminy Olsztynek za 2020 rok

Rysunek 5. Mapa sołectw w gminie Olsztynek

Źródło: Urząd Miejski w Olsztyнку

Większość terenów wiejskich gminy nie jest objęta żadnym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. Realizacja inwestycji na takich terenach następuje w oparciu o decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

Zgodnie ze *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Olsztynek* (2020 rok) wśród wydanych decyzji o warunkach zabudowy największy udział ma funkcja mieszkaniowa, która obejmuje dwie trzecie wydanych decyzji. Na drugim miejscu jest zabudowa rekreacyjna. Odwrócenie proporcji udziału tych funkcji w stosunku do planów zagospodarowania może świadczyć o konieczności korekty przyjętej przed laty polityki przestrzennej zakładającej przeznaczanie terenów na cele rekreacyjne. Kolejne miejsca zajmują zabudowa zagrodowa (7%) i usługowa (4%). Pozostałe funkcje mają marginalne znaczenie i udział. Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna lokowana jest głównie w obrębach geodezyjnych Mierki, Królikowo, Jemiołowo, Łutynowo. Zabudowa rekreacyjna z kolei najczęściej lokowana jest w obrębach Lutek, Kurki czy Ząbie (Rybaczkówka).

Rysunek 6. Koncentracja zabudowy na terenach wiejskich w gminie Olsztynek

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Olsztynek

Wokół miasta zauważyć można tworzącą się powoli strefę podmiejską. Na tym obszarze skupowane są tańsze grunty, które w dalszym ciągu są względnie dobrze skomunikowane z miastem oraz głównymi ciągami komunikacyjnymi gminy. Zabudowa wsi to przede wszystkim typy tzw. ulicówek, czyli wsi ulokowanych wzdłuż jednego ciągu komunikacyjnego, wielodrożnice (wsie położone przy kilku, zwykle przecinających się ciągach komunikacyjnych) a także owalnica, jaką jest Lipowo Kurkowskie. Z biegiem lat zabudowa wsi rozrastała się wzdłuż bocznych dróg, które niegdyś prowadziły do pól uprawnych. Trend ten doprowadził do sytuacji zatarcia historycznego układu wiejskiego na rzecz zabudowy rozproszonej i stale się rozpraszającej. Widoczne jest to zwłaszcza w centralnej części gminy, gdzie oprócz skupień zabudowy widoczna jest wyraźnie zabudowa peryferyjna, niepowiązana z układami osadniczymi. Część południowo-wschodnia charakteryzuje się większą zwartością zabudowy. Stopień rozproszenia zabudowy jest ściśle związany z ilością lasów, które ograniczają zabudowę. Zabudowa rozproszona występuje więc w tych rejonach, gdzie brakuje zwartych kompleksów leśnych. Największy udział w powierzchni zabudowy mają budynki o funkcji gospodarczej. Zważywszy na cel użytkowania budynku gospodarczego (przechowywanie sprzętu rolniczego, płodów rolnych, narzędzi) jest to sytuacja naturalna na obszarach wiejskich. Bardzo często jako budynki gospodarcze oznaczane są w istocie budynki inwentarskie. Biorąc pod uwagę typową zagrodę rolniczą można zauważyć, że budynki gospodarcze i inwentarskie oraz „inne” zajmują w jej ramach najwięcej powierzchni. Drugą, co do wielkości powierzchni funkcją jest mieszkaniowa stanowiąca 26% powierzchni. Pozostałe funkcje mają na terenach wiejskich marginalny udział. Budynki w mieście posiadają najczęściej 1-2 kondygnacje. Najwyższymi budynkami miejskimi są budynki wielorodzinne na osiedlu przy ul. Daszyńskiego osiągające do 5 kondygnacji. Na wsi budynki najczęściej posiadają dwie kondygnacje, z których druga stanowi użytkowe poddasze. Sporadycznie zdarzają się budynki trzy- i czterokondygnacyjne.

Gmina Olsztynek pokryta jest obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego znajdującymi się poniżej.

Tabela 4. Wykaz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy Olsztynek

Lp.	Nazwa planu	Numery uchwał
1.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu z przeznaczeniem na tartak w miejscowości Nowa Wieś Ostródzka	XIII-117/95 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 26.10.1995 r.
2.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego zespołu obiektów usługowo-handlowych związanych z trasą komunikacyjną w miejscowości Świętajny	XIII-118/95 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 26.10.1995 r.
3.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego zabudowy letniskowej w obrębie geodezyjnym Waplewo	XXXIII-277/97 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 30.12.1997 r.
4.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zespołu działek rekreacyjnych w miejscowości Lutek	XIII-119/95 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 26.10.1995 r.
5.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego zespołu działek rekreacyjnych w Świerkocinie	XIII-119/99 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 25.11.1999 r.
6.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy rekreacyjno - usługowej w obrębie Mierki	XXIII-226/2001 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 25.04.2001 r.
7.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy rekreacyjno-usługowej w obrębie Lipowo Kurkowskie	XXVI-276/2001 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 29.11.2001 r.
8.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentów wsi Kurki Sektor A, B, C	XXX-313/2002 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 27.06.2002 r.
	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentu wsi Kurki w gminie Olsztynek – Sektor „B” (zmiana)	XIX-236/2009 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 26.02.2009 r.
9.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentów wsi Ząbie Sektor A, B, C	XXX-314/2002 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 27.06.2002 r.
10.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy letniskowej wieś Jadamowo obręb Witramowo	IV-21/2002 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 30.12.2002 r.
11.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego działki nr 109/14 w obrębie geodezyjnym Pawłowo	XXVI-230/2005 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 23.06.2005 r.
12.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztynka w granicach administracyjnych	XXXV-325/2006 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 29.06.2006 r.
13.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu górniczego złoża kruszywa Witramowo	X-103/2007 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 8.11.2007 r.
14.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy letniskowej obręb Gąsiorowo	XI-119/2007 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 28.12.2007 r.
15.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy letniskowej obręb Świerkocin	XI-120/2007 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 28.12.2007 r.
16.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w obrębie Jemiółowo część I	XVI-187/2008 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 18.09.2008 r.
17.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w obrębie Świętajny (część A)	XIX-234/2009 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 26 lutego 2009 r.

18.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w obrębie Świątajny (część B)	XIX/235/2009 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 26.02.2009 r.
19.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w obrębie Gąsiorowo II	XXXVIII-359/2010 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 30.06.2010 r.
20.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w obrębie geodezyjnym Tomaszyn	XL-371/2010 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 30.09.2010 r.
21.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w obrębie geodezyjnym Swaderki	XIII-135/2012 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 01.03.2012 r.
22.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu pod budowę lokalnego portu lotniczego dla obsługi aglomeracji olsztyńskiej w gminie Olsztynek	XVII-178/2012 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 27 września 2012 r.
23.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu w gminie Olsztynek w obrębie Witramowo w miejscowości Jadamowo	XV-163/2012 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 28 czerwca 2012 r.
24.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentu terenu położonego w obrębie geodezyjnym Sudwa "Obszar A"	XXVI-301/2013 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 10 października 2013 r.
25.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy mieszkalnej, usługowej i rekreacyjnej w miejscowości Maróz w gminie Olsztynek	XXXI-353/2014 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 27 lutego 2014 r.
26.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu wydobywania złoża kruszywa naturalnego w obrębie Waplewo w gminie Olsztynek	XXXII-366/2014 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 27 marca 2014 r.
27.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów w obrębach geodezyjnych Pawłowo i Lichtajny	XVIII-141/2015 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 30 grudnia 2015 r.
28.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w obrębie geodezyjnym Kurki – sektor D	XXVII-230/2016 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 10 listopada 2016 r.
29.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów usługowo – przemysłowych wokół obwodnicy Olsztynka	XXIX-261/2016 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 29 grudnia 2016 r.
30.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla fragmentu terenu położonego w obrębie geodezyjnym Maróz „Obszar A” w gminie Olsztynek	XXXII-284/2017 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 30 marca 2017 r.
31.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w obrębie geodezyjnym Świerkocin	XXXIV-305/2017 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 29 czerwca 2017 r.
32.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu węzła Olsztynek Wschód	XXXV-314/2017 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 18 lipca 2017 r.
	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu węzła Olsztynek Wschód (zmiana)	XLV-422/2018 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 19 czerwca 2018 r.
33.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w obrębach geodezyjnych Płatyny, Warlity Małe, Wigwałd, Gaj i Drwęck	XLI-368/2017 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 29 grudnia 2017r.

	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w obrębach geodezyjnych Platyny, Warlity Małe, Wigwałd, Gaj i Drwęck (zmiana)	L-461/2018 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 2 października 2018 r.
34.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w obrębie geodezyjnym Maróz	XLI-367/2017 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 29 grudnia 2017r.
35.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w obrębie Ząbie gm. Olsztynek	XLI-369/2017 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 29 grudnia 2017 r.
36.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w obrębach geodezyjnych Zawady, Elgnówko, Gaj, Czerwona Woda i Tolejny	XLIII-398/2018 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 15 marca 2018 r.
37.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Samagowo - część I	XLVIII-437/2018 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 28 sierpnia 2018 r.
38.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Pawłowo – część II	XLVIII-436/2018 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 28 sierpnia 2018 r.
39.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w obrębie geodezyjnym Platyny oraz Warlity Małe	L-462/2018 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 2 października 2018 r.
40.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Lipowo Kurkowskie - część II	LI-470/2018 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 16 listopada 2018 r.
41.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Świerkocin	LI-471/2018 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 16 listopada 2018 r.
42.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów w obrębie geodezyjnym Świerkocin	III-21/2018 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 11 grudnia 2018 r.
43.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla linii wysokiego napięcia Olsztynek – Biesal	VII-50/2019 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 28 lutego 2019 r.
44.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu węzła Olsztynek Wschód – część II	XII-100/2019 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 18 lipca 2019 r.
45.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w obrębie Mierki	XIV-128/2019 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 25 października 2019 r.
46.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów w obrębie geodezyjnym Ameryka	Uchwała Nr XXIII-217/2020 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 24 września 2020 r.

Źródło: Internet, <https://planowanie.olsztynek.pl/obowiazujace-plany/plany-na-terenie-gminy/>, (dostęp 12.07.2021 roku)

Gminny zasób nieruchomości

Powierzchni gminnych zasobów wyniosła w 2020 roku 710,3 ha. Największą część stanowiły drogi, a najmniejsze tereny rekreacyjno-wypoczynkowe. Należy zwrócić jednak uwagę, że tereny zwiększyły się o 2 ha w okresie ostatnich trzech lat.

Tabela 5. Gminny zasób nieruchomości

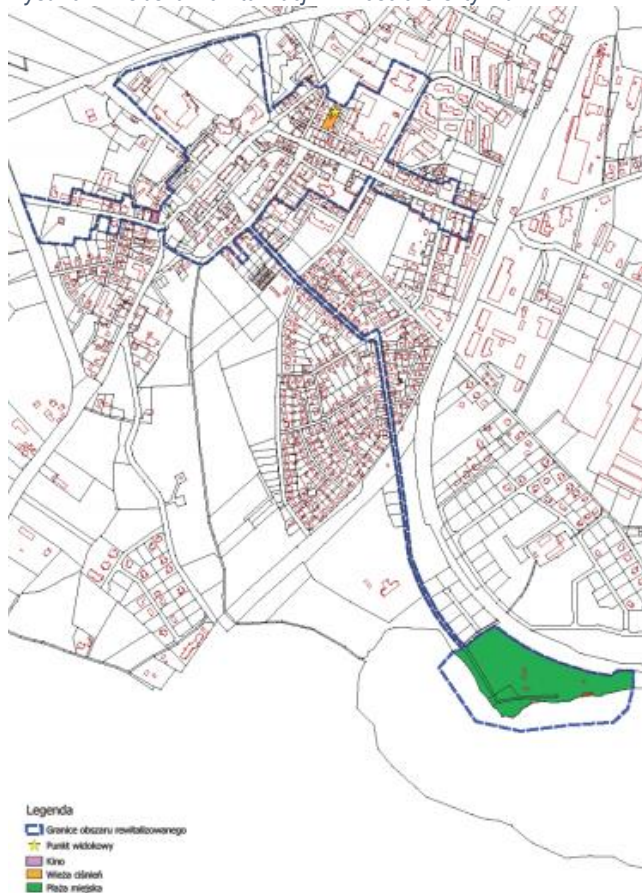
Rodzaj użytku gruntowego	Powierzchnia (ha)		
	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Grunty budowlane	78,1	75,3	72,7
Grunty przemysłowe	3,7	3,7	3,7
Tereny inne	129,4	128,0	125,8
Tereny zielone	96,6	96,3	97,6
Tereny różne (wysypisko)	10,0	10,0	10,0
Drogi	378,3	385,5	385,5
Cmentarze	12,1	12,1	12,7
Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	0,3	2,3	2,3
Ogółem	708,4	713,1	710,3

Źródło: Raport o stanie Gminy Olsztynek za 2020 rok

Obszary zdegradowane

Zgodnie z *Lokalnym Programem Rewitalizacji gminy Olsztynek w ramach Ponadlokalnego Programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow* wyznaczono **obszar rewitalizacji**, w skład którego wchodzi centrum miasta oraz obszar jego południowo-wschodniej części, do dawnej drogi krajowej nr 7. Zgodnie z powyższym dokumentem obszar rewitalizacji obejmuje powierzchnię 0,32 km², co stanowi 0,08 proc. powierzchni gminy miejsko-wiejskiej Olsztynek i był zamieszkały w 2017 roku przez 1 891 osób, co stanowi 13,57 proc. mieszkańców gminy.

Rysunek 7. Obszar rewitalizacji w mieście Olsztyнку

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji gminy Olsztynek w ramach Ponadlokalnego Programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow

Wyboru obszarów zdegradowanych dokonano na podstawie analizy wartości wskaźników przypisanych każdej z ulic Olsztyńka i zgrupowanych w obszary geograficzne (jednostki urbanistyczne) w trzech podsystemach (społeczny, gospodarczy, przestrzenny). Wyznaczone obszary zdegradowane cechują się koncentracją i natężeniem zjawisk negatywnych, które mogą być minimalizowane i ograniczane w oparciu o rozwiązania i projekty rewitalizacyjne.

Rewitalizacja gminy Olsztynek obejmuje przemiany obszarów zdegradowanych w pięciu sferach:

- społecznej – zapobieganie patologiom społecznym, w tym aktywizacja społecznozawodowa osób dorosłych zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz aktywizacja społeczna dzieci i młodzieży zamieszkującej obszary zdegradowane;
- gospodarczej – działania promujące zatrudnienie oraz ograniczające ryzyko przerywania aktywności zawodowej;
- przestrzenno-funkcjonalnej – modernizacja przestrzeni publicznej w celu realizacji działań na rzecz integracji społecznej;
- technicznej – poprawa stanu technicznego obiektów budowlanych oraz dostosowanie ich do realizacji działań obejmujących kwestie społeczne oraz gospodarcze;
- środowiskowej – realizacja działań w celu poprawy środowiska naturalnego.

Na obszarze rewitalizacji zaplanowano i zrealizowano szereg przedsięwzięć rewitalizacyjnych:

- **Rewitalizacja wieży ciśnień** w ramach projektu *Rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego regionu poprzez remont i modernizację zabytkowej wieży ciśnień*. Budynek wieży ciśnień pełni funkcję zaspokojenia celów społecznych – szkoleniową, konferencyjną, multimedialną z częścią widokową i rekreacyjną. W ramach inwestycji rozbudowano budynek o salę wielofunkcyjną, pomieszczenia WC, szatnię, pomieszczenie porządkowe, pomieszczenie socjalne i pomieszczenie techniczne. Wieża stała się kolejną atrakcją turystyczną Gminy Olsztynek. Służy ona także zwiększeniu integracji społecznej mieszkańców poprzez możliwość realizowania w niej szeregu działań edukacyjnych i kulturalnych. Swoją siedzibę ma tu Młodzieżowy Klub Integracji Społecznej „Ucz się w ruchu”.
- **Utworzenie Młodzieżowego Klubu Integracji Społecznej**, którego siedziba mieści się w wyrestaurowanej wieży ciśnień, gdzie prowadzone były zajęcia i spotkania, zawizowane w ramach, tzw. projektu miękkiego. Fundacja na Rzecz Rozwoju Społeczno-Gospodarczego „Jak Nie My To Kto” Oddział w Olsztynku, z którą Gmina Olsztynek zawarła umowę o partnerstwie dotyczącym współtworzenia Młodzieżowego Klubu Integracji Społecznej w Olsztynku „Ucz się w ruchu”, otrzymała dofinansowanie z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, w celu aktywizacji społecznej i zawodowej młodzieży wykluczonej oraz zagrożonej wykluczeniem społecznym z terenu objętego Lokalnym Programem Rewitalizacji.⁶

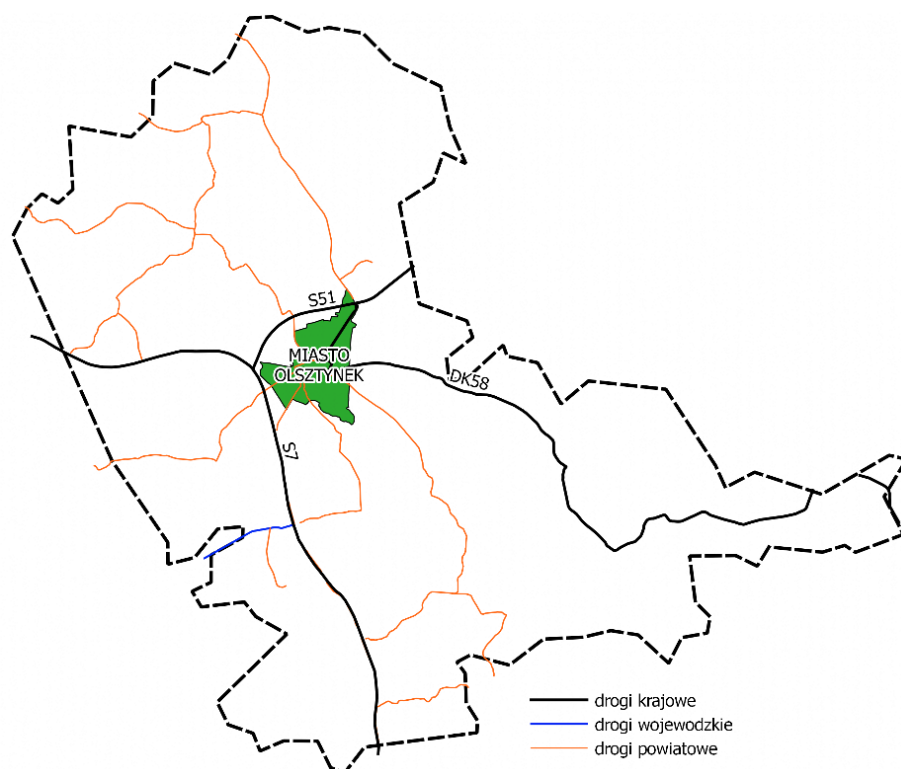
2.2. Dostępność komunikacyjna

Sieć drogowo-uliczna gminy jest najważniejszym elementem systemu transportowego i stanowi jeden z najistotniejszych elementów całego układu przestrzennego. Na sieć drogowo-uliczną składają się drogi:

⁶ Raport o stanie Gminy Olsztynek za 2020 rok

krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne ustanowione jako drogi publiczne, ale także ogólnodostępne wewnętrzne drogi i uliczki osiedlowe nie zaliczone do kategorii dróg publicznych.

Rysunek 8. Drogi w gminie Olsztynek

Źródło: Internet, <https://dlainwestora.olsztynek.pl/o-gminie/> (dostęp 29.30.2021 rok)

Drogi krajowe

Przez gminę przebiegają trzy drogi krajowe:

- Droga ekspresowa S7 Gdańsk - Warszawa - Radom - Kielce - Kraków – Rabka. S7 jest najważniejszą drogą województwa warmińsko-mazurskiego, łączącą dwa bardzo ważne ośrodki miejskie Gdańsk i Warszawę.
- Droga ekspresowa S51 Olsztynek - Olsztyn, dalej przechodząca w drogę krajową nr 51 biegnącą przez Dobre Miasto - Lidzbark Warmiński - Bartoszyce – Bezledy (przejście graniczne).
- Droga krajowa nr 58 Olsztynek - Jedwabno - Szczytno - Ruciane-Nida - Pisz - Biała Piska.

Układ dróg krajowych, a przede wszystkim dwóch dróg ekspresowych tworzy dla Olsztyńka unikalne możliwości komunikacyjne. Węzły w Olsztyńku stanowią bramę komunikacyjną olsztyńskiego obszaru miejskiego. Znaczenie DK 58 wydaje się w tym kontekście o wiele mniejsze. Choć droga spina drogę S7 z trasą Via Baltica, to połączenie to należy traktować jako turystyczne. Przemawiają za tym obecne parametry drogi oraz tereny przez które przebiega.

Drogi wojewódzkie

Przez teren gminy przebiega około czterokilometrowy odcinek drogi wojewódzkiej nr 537. Jest to droga łącząca Lubawę (DK 15) z Pawłowem (S7). Ustalenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa określają dla DW 537 klasę techniczną Z. Droga nie ma większego znaczenia dla układu komunikacyjnego gminy, jednak stanowi ważny szlak komunikujący gminy Grunwald z drogą S7. Droga

nr 537 zabezpiecza najważniejszy dostęp komunikacyjny do tzw. Pól Grunwaldzkich oraz Muzeum Bitwy pod Grunwaldem w Stębarku – obiektu stanowiącego miejsce licznych wycieczek. Ze względu na swoje walory krajobrazowe droga pełni również funkcję turystyczną.

Drogi powiatowe

Przez teren gminy przebiegają drogi powiatowe:

- 1230N Ostro da - Lubajny - Stare Jabłonki – Manki (klasa techniczna L),
- 1232N Wirwajdy - Smykowo - Szyldak – Olsztynek (klasa techniczna L),
- 1260N dr. Nr 1253N (Pacołtowo) – Olsztynek (klasa techniczna L),
- 1378N Jagielek - szpital rehabilitacyjny (klasa techniczna L),
- 1425N Podlejski – Olsztynek (klasa techniczna Z),
- 1429N Tomaszyn (dr. nr 1230N) - Platyny - dr. krajowa nr 7 (klasa techniczna L),
- 1431N Platyny - droga krajowa nr 7 (klasa techniczna L),
- 1433N Pawłowo – Gańsiorowo (klasa techniczna L),
- 1435N Olsztynek - Kunki – Pawłowo (klasa techniczna L),
- 1437N Olsztynek – Waplewo (klasa techniczna L),
- 1526N Waplewo - Żelazno – Frąknowo (klasa techniczna L),
- 1528N Witramowo - Łyna - droga woj. Nr 545 (Nidzica) (klasa techniczna L).

Drogi powiatowe pełnią stanowią najważniejsze uzupełnienie układu dróg gminnych, zbierając ruch z tych dróg i komunikując miejscowości gminy z miastem. Zasadniczym problemem związanym z drogami powiatowymi są parametry techniczne niedostosowane do nadanej klasy technicznej. Dla dróg biegnących przez teren gminy Olsztynek dominuje klasa lokalna, istniejące pasy drogowe rzadko jednak osiągają stosowne dla tej klasy parametry (15 m).

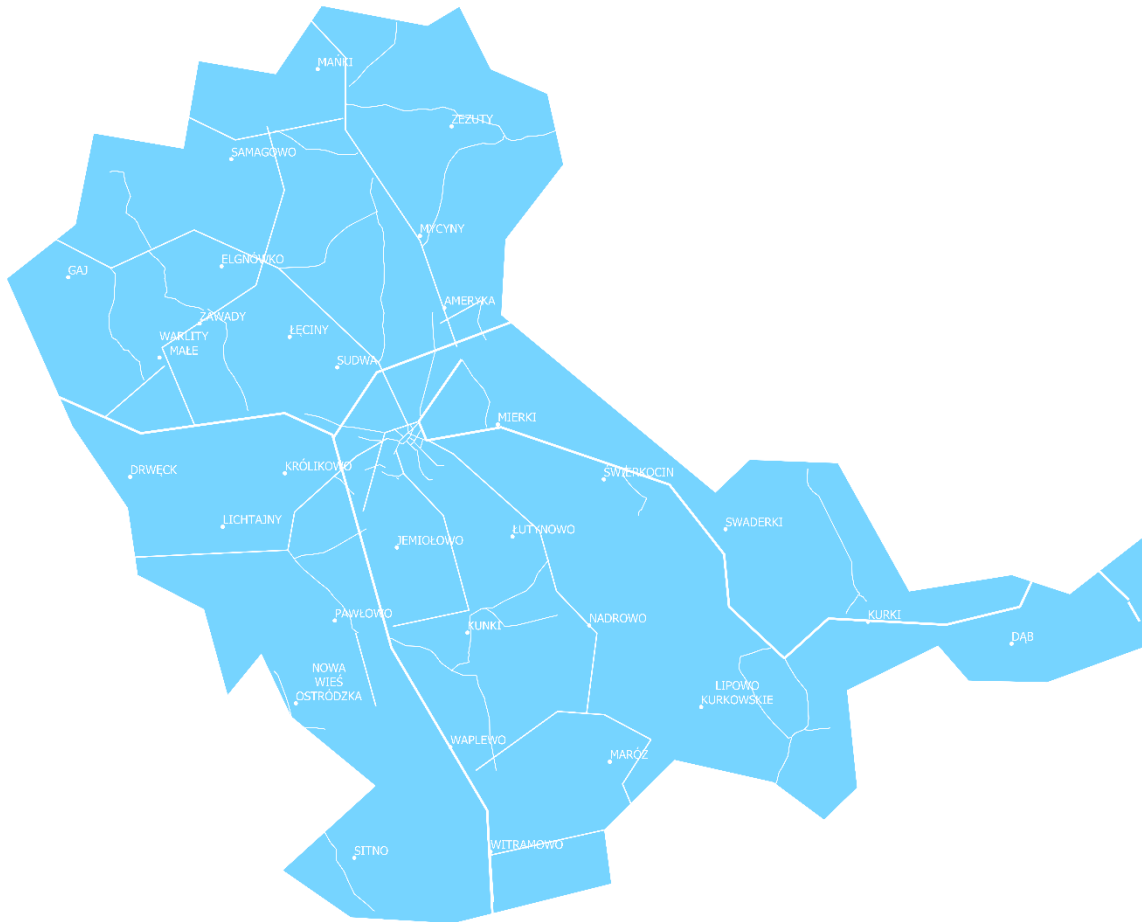
Drogi gminne

Układ dróg gminnych oraz ulic miejskich ma największą długość na terenie miasta i gminy. Na terenie gminy zasięg sieci drogowej oceniono jako wystarczający, drogi w uzupełnieniu z drogami powiatowymi łączą bowiem wszystkie miejscowości. Nie ma konieczności realizacji nowych połączeń, a nowe tereny dla rozwoju zabudowy realizowane są w ramach dostępu do dróg istniejących. W dwóch przypadkach – droga biegnąca przez Wituły oraz droga Gaj-Zawady - konieczne jest uporządkowanie stanu prawnego. Drogi mają bowiem pasy drogowe biegnące przez tereny leśne, które w świetle przepisów obowiązujących przed kilkoma dekadami powinny być zostać przekazane gminie. Obecny stan prawny utrudnia przeprowadzenie stosownej regulacji prawnej.⁷

Według *Raportu stanu Gminy Olsztynek za 2020 rok*, drogi zarządzane przez Burmistrza Olsztyńska stanowią niespełna 500 km, z czego około 112 km to drogi gminne o statusie publicznym. Ogólna długość dróg o nawierzchni ulepszonej to około 40 km. W granicach gminy pozostaje około 54 km dróg krajowych, 3 km dróg wojewódzkich oraz około 94,174 km dróg powiatowych.

⁷ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Olsztynek

Rysunek 9. Układ drogowy w gminie Olsztynek

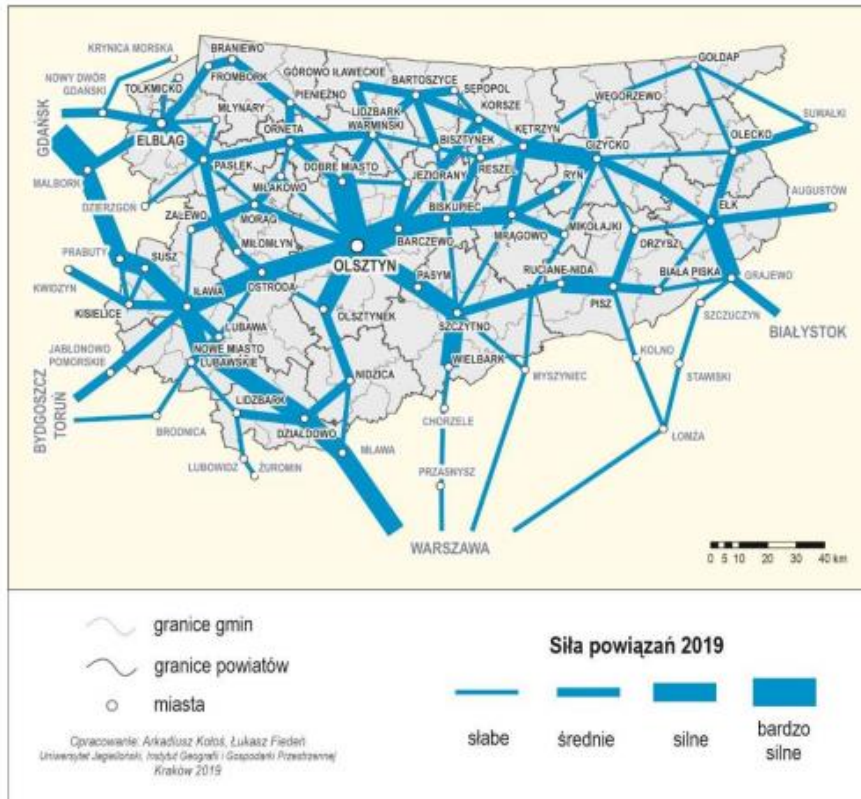
Źródło: Urząd Miejski w Olsztynku

Dostępność komunikacyjna względem innych miejscowości

Według *Analizy relacji funkcjonalno-przestrzennych między ośrodkami miejskimi i ich otoczeniem* w województwie warmińsko-mazurskim, najlepszym obszarem dostępności jest pas wokół drogi ekspresowej S7 i jej odgałęzienia w kierunku Olsztyna – S51 oraz w kierunku przejścia granicznego Grzechotki-Mamonowo – S22. Gmina Olsztynek leży w bezpośrednim położeniu w stosunku do dróg ekspresowych.

– Łutynówko – Łutynowo – Nadrowo – Waplewo – Lutek – Pawłowo – Kunki – Jemiółowo – Olsztynek (przystanek ul. Staromiejska) o długości trasy około 30,5 km.

Rysunek 11. Schemat powiązań międzymiastowych komunikacją publiczną w województwie warmińsko-mazurskim w 2019 r. – mapa syntetyczna

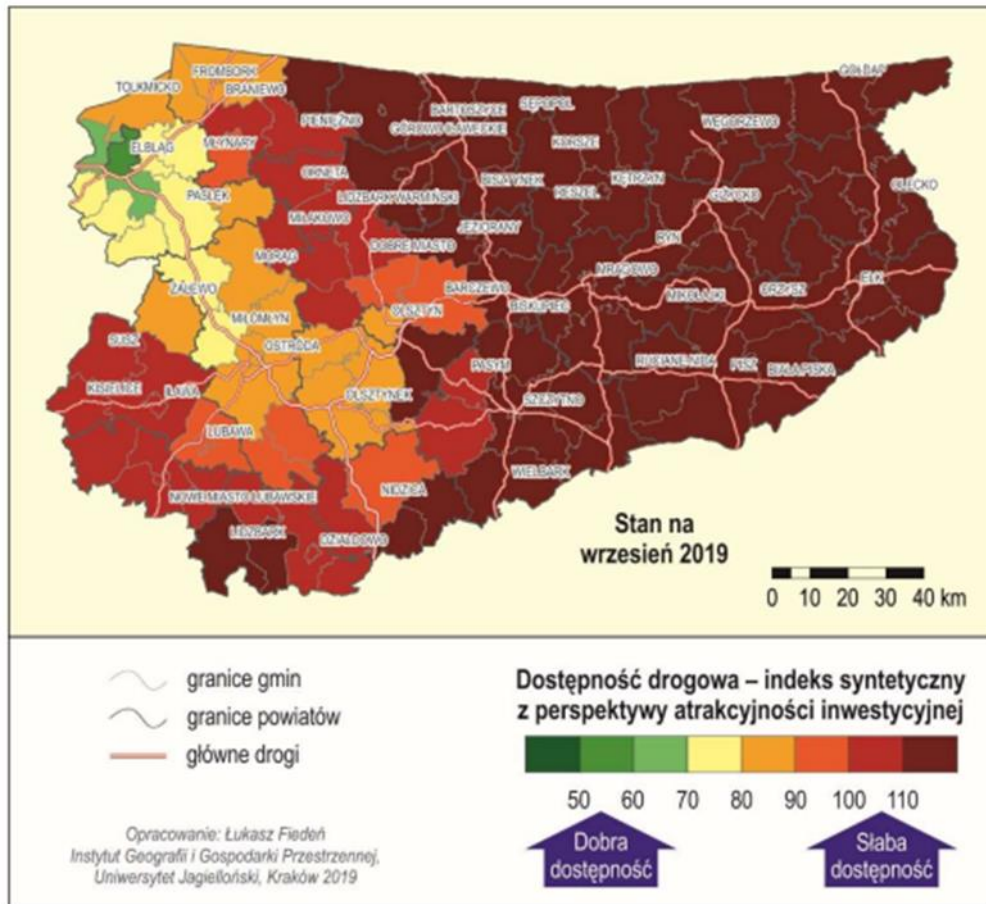

Źródło: „Analiza relacji funkcjonalno-przestrzennych między ośrodkami miejskimi i ich otoczeniem”. RAPORT CZĄSTKOWY Komponent 3 RELACJE PRZESTRZENNE I DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA

Zgodnie z powyższym rysunkiem powiązania między Olsztyńkiem a Olsztynem komunikacją publiczną są silne, natomiast między Olsztyńkiem a Nidzicą są średnie, natomiast z Ostródą – słabe.

Jednym z czynników atrakcyjności inwestycyjnej miejscowości jest dostępność drogowa. Według powyższego rysunku gmina Olsztynek należy do obszaru o średniej atrakcyjności inwestycyjnej.

Rysunek 12. Indeks syntetyczny dostępności drogowej z perspektywy atrakcyjności inwestycyjnej

Źródło: „Analiza relacji funkcjonalno-przestrzennych między ośrodkami miejskimi i ich otoczeniem”. RAPORT CZĄSTKOWY Komponent 3 RELACJE PRZESTRZENNE I DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA

Poprawa infrastruktury drogowej

Gmina Olsztynek systematycznie poprawia bezpieczeństwo drogowe na terenie gminy. Na przestrzeni ostatnich trzech lat zrealizowano:

- przebudowę drogi krajowej nr 58 biegnącej przez miejscowość Mierki (wspólnie z Generalną Dyрекcją Dróg Krajowych i Autostrad),
- dostawę i montaż 7 lamp solarnych,
- przebudowę ulicy Staromiejskiej i Strażackiej w Olsztynku (w trakcie realizacji),
- przebudowę drogi na odcinku Selwa (DK58) – Lipowo Kurkowskie (w trakcie realizacji),
- przebudowę ul. Grunwaldzkiej,
- budowę oświetlenia ulicznego ul. Jemiółowskiej – II etap,
- dostawę i montaż 37 szt. lamp solarnych,
- dostawę i montaż barier energochłonnych we wsi Łutynowo,
- remont chodników – przy ul. Akacjowej i Lipowej,
- budowę oświetlenia ulicznego ulic Wilczej i Jemiółowskiej w Olsztynku,
- wykonanie nakładki asfaltowej drogi prowadzącej do miejscowości Świerkocin,
- wykonanie nakładki asfaltowej na drodze gminnej Samagowo – Tomaszyn,
- budowę ogólnodostępnego parkingu w obrębie ulic Krzywa – Chopina.

Sieć kolejowa

Przez teren gminy obecnie przebiega linia kolejowa nr 216 łącząca Działdowo ze stacją Olsztyn Główny. Linia ta stanowi połączenie kolejowe Olsztyna z Warszawą. W planach PLK jest modernizacja linii, w ramach której powstać ma nowy przystanek kolejowy w Olsztynie. Trudno ocenić obecne znaczenie tego połączenia dla Olsztyńka. Może one być jednak duże w przyszłości. Jeśli na terenach sąsiadujących z węzłem Olsztynek Zachód zostaną zlokalizowane zakłady dające duże zatrudnienie, połączenie mogą wykorzystywać mieszkańcy Olsztyna przyjeżdżający do pracy. Również uruchomienie lotniska może mieć wpływ na zwiększone wykorzystanie linii kolejowej. W obu przypadkach nie wymaga to nowych rozwiązań przestrzennych. Należy raczej myśleć o uruchomieniu transportu publicznego czy poprawie nawierzchni dróg.⁸

2.3. Infrastruktura techniczna

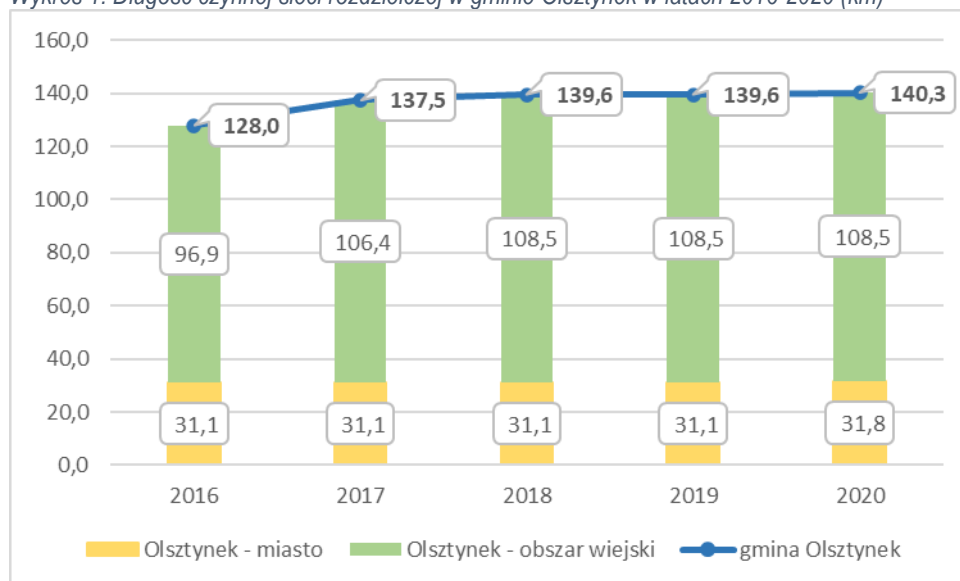
System zaopatrzenia w wodę

W skład system zaopatrzenia gminy Olsztynek w wodę wchodzi:

- stacje uzdatniania wody (w Olsztyнку, Waplewie, Wigwałdzie, Pawłowie, Witramowie, Ameryce),
- ujęcia wód bez uzdatniania (w Mierkach, Lipowie Kurkowskim, Kunkach),
- zbiorcza sieć wodociągowa,
- indywidualne studnie głębinowe,
- sieć przeciwpożarowa.

Zbiorcze sieci wodociągowe obsługują 95,5 proc. mieszkańców gminy Olsztynek, pozostała część mieszkańców korzysta z indywidualnych studni głębinowych. Zgodnie z GUS długość czynnej sieci rozdzielczej na terenie gminy Olsztynek wynosi 140,3 km. Na przestrzeni 5 lat długość sieci wzrosła o 12,3 km, w tym 0,7 km w mieście i 11,6 km na terenach wiejskich.

Wykres 1. Długość czynnej sieci rozdzielczej w gminie Olsztynek w latach 2016-2020 (km)

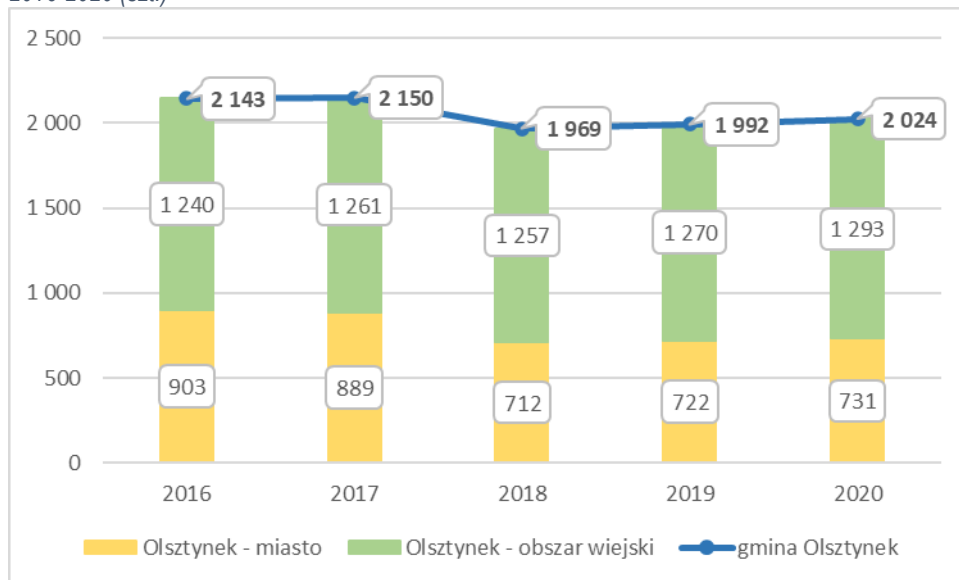

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

⁸ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Olsztynek

Sieć wodociągowa znajduje się w następujących miejscowościach: Olsztynek, Ameryka, Mycyny, Kapity, Samagowo, Mańki, Makruty, Gębiny, Zezuty, Wituły, Cichogród, Wilkowo, Sudwa, Elgnówko, Gaj, Wigwałd, Platyny, Warlity Małe, Królikowo, Lichtajny, Drwęck, Pawłowo, Gaśiorowo, Nowa Wieś Ostródzka, Jadamowo, Sitno, Jemiółowo, Kunki, Waplewo, Witramowo, Malinowo, Łutynówko, Łutynowo, Nadrowo, Mierki, Świerkocin, Swaderki, Lipowo Kurkowskie, Czerwona Woda, Zawady.

Wykres 2. Liczba przyłączy prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w gminie Olsztynek w latach 2016-2020 (szt.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

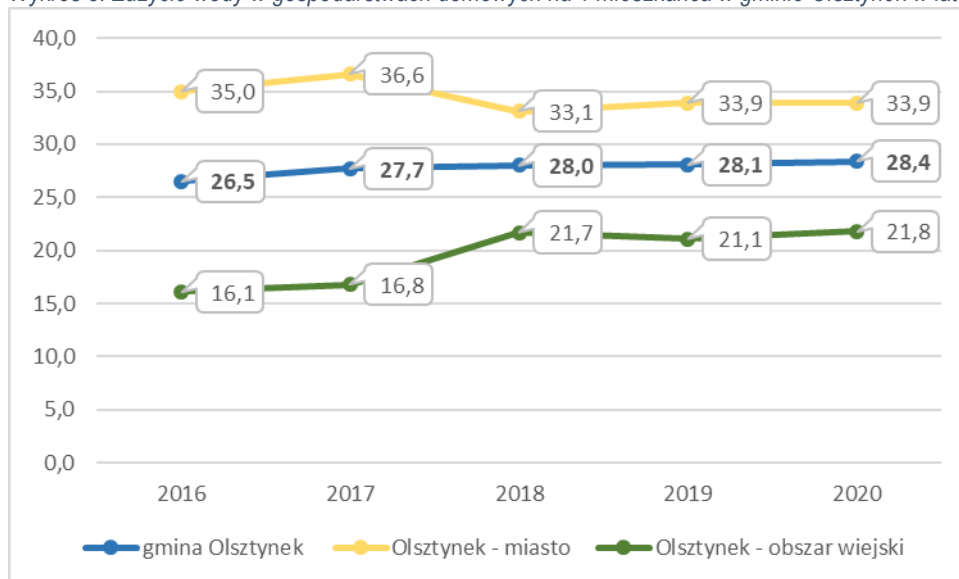
Liczba przyłączy prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania na koniec 2020 roku w gminie Olsztynek wyniosła 2 024 szt. Na przestrzeni ostatnich 5 lat liczba przyłączy zmniejszyła się o 119 sztuk, w tym 172 na obszarze miasta. Natomiast zwiększyła się liczba przyłączy na terenie wiejskim, co może wiązać się z migracją mieszkańców Olsztyńska na tereny podmiejskie.

Natomiast zgodnie z *Wieloletnim planem rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych oraz urządzeń kanalizacyjnych Gospodarki Komunalnej Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Olsztyńku na lata 2021-2025* łączna długość sieci wodociągowej na koniec roku 2020 wyniosła: 158,8 km, w tym:

- sieć magistralna – 19,3 km, w tym:
 - obszar miejski - 3,2 km
 - obszar wiejski - 16,1 km
- sieć rozdzielcza – 139,5 km, w tym:
 - obszar miejski - 31 km
 - obszar wiejski - 108,5 km
- ilości przyłączy: - 2249 szt. w tym:
 - obszar miejski - 919 szt.
 - obszar wiejski - 1330 szt.

Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w 2020 roku na terenie gminy Olsztynek wyniosła 28,4 m³. Na przestrzeni 5 lat zużycie wody wzrosło o 1,9 m³. Zużycie wody na 1 mieszkańca na terenie miasta Olsztynek spadło o 1,1 m³, natomiast znacząco wzrosła na obszarze wiejskim (o 5,7 m³).

Wykres 3. Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w gminie Olsztynek w latach 2016-2020 (m³)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Systemem zaopatrzenia gminy w wodę zarządza Gospodarka Komunalna Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Olsztyнку, którego zadaniem w ramach działu wodociągu i kanalizacji jest:

- pobór, uzdatnianie oraz dostawa wody do odbiorców,
- prace eksploatacyjno-konserwatorskie wszystkich ujęć wód oraz stacji SUW na terenie Gminy,
- prace eksploatacyjno-konserwacyjne sieci przesyłowych, rozdzielczych oraz przyłączy wodnych,
- prace eksploatacyjno-konserwacyjne przepompowni ścieków,
- prace eksploatacyjno-konserwacyjne sieci kanalizacyjnych grawitacyjno-tłocznych i sanitarnych na terenie Gminy,
- prowadzenie spraw rozliczeniowych tj. odczyty wodomierzy, wystawianie faktur za zużytą wodę i ścieki oraz windykacja należności,
- prowadzenie spraw technicznych działu tj. wydawanie warunków technicznych, kontrola prac wykonywanych przez innych wykonawców i sporządzanie protokołów technicznych przy wszelkich odbiorach,
- prowadzenie spraw dotyczących gospodarki urządzeniami wodno-kanalizacyjnymi takimi jak: wodomierze, przepływomierze, pompy wodne, kanalizacyjne itp.,
- usuwanie awarii na sieciach wodociągowych oraz kanalizacyjnych a także na ujęciach wód, stacjach SUW oraz przepompowniach ścieków,
- utrzymywanie dozoru nad pracą urządzeń i sieci wodno-kanalizacyjnej poza godzinami pracy i w dni wolne od pracy w postaci dyżurów domowych,
- odbiór ścieków taborem asenizacyjnym.

Jakość wody

Woda dostarczana mieszkańcom gminy Olsztynek spełnia wymogi rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 roku w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 roku, poz. 2294), a także inne obowiązujące przepisy prawa. Badania wody w stacji uzdatniania wody w Olsztyнку ze względu na duży pobór wody wykonywane są raz na miesiąc przez administratora – Gospodarkę Komunalną Sp. z o. o. w Olsztyнку, dodatkowo woda z ujęcia badana jest dwa razy do roku

przez Państwowy Powiatowy Inspektorat Sanitarny w Olsztynie. W pozostałych stacjach i ujęciach na terenie gminy Olsztynek wykonywane są w zależności od poboru wody raz do roku lub dwa razy do roku zarówno przez Gospodarkę Komunalną Sp. z o. o. w Olsztynku, jak i Państwowy Powiatowy Inspektorat Sanitarny w Olsztynie.⁹

System kanalizacyjny

Na terenie gminy funkcjonuje następująca infrastruktura będąca własnością Gminy Olsztynek oraz Gospodarki Komunalnej Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Olsztynku:

- kanalizacja sanitarna o długości 134,4 km.
- kanalizacja ogólnospławna o długości 6,6 km.
- kanalizacja deszczowa o długości 5,0 km.

System kanalizacyjny gminy Olsztynek tworzy:

- kanalizacja sanitarna grawitacyjna o długości 76,1 km,
- kanalizacja sanitarna tłoczna o długości 58,3 km,
- kanalizacja ogólnospławna o długości 5,0 km,
- oczyszczalnia ścieków zlokalizowana w miejscowości Wilkowo,
- przepompownie ścieków.

Kanalizacja sanitarna znajduje się w następujących miejscowościach: Olsztynek, Ameryka, Mycyny, Kapity, Samagowo, Mańki, Makruty, Królikowo, Jemiolowo, Kunki, Lutek, Waplewo, Pawłowo, Nowa Wieś Ostródzka, Łutynówko, Łutynowo, Nadrowo, Mierki, Świerkocin, Swaderki, Marózek, Lipowo Kurkowskie, Kurki.

Natomiast zgodnie z *Wieloletnim planem rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych oraz urządzeń kanalizacyjnych Gospodarki Komunalnej Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Olsztynku na lata 2021-2025* łączna długość sieci kanalizacyjnej na koniec roku 2020 r. wyniosła: 176,5 km, w tym:

- obszar miejski - 61,5 km;
- obszar wiejski - 115,0 km

Ilość przyłączy sanitarnych wynosi: 1879 szt. w tym:

- obszar miejski - 861 szt.
- obszar wiejski - 1018 szt.

Gospodarka Komunalna Sp. z o.o. eksploatuje także przepompownie ścieków na terenie miasta i gminy:

- Przepompownie tranzytowe - 51 szt.
- Przepompownie przydomowe - 176 szt.

Większość gminy, z której odbierane są ścieki obsługiwana jest przez Oczyszczalnię Ścieków znajdującą się w miejscowości Wilkowo. Jedynie z miejscowości Nowa Wieś Ostródzka, ze względu na ukształtowanie terenu i odległości ścieki odprowadzane są do sąsiedniej gminy – gminy Grunwald.

Dodatkowo na terenie miasta Olsztynek w dalszym ciągu funkcjonuje kanalizacja ogólnospławna, tj. kanalizacja, w której ścieki bytowe mieszaną się z wodami opadowymi i roztopowymi. Kanalizacja ogólnospławna o długości ok. 6,6 km funkcjonuje w następujących ulicach: Sienkiewicza, część

⁹ Raport o stanie Gminy Olsztynek za 2020 rok

Kamiennej, część Pionierów, Mickiewicza, Niepodległości, Wodociągowa, Górna, Floriana, Daszyńskiego, Klikowicza, część Składowej, Szkolna oraz część Zielonej.

We wszystkich nowo budowanych ulicach na terenie miasta budowana jest kanalizacja deszczowa o łącznej długości 5,0 km. W skład kanalizacji deszczowej wchodzi:

- rurociągi,
- studnie kanalizacyjne,
- wpusty uliczne.

Kanalizacja deszczowa znajdująca się na terenie miasta jest w pełni kanalizacją grawitacyjną. Wody opadowe i roztopowe płynące kanalizacją deszczową odprowadzane są do rzeki Jemiołówki, na co wydane są decyzje pozwolenia wodno-prawne.

Z sieci kanalizacyjnej kanalizacji korzysta 80,05 proc. mieszkańców gminy Olsztynek, pozostała część mieszkańców korzysta z przydomowych oczyszczalni ścieków oraz z szczelnych zbiorników bezodpływowych. Na terenie gminy znajduje się 19 przydomowych oczyszczalni ścieków.¹⁰

Administratorem kanalizacji sanitarnej i kanalizacji ogólnospławnej jest Gospodarka Komunalna Spółka z o. o. w Olsztyнку, natomiast kanalizacji deszczowej Gmina Olsztynek.

Zgodnie z Uchwałą nr XXIX-269/2021 Rada Miejska w Olsztyнку w dniu 27 maja 2021 roku uchwaliła **Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych oraz urządzeń kanalizacyjnych Gospodarki Komunalnej Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Olsztyнку na lata 2021-2025.**

Głównym celem Planu jest:

- realizacja strategii Spółki,
- realizacja celów Gminy,
- zoptymalizowanie wykorzystania majątku,
- spełnienie przepisów prawa.

W ramach Planu zaplanowano następujące działania:

- modernizację SUW Wigwałd
- sukcesywna wymiana zużytych hydrantów,
- wymianę zasuw strefowych oraz na głównych ciągach przesyłowych,
- rozwój systemu teleinformatycznego, udostępnienie e-usług /e BOK/
- wdrożenie modułów telemetrycznych /GSM/ do odczytu wodomierzy,
- zakup pojazdów do obsługi sieci kanalizacyjnej,
- modernizację przepompowni sieciowych,
- zakup urządzeń utrzymujących sprawność Oczyszczalni Ścieków,
- zakup urządzeń do diagnostyki sieci kanalizacji sanitarnej.

W wyniku działań inwestycyjno-modernizacyjnych Spółka zamierza osiągnąć następujące efekty:

- zmniejszenie strat wody,
- zwiększenie dostępności e-usług,
- zmniejszenie ilości występujących awarii.

¹⁰ Raport o stanie Gminy Olsztynek za 2020 rok

Gospodarka odpadami

Zgodnie z *Raportem o stanie Gminy Olsztynek za 2020 rok* na terenie gminy Olsztynek gospodarka odpadami odbywa się za pośrednictwem Związku Gmin Regionu Ostródzko – Iławskiego „Czyste Środowisko” w Ostródzie, w ramach którego działa Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w Rudnie, gdzie wywożone są odpady stałe. W deklaracjach złożonych z gminy Olsztynek wskazanych zostało 10 211 osób zamieszkałych, co stanowi 77,46 proc. osób zameldowanych. 3 269 osób zadeklarowało segregację odpadów, co stanowi 32,01 proc. wszystkich zadeklarowanych osób. 6 942 osób (67,99 %) oddaje odpady zmieszane. W gminie Olsztynek zostało złożonych 3 575 deklaracji, z czego 2 719 z nieruchomości zamieszkałych i 856 z nieruchomości niezamieszkałych. 591 nieruchomości jest wyposażona w kompostowniki o łącznej pojemności 2 162,8 m³. Dnia 6 września 2019 roku weszła w życie nowelizacja ustawy o czystości i porządku w gminach, na podstawie której dokonano zmian w prawie miejscowym. Nowelizacja ustawy wprowadziła prawny obowiązek segregacji odpadów komunalnych dla wszystkich. Nowe zasady dotyczące obowiązkowej segregacji odpadów komunalnych zaczęły obowiązywać od dnia 1 czerwca 2020 roku. Od 1 czerwca 2020 roku obowiązek segregacji dotyczy wszystkich, nie tylko mieszkańców, ale również turystów i firmy. Z dniem 1 września 2020 roku Gospodarka Komunalna Spółka z o.o. w Olsztynku uruchomiła Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) na terenie Oczyszczalni Ścieków w Wilkowie 24. Jest to punkt zbiórki odpadów wyłącznie dla mieszkańców miasta i gminy Olsztynek, którzy złożyli deklaracje. W 2020 roku, przez cztery miesiące z usług Punktu skorzystało 256 osób.

Energia elektryczna

Przez obszar gminy biegnie napowietrzna linia elektroenergetyczna 220 kV Olsztyn I – Włocławek Azoty. Planowana jest dalsza rozbudowa sieci linii najwyższych napięć. W zakresie linii wysokiego napięcia, gminę przecinają linie 110 kV Olsztynek – Nidzica oraz 110 kV Mątki-Olsztynek. Miasto i gminę obsługuje stacja 110/15 kV GPZ Olsztynek. W zakresie linii 110 kV również planowane są dalsze inwestycje. Energia elektryczna do odbiorców doprowadzana jest w większości poprzez stacje transformatorowe 15/0,4 kV promieniowo podłączone do sieci rozdzielczej 15 kV. Osiedla i wreszcie poszczególne gospodarstwa zasilane są siecią linii średniego i niskiego napięcia. Gmina nie ma bezpośredniego wpływu na kształtowanie sieci elektroenergetycznej. Jest ona realizowana w oparciu o kalkulacje ekonomiczne operatorów sieci (średnie i niskie napięcie) oraz programy rządowe (wysokie i najwyższe napięcie).¹¹

Ciepłownictwo

Zgodnie z *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Olsztynek* Na terenie miasta, w zabudowie bloków wielorodzinnych funkcjonuje ciepłociąg wraz z kotłownią. Ze względu na wiek instalacji i wysokie straty ciepła, obserwuje się spadek wykorzystania sieci. Poszczególne wspólnoty odłączają się od systemu i realizują własne ciepłownie gazowe.

Natomiast zgodnie z *Raportem o stanie Gminy Olsztynek za 2020 rok* na terenie gminy Olsztynek funkcjonują jedynie lokalne systemy ciepłownicze, na terenach zakładów produkcyjnych bądź szkół, np. Nutripol Sp. z o.o., Tymbark MWS Sp. z o.o. Sp. k., Szkoła Podstawowa nr 2 im. rotmistrza Witolda Pileckiego w Olsztynku, Zespół Szkół im. Krzysztofa Celestyna Mrongowiusza w Olsztynku.

¹¹ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Olsztynek

Za ciepłownictwo odpowiedzialna jest Gospodarka Komunalna Spółka z o.o. w Olsztyнку, do której należy wytwarzanie i przesył energii cieplnej oraz wykonywanie i remont instalacji c.o. i gazowych.

Gazownictwo

Głównymi źródłami zasilania systemu gazowniczego gminy Olsztynek w gaz ziemny są:

- gazociąg wysokiego ciśnienia DN200 PN 6,3 MPa relacji Nidzica – Olsztynek,
- gazociąg wysokiego ciśnienia DN200 PN 6,3 MPa relacji Olsztynek – Olsztyn,
- gazociąg wysokiego ciśnienia DN150 PN 6,3 MPa relacji Nidzica – Olsztynek – Olsztyn,
- gazociąg wysokiego ciśnienia DN125 PN 6,3 MPa relacji Olsztynek – Szydłak,
- gazociąg średniego ciśnienia ze stacji w Olsztyнку do miejscowości Sudwa.

Na terenie gminy znajdują się, także stacje redukcyjne:

- stacja gazowa redukcyjno-pomiarowa wysokiego ciśnienia przy ul. Zajęczyj w Olsztyнку,
- stacja gazowa redukcyjno-pomiarowa wysokiego ciśnienia w Ameryce,
- stacja gazowa redukcyjno-pomiarowa wysokiego ciśnienia w Mierkach,
- stacja gazowa redukcyjno-pomiarowa wysokiego ciśnienia w Waplewie,
- stacja gazowa redukcyjna średniego ciśnienia w Mierkach,
- stacja gazowa redukcyjna średniego ciśnienia przy ul. Mrongowiusza w Olsztyнку,
- stacja gazowa redukcyjno-pomiarowa wysokiego ciśnienia w Ameryce w pobliżu Szpitala Rehabilitacyjnego dla Dzieci w Ameryce.

Następujące miejscowości są zaopatrzone w gaz: Olsztynek, Ameryka, Kołatek, Królikowo, Łutynówko, Maróz, Mierki, Sudwa, Waplewo. Zgodnie z danymi udostępnianymi przez Polską Spółkę Gazownictwa 45,77% terenu gminy Olsztynek jest zgazyfikowana. Ze względu na zlokalizowaną na terenie gminy sieć gazową wysokiego ciśnienia w perspektywie czasu istnieje możliwość zasilania wszystkich większych miejscowości w gaz.¹²

Długość sieci gazowej w roku 2020 wynosiła 121 894 m, co stanowiło wzrost o 12 885 m w stosunku do 2016 roku. Czynnych przyłączy do budynków mieszkalnych i niemieskalnych na terenie Gminy było 849 sztuk. Liczba odbiorców w gminie Olsztynek wyniosła 849, w tym 751 odbiorców w mieście Olsztynek. W latach 2016-2020 liczba odbiorców gazu wrosła o 95,97%. Wszystkie dane dotyczące sieci gazowej znajdującej się na terenie Gminy Olsztynek przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 7. Wyposażenie Gminy Olsztynek w sieć gazową w latach 2016-2019*

	rok			
	2016	2017	2018	2019
Długość czynnej sieci ogółem w m				
gmina Olsztynek	109 009	109 493	118 868	121 894
Olsztynek - miasto	44 312	44 647	47 108	47 587
Olsztynek - obszar wiejski	64 697	64 846	71 760	74 307
Długość czynnej sieci przesyłowej w m				
gmina Olsztynek	49 753	49 902	49 902	49 902
Olsztynek - miasto	0	0	0	0

¹² Raport o stanie Gminy Olsztynek za 2020 rok

Olsztynek - obszar wiejski	49 753	49 902	49 902	49 902
Długość czynnej sieci rozdzielczej w m				
gmina Olsztynek	59 256	59 591	68 966	71 992
Olsztynek - miasto	44 312	44 647	47 108	47 587
Olsztynek - obszar wiejski	14 944	14 944	21 858	24 405
Długość czynnej sieci ogółem w km na 100 km ²				
gmina Olsztynek	29,3	29,5	32,0	32,8
Olsztynek - miasto	576,2	580,6	612,6	618,8
Olsztynek - obszar wiejski	17,8	17,8	19,7	20,4
Czynne przyłącza do budynków mieszkalnych				
gmina Olsztynek	798	808	818	849
Olsztynek - miasto	725	734	740	751
Olsztynek - obszar wiejski	73	74	78	98
Odbiorcy gazu				
gmina Olsztynek	2 060	2 064	4 111	4 037
Olsztynek - miasto	1 980	1 983	4 033	3 935
Olsztynek - obszar wiejski	80	81	78	102
Ludność korzystająca z sieci gazowej				
gmina Olsztynek	7 202	7 234	7 072	6 802
Olsztynek - miasto	6 936	6 968	6 818	6 474
Olsztynek - obszar wiejski	266	266	254	328

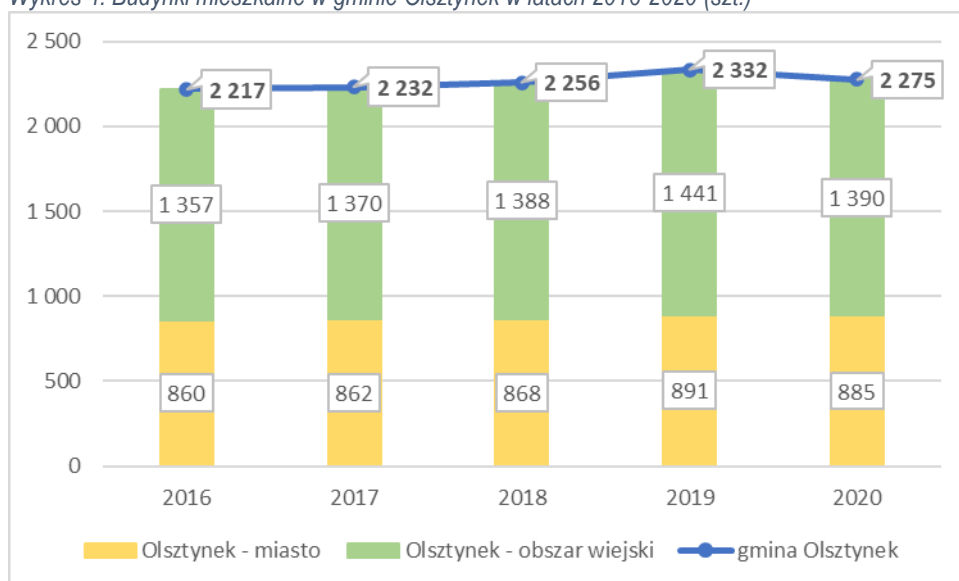
*brak danych za 2020 rok

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

2.4. Mieszkalnictwo

Na koniec 2020 roku w gminie Olsztynek było 2 275 budynków mieszkalnych, w tym 1 390 na terenie wiejskim i 885 w mieście Olsztynek. Natomiast liczba mieszkań w gminie wyniosła 4 519 (GUS, 2019, brak danych za 2020 rok), przy czym 2 598 mieszkań w mieście i 1 921 na terenach gminnych.

Wykres 4. Budynki mieszkalne w gminie Olsztynek w latach 2016-2020 (szt.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Atrakcyjność osadnicza w gminie Olsztynek związana jest zarówno z poprawiającą się infrastrukturą drogową i transportem publicznym (więcej w podrozdziale 2.2. *Dostępność komunikacyjna*), ale również z infrastrukturą mieszkalną. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat oddano do użytkowania 102 budynki mieszkalne, w tym 20 w mieście Olsztynek.

W okresie 2016-2020 oddano 205 mieszkań o ogólnej powierzchni 19 384 m², w tym 123 w mieście Olsztynek o powierzchni 8 113 m². Szczegółowe informacje o mieszkalnictwie znajdują się w poniższej tabeli. Należy zaznaczyć, że według definicji Głównego Urzędu Statystycznego mieszkaniem jest zarówno lokal mieszkalny, jak i dom jednorodzinny, co ma znaczący wpływ na uzyskaną wartość wskaźnika i tym samym ją zawyżając.

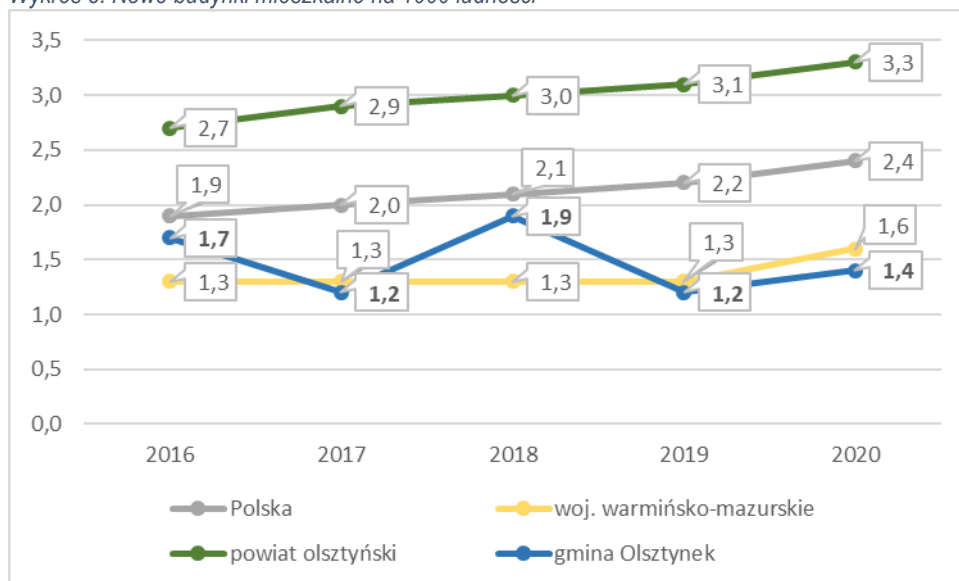
Tabela 8. Atrakcyjność osadnicza w gminie Olsztynek w latach 2016-2020

	rok				
	2016	2017	2018	2019	2020
Budynki mieszkalne nowe oddane do użytkowania (szt.)					
gmina Olsztynek	24	17	26	16	19
Olsztynek - miasto	3	2	7	5	3
Olsztynek - obszar wiejski	21	15	19	11	16
Mieszkania oddane do użytku (szt.)					
gmina Olsztynek	24	17	44	32	88
Olsztynek - miasto	3	2	25	21	72
Olsztynek - obszar wiejski	21	15	19	11	16
Izby oddane do użytku (szt.)					
gmina Olsztynek	132	91	184	130	322
Olsztynek - miasto	14	10	95	74	236
Olsztynek - obszar wiejski	118	81	89	56	86
Powierzchnia użytkowa mieszkań (m ²)					
gmina Olsztynek	3 396	2 311	3 889	3 113	6 675
Olsztynek - miasto	334	313	1 759	1 533	4 174
Olsztynek - obszar wiejski	3 062	1 998	2 130	1 580	2 501

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Wartość dla wskaźnika *nowe budynki mieszkalne na 1000 mieszkańców* (Wykres nr 5) dla gminy Olsztynek wyniósł na koniec 2020 roku 1,4 (dla miasta Olsztynek 0,4, a dla terenów wiejskich 2,6) i był najniższy od pozostałych analizowanych jednostek administracyjnych tj. powiatu olsztyńskiego (1,6), województwa warmińsko-mazurskiego (3,3) oraz Polski (2,4). W porównaniu z badanymi jednostkami, wartość wskaźnika dla gminy Olsztynek na przestrzeni ostatnich pięciu lat spadł o 0,3. Najwyższa wartość wskaźnika dla gminy (1,9, w tym 0,9 dla miasta i 3,1 dla obszarów wiejskich) została osiągnięta w 2018 roku.

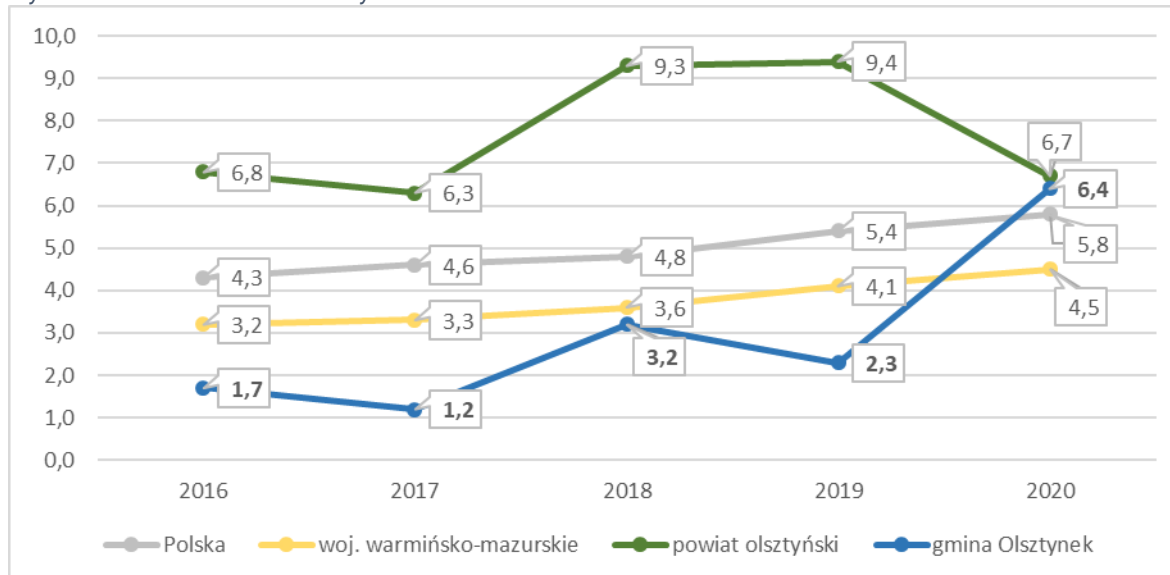
Wykres 5. Nowe budynki mieszkalne na 1000 ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Wartość wskaźnika *mieszkania oddane do użytkowania na 1000 mieszkańców* dla gminy Olsztynek na koniec 2020 roku był wysoki (6,4, w tym 9,6 dla miasta Olsztynek i 2,6 dla terenów wiejskich) i był minimalnie mniejszy od wartości dla powiatu olsztyńskiego (6,7), ale większy od wartości dla Polski (5,8) oraz województwa warmińsko-mazurskiego (4,5). Wartość tego wskaźnika wzrósł o 4,7 w ciągu pięciu lat.

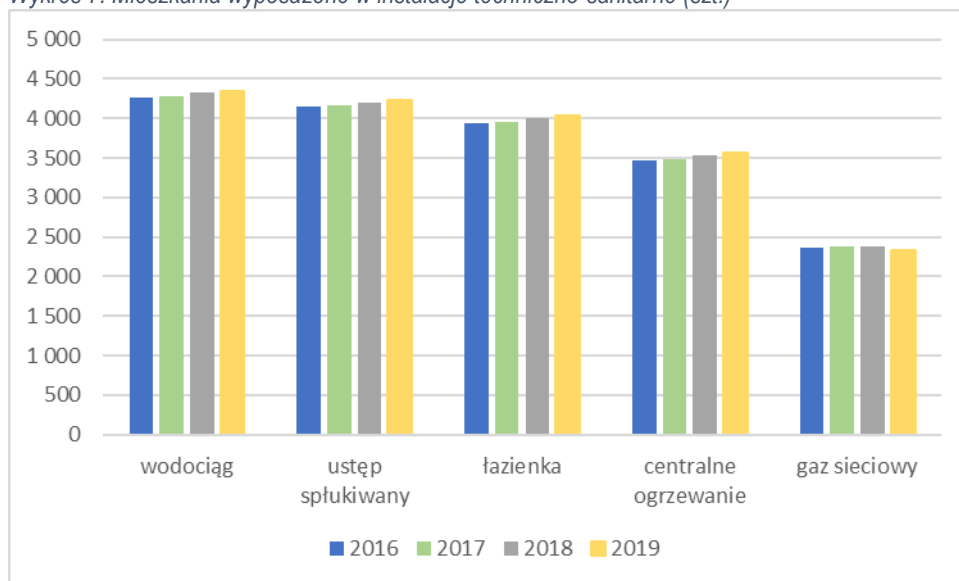
Wykres 6. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Mieszkania w gminie Olsztynek wyposażone są w podstawowe instalacje techniczno-sanitarne. Najwięcej mieszkań podłączona jest do sieci wodociągowej (4 351 budynków), ustępu spłukiwanego (4 235) oraz łazienki (4 032). Centralne ogrzewanie posiada 2 328 mieszkań, a gazu sieciowego – 2 328.

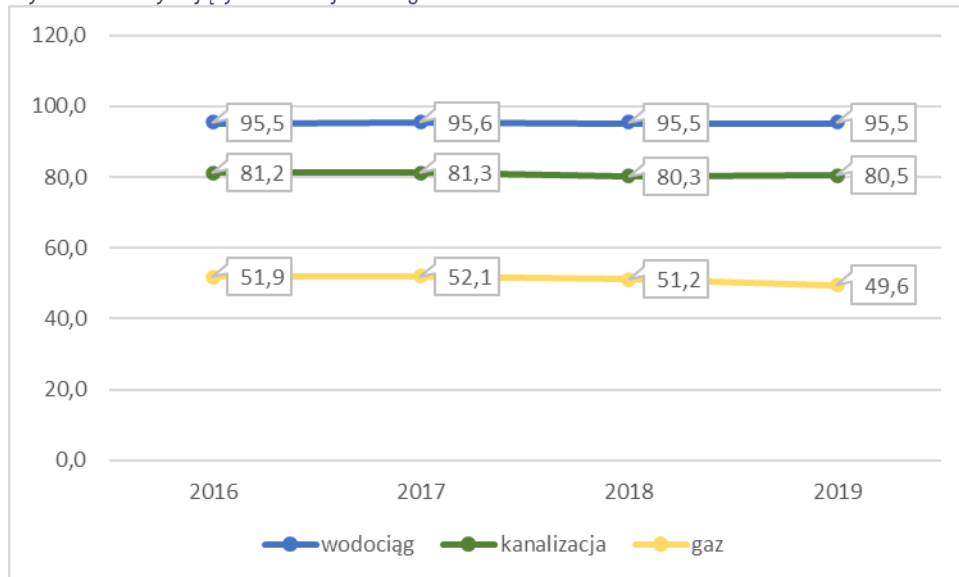
Wykres 7. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne (szt.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej jest wysoki – ogółem w gminie wyniósł 95,5 proc. (GUS, 2019), natomiast w mieście - 99,5 proc., a na terenach wiejskich – 90,6 proc. Z sieci kanalizacyjnej korzystało 80,5 proc. ludności gminy, w tym 90,3 proc. na terenie miejskim i 68,7 proc. na terenie wiejskim. Najmniej osób korzystało z gazu sieciowego – 49,6 proc. mieszkańców gminy, przy czym 86,2 proc. w Olsztyнку i 5,3 proc. na obszarach wiejskich.

Wykres 8. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Rada Miejska w Olsztyńku uchwałą nr XXX-283/2021 w dniu 24 czerwca 2021 roku uchwaliła **Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Olsztynek na lata 2021-2025**, który nakreśla podstawowe kierunki działania w zakresie racjonalnego gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Olsztynek, których celem jest tworzenie warunków zapewniających członkom wspólnoty samorządowej dostępności do mieszkań, zaspakajanie potrzeb mieszkaniowych najuboższych mieszkańców gminy oraz poprawę warunków zamieszkiwania.

Tabela 9. Wielkość i strukturę własnościową mieszkaniowego zasobu Gminy Olsztynek

Wyszczególnienie	Liczba budynków		Liczba gminnych lokali mieszkalnych		Powierzchnia (w m ²)	
	miasto	tereny wiejskie	miasto	tereny wiejskie	miasto	tereny wiejskie
Budynki mieszkalne – ogółem, w tym:	61	17	139	44	5503	1970
- budynki stanowiące w 100% własność Gminy	9	4	57	22	2207	924
- budynki we współwłasności Gminy	52	11	82	19	3296	923
- budynki wynajmowane od innych podmiotów	0	2	0	3	0	123

Źródło: Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Olsztynek na lata 2021-2025

Według Programu, mieszkaniowy zasób Gminy Olsztynek tworzą lokale mieszkalne zlokalizowane w budynkach stanowiących w 100% własność Gminy Olsztynek oraz w budynkach wspólnot mieszkaniowych, w których Gmina posiada swój udział lub wynajmowanych od innych podmiotów. Wykorzystując ten zasób Gmina Olsztynek realizuje zadania z zapewnieniem lokali w ramach najmu socjalnego i lokale zamienne, a także zaspakaja potrzeby mieszkaniowe gospodarstw o niskich dochodach. W skład mieszkaniowego zasobu Gminy Olsztynek na koniec 2020 roku wchodzi łącznie 183 lokale o powierzchni 7 473 m². Przeciętna wielkość mieszkania w zasobach Gminy wynosi 40,84 m² powierzchni użytkowej.

Tabela 10. Liczba budynków mieszkalnych stanowiących własność i współwłasność Gminy wybudowanych w poszczególnych latach

Budynki wybudowane w latach	Liczba budynków
przed 1918	35
1918-1944	21
1945-1970	12
1971-1990	7
1991-2000	1
2001-2014	2

Źródło: Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Olsztynek na lata 2021-2025

Lokale i budynki wchodzące w skład mieszkaniowego zasobu Gminy zarządzane są przez samorządowy zakład budżetowy – Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Olsztyнку.

3. SFERA ŚRODOWISKOWA

Krajobraz okolic Olsztynek został wykształcony przez ostatnie zlodowacenie bałtyckie ok. 5 tys. lat temu. Znaczna część powierzchni gminy znajduje się na obszarach sandrowych, moreny czołowej i dennej zlodowacenia bałtyckiego. Teren jest bogato ukształtowany, pagórkowato-falisty, przeciętany licznymi dolinami. Szczególnie duże różnice wzniesień występują w jarach żłobionych przez rzeki. W Czarcim Jarze (górnym biegu Drwęcy) różnice poziomu wzniesień i dna jaru dochodzą do 70 m. Na skutek ocieplenia się klimatu i topnienia zagrzebanych w gruncie lodów, powstały misy jeziorne i wytopiska. Z biegiem czasu cały teren pokryły wielkie obszary leśne.

Gmina Olsztynek w całości położona jest w południowo – zachodniej części jednostki fizjograficznej zwanej Pojezierzem Olsztyńskim. W pobliżu południowo – zachodniej granicy gminy przebiega północno – wschodnia granica Garbu Lubawskiego.¹³

3.1. Zasoby przyrodnicze

Szata roślinności

Powierzchnia gruntów leśnych na terenie Gminy Olsztynek wg danych GUS na koniec 2020 roku wynosiła 20 527,60 ha, lesistość (wskaźnik pokrycia lasem określonej powierzchni) Gminy - 53,6%, publiczne grunty leśne - 19 723,15 ha, w tym będące własnością Skarbu Państwa 19 711,90 ha. Natomiast grunty leśne będące w rękach prywatnych wyniosły 804,45 ha.

Lasy znajdujące się na terenie Gminy Olsztynek znajdują się w zarządzie Nadleśnictwa Olsztynek.

Udział siedlisk w powierzchni leśnej jest następujący:

- las świeży – 38,13%,
- las mieszany świeży 36,55%,
- bór mieszany świeży – 15,58%,
- pozostałe typy siedliskowe – 9,74%.

Gatunkami drzew, które tworzą drzewostany na terenie Nadleśnictwa Olsztynek (w tym na terenie Gminy Olsztynek) są: świerk, sosna pospolita, modrzew europejski, brzoza brodawkowata, buk zwyczajny, dąb szypułkowy, dąb czerwony, olsza czarna, jodła, klon pospolity, klon jawor, jesion wyniosły, grab zwyczajny, lipa drobnolistna, osika, olcha szara, wiąz pospolity, brzoza omszona, sosna wejmutka, daglezja zielona, jarzab pospolity, grochodrzew, wierzbina biała, topola biała, topola czarna, kasztanowiec biały oraz cis pospolity.¹⁴

Świat zwierząt

Zgodnie z *Programem Ochrony Środowiska dla Gminy Olsztynek na lata 2019-2022 z perspektywą do roku 2026* fauna Nadleśnictwa Olsztynek jest bardzo bogata i interesująca. Wśród bezkręgowców na tym terenie dominują owady. Ichtiofauna reprezentowana jest m.in., przez: pstrąga, sandacza, sieję, sielawę, cęte, klenia, miętusa, piskorza, suma i węgorza. Występują tu również liczne ilości płazów i gadów. Dużą

¹³ Strategia Rozwoju Gminy Olsztynek na lata 2016-2020

¹⁴ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Olsztynek na lata 2019-2022 z perspektywą do roku 2026

atrakcją regionu są ptaki, które występują na wodach. Spotkać można tu większość lęgowych perkozów, tj. dwuczuby, rdzawoszyi, perkozek. Łabędź niemy występuje praktycznie na wszystkich jeziorach znajdujących się w obrębie Nadleśnictwa i Gminy Olsztynek. Torfowiska, bagna, nadsiękne moczary oraz śródleśne zabagnione łąki są ulubionym miejscem żurawia. Występują tu również gatunki zagrożone wyginięciem w skali globalnej, takie jak derkacz.

Na terenie Gminy Olsztynek ze względu na występowanie obszarów Natura 2000 znajduje się wiele ciekawych i ważnych dla Europy gatunków ptaków, m.in.: lelek, dzięcioł czarny, dzięcioł średni, kania czarna, kania ruda, bielik, łabędź krzykliwy, kropiatka, zielonka, cietrzew, bocian czarny, rybołów, trzmielozjad, błotniak stawowy, orlik krzykliwy, zimorodek, nurogęś, krakwa, cyranka.

Oprócz przedstawicieli wielu różnych gatunków ptaków na terenie Obszarów Natura 2000 znajdujących się w Gminie Olsztynek można spotkać inne gatunki zwierząt, takie jak: bóbr europejski, różanka, głowacz białopłetwy, koza pospolita, łosoś atlantycki, wydra, kumak nizinny, traszka grzebieniasta, piskorz, czerwoczyk nieparek, zalotka większa, trzepla zielona, skójką gruboskorupowa.

Formy ochrony przyrody

Formami ochrony przyrody w Polsce, w myśl ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody są:

- parki narodowe, rezerwy przyrody,
- parki krajobrazowe,
- obszary chronionego krajobrazu,
- obszary Natura 2000,
- pomniki przyrody,
- stanowiska dokumentacyjne,
- użytki ekologiczne,
- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe,
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych na terenie gminy Olsztynek wynosiła na koniec 2020 roku 26 343,58 ha (GUS), w tym:

- rezerwy przyrody – 312,52 ha (Ostoja bobrów na Rzece Pasłęce, Bagno Nadrowskie, Rzeka Drwęca),
- obszary chronionego krajobrazu – 25 434,19 ha (OChK Dolina Pasłęki, OChK Doliny Górnej Drwęcy, OChK Jeziora Mielno, OChK Lasów Taborskich, OChK Puszczy Napiwodzko-Ramuckiej),
- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe – 1 009,66 ha (Dolina Marózki).

Ponadto na terenie gminy znajduje się Natura 2000:

- Rzeka Pasłęka (PLH280006) - ostoja siedliskowa,
- Dolina Drwęcy (PLH280001) - ostoja siedliskowa,
- Ostoja Napiwodzko-Ramucka (PLH280052) - ostoja siedliskowa,
- Dolina Pasłęki (PLB280002) - ostoja ptasia,
- Puszcza Napiwodzko-Ramucka (PLB280007) - ostoja ptasia.

Na terenie gminy Olsztynek znajduje się 17-ście pomników przyrody, w tym drzewa lub grupa drzew i głązy.

3.2. Wody powierzchniowe i podziemne

Wody powierzchniowe

Zgodnie ze *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Olsztynek* (2020 rok) wody powierzchniowe zajmują w obszarze miasta i gminy Olsztynek duży udział. Przez teren płynie 7 rzek oraz zlokalizowane są 44 jeziora. Spośród jezior, największym zbiornikiem na terenie gminy jest jezioro Maróz z o powierzchni 332,5 ha. Do granic gminy przylegają też inne duże zbiorniki: jezioro Pluszne (pow. 93,3 ha) i Łańskie (pow. 1042,3 ha). Podstawowymi ciekami w Gminie są: Rzeką Drwęca, Rzeką Pasłęka, Rzeką Jemiołówka, Rzeką Młynówka Świętojańska, Rzeką Marózka, Rzeką Łyna, Kanał Świerkocin, Kanał Szwaderki i Potok Witramówka. Teren gminy leży w obszarze wododziałowym zlewni Drwęcy, Pasłęki, Łyny i Omulwi. Charakteryzuje się on występowaniem terenów źródłiskowych i cieków o niewielkich przepływach oraz bogactwem jezior.

Zanieczyszczenie wód powierzchniowych powodowane jest głównie przez wzmożoną działalność antropogeniczną na terenie zlewni, tj. urbanizacja, rolnictwo czy przemysłowanie. Do głównych zagrożeń zasobów i jakości wód na terenie gminy Olsztynek należy zaliczyć:

- emisję ścieków komunalnych;
- odprowadzanie ścieków nieoczyszczonych lub niedostatecznie oczyszczonych;
- spływ powierzchniowy biogenów z pól i niewłaściwe składowanie nawozów naturalnych.

Według *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Olsztynek na lata 2019-2022 z perspektywą do roku 2026* na terenie Gminy Olsztynek nie występują obszary zagrożone występowaniem powodzi.

Wody podziemne

Na obszarze gminy występują zbiorniki wód podziemnych: lokalny i główne. Stanowią one najcenniejsze fragmenty jednostek hydrostrukturalnych i systemów wodonośnych, wymagające szczególnej ochrony stanu chemicznego i ilościowego wód podziemnych oraz kontroli zarządzania zasobami, z zachowaniem priorytetu dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę do spożycia i zaspokojenia niezbędnych potrzeb gospodarczych. Na terenie gminy występują następujące udokumentowane zbiorniki wód podziemnych:

- Lokalny Zbiornik Wód Podziemnych (LZWP) Olsztynek 212, do niedawna klasyfikowany jako główny Zbiornik Wód Podziemnych (GZWP). W 2013 roku została opracowana dla niego „Dokumentacja hydrogeologiczna określająca warunki hydrogeologiczne w związku z ustanawianiem obszarów ochronnych lokalnego zbiornika wód podziemnych Olsztynek, dawnego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 212 Zbiornik międzymorenowy Olsztynek”. Dokumentacja została zatwierdzona decyzją Ministra Środowiska nr DGKhg-4731-63/7011/14291/13/MJe z dnia 07.04.2014 r. Cały obszar LZWP 212 w gminie Olsztynek stanowi obszary ochronne wód zbiornika. Teren zbiornika stanowi tzw. obszar wysokiej ochrony.
- główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 214 Zbiornik Działdowo. Dla zbiornika opracowana została w 2013 roku „Dokumentacja hydrogeologiczna określająca warunki hydrogeologiczne w związku z ustanawianiem obszarów ochronnych Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 214 – Zbiornik

Działdowo”. Część zbiornika położona w obrębie gminy Olsztynek stanowi obszar wysokiej ochrony.

- główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 215 Subniecka Warszawska. Jego wody nie są obszarem szczególnej ochrony zbiornika.¹⁵

3.3. Klimat

Gmina Olsztynek, zgodnie z regionalizacją rolniczo-klimatyczną wg W. Okołowicza i D. Martyn znajduje się w obrębie zaliczanym do mazurskiej dzielnicy rolniczo-klimatycznej. Obszar ten charakteryzuje się zaznaczającym się wpływem klimatycznym Morza Bałtyckiego. Lata na tym terenie są krótkie i łagodne, średnia temperatura w lipcu wynosi 16,9°C. Natomiast zimy są długie, śnieżne i chłodne, średnia temperatura stycznia to -4,6°C. Opady atmosferyczne są niższe niż w regionie pomorskim.¹⁶

3.4. Ocena stanu środowiska

Powietrze atmosferyczne należy do najważniejszych chronionych komponentów środowiska przyrodniczego. Obowiązujące regulacje prawne odnoszą się przede wszystkim do jego jakości oraz kontroli emisji w postaci pozwoleń na emisję gazów i pyłów. Ze względu na porozumienia międzynarodowe, ochrona powietrza atmosferycznego obejmuje również warstwę ozonową i klimat. W polskim prawie środowiskowym zakres i sposoby ochrony powietrza atmosferycznego są określone głównie w ustawie *Prawo ochrony środowiska*.

Postępująca urbanizacja przyczynia się do wzrostu liczby źródeł emisji zanieczyszczeń. Najczęściej stosowaną klasyfikacją źródeł emisji jest następujący podział:

- źródła punktowe (emisja punktowa) związane z energetycznym spalaniem paliw i procesami technologicznymi w zakładach przemysłowych;
- źródła liniowe (emisja liniowa) związane z komunikacją;
- źródła powierzchniowe (emisja powierzchniowa) niskiej emisji rozproszonej komunalno-bytowej i technologicznej.

Emisja punktowa

Punktowe źródła mają istotny wpływ na wielkość i zasięg stężeń zanieczyszczeń w powietrzu atmosferycznym. Emisja punktowa pochodzi głównie z dużych zakładów przemysłowych emitujących pyły, dwutlenek siarki, tlenek azotu, tlenek węgla oraz metale ciężkie.

Emisja liniowa

Emisja zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych to tzw. emisja liniowa. System komunikacyjny ma istotny wpływ na stan jakości powietrza głównie z tytułu transportu drogowego. Pomimo działań w zakresie modernizacji i przebudowy dróg, ciągły wzrost ruchu samochodowego pociąga za sobą degradację stanu technicznego nawierzchni, a co za tym idzie zwiększenie hałasu komunikacyjnego i wzrost ilości zanieczyszczeń uwalnianych do atmosfery. W im gorszym stanie technicznym znajduje się

¹⁵ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Olsztynek (2020 rok)

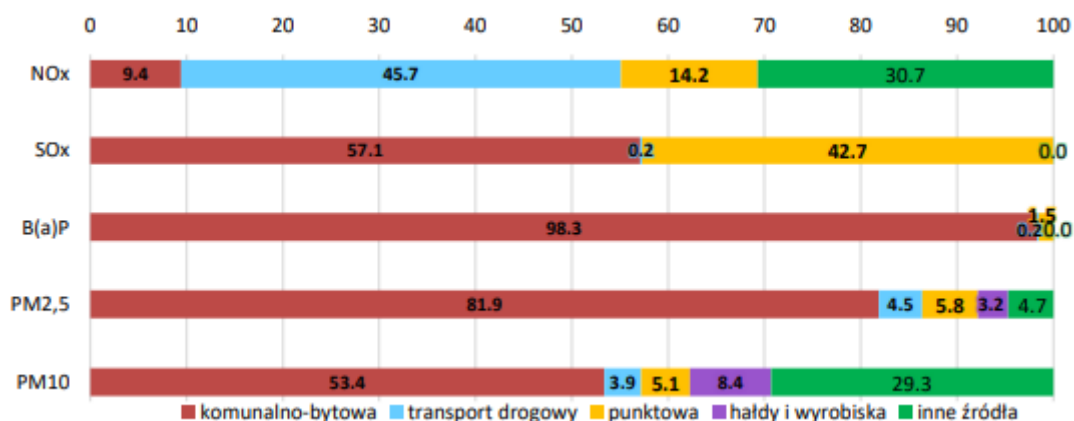
¹⁶ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Olsztynek na lata 2019-2022 z perspektywą do roku 2026

nawierzchnia drogi, tym mniejsza prędkość poruszania się pojazdem. Powoduje to dłuższy czas pokonania danego odcinka trasy, a co za tym idzie, większe spalanie i większą emisję spalin do powietrza. Poziom zanieczyszczenia powietrza jest zależny od natężenia ruchu na poszczególnych trasach komunikacyjnych. Wielkość emisji ze źródeł komunikacyjnych zależy od ilości i rodzaju samochodów oraz rodzaju stosowanego paliwa, jak również od procesów związanych ze zużyciem opon, hamulców, a także ścierania nawierzchni dróg. Emisję związaną z ww. procesami zalicza się do tzw. emisji pozaspalinowej. Dodatkowy wpływ na wielkość emisji pyłu PM10 ma tzw. emisja wtórna (z unoszenia) pyłu PM10 z nawierzchni dróg. Na terenie Gminy Olsztynek, największa emisja liniowa występuje w obrębie dróg krajowych i drogi wojewódzkiej. Jest to główna przyczyna zanieczyszczenia powietrza w wyniku emisji liniowej.

Emisja powierzchniowa

Źródłem emisji powierzchniowej, pochodzącej z sektora bytowego, są lokalne kotłownie i paleniska domowe. Ogrzewanie mieszkań węglem przyczynia się do wysokiej emisji dwutlenku siarki, tlenku azotu, pyłów, sadzy oraz tlenku węgla i węglowodorów aromatycznych. Coraz wyższe ceny paliw opałowych przyczyniają się z kolei do poszukiwania różnego rodzaju oszczędności. Z tego powodu istnieje ryzyko spalania w piecach różnego rodzaju odpadów, emitujących duże ilości toksycznych zanieczyszczeń do atmosfery. Praktyki te są w dalszym ciągu powszechne na obszarach wiejskich. W konsekwencji zaobserwować można zjawisko tzw. „niskiej emisji”, czyli emisji pochodzącej ze źródeł o wysokości nieprzekraczającej kilkunastu metrów wysokości. Zjawisko to jest obserwowalne na terenach zwartej zabudowy, charakteryzującej się brakiem możliwości przewietrzania. Elementem składowym „niskiej emisji” są zanieczyszczenia emitowane podczas ogrzewania budynków mieszkalnych. Do źródeł niskiej emisji należy zaliczyć przede wszystkim indywidualne posesje, w których występuje opalanie węglowe, a także mniejsze zakłady produkcyjne, punkty usługowe i handlowe. Ze względu na dużą ilość tego typu źródeł emisji nie jest możliwe monitorowanie każdego z nich, a tym samym określenie dokładnej ilości dostających się z nich do atmosfery zanieczyszczeń.¹⁷

Wykres 9. Udziały źródeł emisji w poszczególnych zanieczyszczeniach powietrza w województwie warmińsko-mazurskim

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim. Raport wojewódzki za rok 2020

Wyniki oceny jakości powietrza wskazują na przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 w strefie warmińsko-mazurskiej (gmina Olsztynek znajduje się w tej strefie). Rok 2020 podobnie, jak rok 2019 był znacznie cieplejszy w stosunku do lat poprzednich. Wpłynęło to na

¹⁷ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Olsztynek na lata 2019-2022 z perspektywą do roku 2026

zmniejszenie emisji pyłów z sektora komunalno-bytowego, co znalazło przełożenie na niskie stężenia pyłów zawieszonych PM_{2,5} i PM₁₀ oraz zawartego w pyłe PM₁₀ benzo(a)pirenu. Sprzyjające warunki meteorologiczne w okresie zimowym wpłynęły na zdecydowaną poprawę jakości powietrza w województwie. Średnioroczne stężenia pyłu PM₁₀ były niższe w stosunku do 2019 roku na poszczególnych stacjach od 1 µg/m³ do 3 µg/m³.¹⁸

Tabela 11. Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi - klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C oraz A1, C1 dla pyłu PM_{2,5})

Lp.	Nazwa strefy	Kod strefy	SO ₂	NO ₂	C ₆ H ₆	CO	O ₃	PM ₁₀	Pb	As	Cd	Ni	BaP	PM _{2,5}
1	miasto Olsztyn	PL2801	A	A	A	A	A ¹	A	A	A	A	A	A	A1 ³
2	miasto Elbląg	PL2802	A	A	A	A	A ²	A	A	A	A	A	A	A1 ³
3	strefa warmińsko-mazurska	PL2803	A	A	A	A	A ¹	A	A	A	A	A	C	A1 ³

1) Dla ozonu – poziom celu długoterminowego, strefy uzyskały klasę D2

2) Dla ozonu – poziom celu długoterminowego, strefa uzyskała klasę D1

3) Dla pyłu PM_{2,5} – poziom dopuszczalny I faza, strefy uzyskały klasę A

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim. Raport wojewódzki za rok 2020

Roczna ocena jakości powietrza za 2020 rok w strefie warmińsko-mazurskiej wykazała przekroczenia następujących standardów emisyjnych: dla zanieczyszczeń mających określone poziomy docelowe, dla których istnieje obowiązek wykonania POP (kryterium ochrona zdrowia) - benzo(a)piren B(a)P (rok). Dla pozostałych zanieczyszczeń dwutlenek siarki SO₂, tlenek węgla CO, PM₁₀, PM_{2,5}, benzen C₆H₆, ołów Pb, arsen As, kadm Cd, nikiel Ni, O₃ - standardy emisyjne na terenie wszystkich stref (cały obszar województwa) były dotrzymane. W 2020 roku na terenie Gminy Olsztynek wystąpiły przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu.

3.5. Zagrożenie hałasem

Hałas w środowisku to wszelkiego rodzaju niepożądane, nieprzyjemne i uciążliwe dźwięki w danym miejscu i czasie o częstotliwościach w zakresie 16-16000 Hz. Hałas jest zanieczyszczeniem środowiska przyrodniczego charakteryzującym się różnorodnością źródeł i powszechnością występowania. Dopuszczalne poziomy hałasu dla wskaźników długookresowych i krótkookresowych określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 października 2012 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku. Hałas pochodzenia antropogenicznego, dzieli się w zależności od sposobu powstawania, na hałas komunikacyjny i przemysłowy.

Hałas przemysłowy jest to hałas stworzony przez źródła zlokalizowane wewnątrz i na zewnątrz obiektów budowlanych różnego typu. Największymi źródłami są zakłady przemysłowe, wytwórcze i rzemieślnicze. Dominującymi źródłami hałasu przemysłowego są: instalacje wentylacji ogólnej, odpylania i odwiórowania, sprężarki, chłodnie, maszyny tartaczne, maszyny stolarskie, maszyny do plastycznej obróbki metalu, maszyny budowlane, węzły betoniarskie, sieczkarnie, specjalistyczne linie technologiczne, transport wewnątrzzakładowy oraz urządzenia nagłaśniające.

¹⁸ Roczna ocena jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim. Raport wojewódzki za rok 2020

Hałas komunikacyjny pochodzi od środków transportu lotniczego, kolejowego i drogowego. Szczególnie narażone są tereny znajdujące się w pobliżu większych tras komunikacyjnych. Wynika to z dużej dynamiki wzrostu ilości środków transportu, zwłaszcza pojazdów samochodowych notowanego w ostatnich latach oraz wzmożonego ruchu tranzytowego (towarowego i osobowego) w komunikacji międzynarodowej.

Podstawowym źródłem uciążliwości akustycznych dla środowiska na terenie Gminy Olsztynek jest hałas komunikacyjny, głównie w obrębie dróg krajowych, drogi wojewódzkiej, oraz linii kolejowej, przebiegających przez jej obszar.¹⁹

3.6. Odnawialne źródła energii

Odnawialne źródła energii (OZE) bazują na naturalnych, ekologicznych i niewyczerpywalnych zasobach. Wypracowane sposoby pozyskiwania gwarantują nie tylko bezemisyjną produkcję energii elektrycznej czy cieplnej, ale też niekończące się możliwości wykorzystania.

Energia wiatru

Energia wiatru przekształcana jest w turbinach wiatrowych najpierw w energię mechaniczną, która następnie zamieniana jest na elektryczną. Wiatr jest czystym źródłem energii ponieważ nie emituje żadnych zanieczyszczeń oraz jest ogólnodostępny. Zmienność wiatru nie ma większego wpływu na sieć energetyczną, o ile nie jest dominujący w produkcji energii. Aktualnie **na terenie Gminy Olsztynek nie funkcjonują żadne instalacje wykorzystujące energię wiatru.**

Energia wody

Energia wodna wykorzystywana jest głównie do wytwarzania energii elektrycznej za pośrednictwem turbiny wodnej połączonej z prądnicą. **Na terenie Gminy Olsztynek funkcjonują 3 elektrownie wodne:**

- Mała elektrownia wodna Samagowo na rzece Jemiołówce,
- Mała elektrownia wodna Wąplewo na rzece Maróźce,
- Mała elektrownia wodna Kurki na rzece Maróźce.

Energia z biomasy i biogazu

Biomasa zdefiniowana została jako stałe lub ciekłe substancje pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego, które ulegają biodegradacji, pochodzące z produktów, odpadów i pozostałości z produkcji rolnej i leśnej oraz przemysłu przetwarzającego ich produkty, a także części pozostałych odpadów, które ulegają biodegradacji, oraz ziarna zbóż niespełniające wymagań jakościowych dla zbóż w zakupie interwencyjnym określonych w art. 7 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1272/2009 z dnia 11 grudnia 2009 roku ustanawiającego wspólne szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1234/2007 w odniesieniu do zakupu i sprzedaży produktów rolnych w ramach interwencji publicznej (Dz. Urz. UE L 349 z 29.12.2009, str. 1, z późn. zm.) i ziarna zbóż, które nie podlegają zakupowi interwencyjnemu. Zgodnie z Programem Ochrony Środowiska dla Gminy Olsztynek wynika, że **na terenie Gminy Olsztynek biomasa nie jest wykorzystywana jako nośnik energii.**

¹⁹ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Olsztynek na lata 2019-2022 z perspektywą do roku 2026

Biogaz

Jest to gaz pozyskiwany z biomasy w wyniku fermentacji beztlenowej, podczas której substancje organiczne rozkładane są przez bakterie do związków prostych. Efektywność fermentacji zależy od składu substancji poddanej fermentacji oraz temperatury. Surowcem do produkcji biogazu mogą być prawie wszystkie organiczne odpady produkcji rolniczej. Szczególnie przydatne ze względu na skład są odchody zwierzęce w postaci gnojowicy lub obornika. **Biogaz na terenie Gminy Olsztynek nie jest pozyskiwany oraz nie są planowane żadne nowe instalacje biogazowe.**

Energia geotermalna

Energia geotermalna wykorzystuje ciepło wewnętrzne Ziemi ogrzewając wody podziemne, które znajdując ujście wydostają się na powierzchnię jako ciepła woda lub para wodna. Geotermię dzielimy na geotermię niskotemperaturową i wysokotemperaturową. Geotermia wysokotemperaturowa umożliwia bezpośrednie wykorzystanie ciepła ziemi, natomiast geotermia niskotemperaturowa nie daje natomiast możliwości wykorzystania bezpośredniego ciepła ziemi. Wymaga ona zastosowania urządzeń wspomagających, tj. pomp ciepła, które doprowadzają do podniesienia energii na wyższy poziom termodynamiczny. **Na terenie Gminy występują pompy ciepła wykorzystywane w celach grzewczych.**

Energia słoneczna

Gęstość promieniowania słonecznego w Polsce padającego na płaszczyznę poziomą waha się w granicach 950 - 1250 kWh/m² w ciągu roku. Województwo warmińsko-mazurskie znajduje się w rejonie, gdzie roczne sumy promieniowania słonecznego układają się na poziomie 900 – 950 kWh/m². Średnie nasłonecznienie wynosi około 1600 godzin na rok.

Najbardziej powszechnym sposobem na wykorzystanie energii słonecznej są kolektory słoneczne. Są one urządzeniami służącymi do zmiany energii słonecznej na energię cieplną. Energia słoneczna może być również przekształcona w energię elektryczną w procesie fotowoltaicznym.

Gmina Olsztynek wykorzystuje zasoby energii słonecznej. W miejscowości Mierki uruchomiono zajmującą powierzchnię około 6 hektarów elektrownię słoneczną. Łączna moc paneli fotowoltaicznych wynosi prawie 6 MW. Farma fotowoltaiczna znajduje się również w miejscowości Wilkowo.

3.7. Ochrona środowiska

Gmina Olsztynek podejmuje różnorodne działania w celu ochrony środowiska w różnych dziedzinach:

Ochrona powietrza

Jednym ze sposobów ograniczenia niskiej emisji na terenie Gminy Olsztynek jest termomodernizacja budynków mieszkalnych oraz budynków użyteczności publicznej. Docieplenie ścian zewnętrznych, stropów lub stropodachów, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej oraz usprawnienia w zakresie instalacji c.o. i c.w.u. wiążą się z istotnym ograniczeniem zapotrzebowania budynku na ciepło, co znajduje bezpośrednie odzwierciedlenie w ilości spalanej paliwa, a w rezultacie emisji zanieczyszczeń.

Ponadto Gmina Olsztynek angażuje się w promocję programu *Czyste powietrze* finansowane przez *Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie*. Celem Programu jest

poprawa jakości powietrza oraz zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych poprzez wymianę źródeł ciepła i poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych jednorodzinnych.

Ochrona wód

Zarządzeniem nr 72/20 z dnia 21 lipca 2020 roku Burmistrz Olsztynek powołał komisję do kontroli realizacji obowiązku podłączenia nieruchomości do sieci kanalizacji sanitarnej. Celem kontroli było między innymi zobowiązanie właścicieli nieruchomości do podłączenia swojej nieruchomości do biegnącej w pobliżu kanalizacji sanitarnej oraz kontrola w zakresie prawidłowego opróżniania zbiorników bezodpływowych. Skontrolowano następujące miejscowości: Świerkocin, Sudwa, Pawłowo, Kurki i Maróz. W trakcie kontroli komisja opierała się na bazie danych otrzymanej z Gospodarki Komunalnej Spółki z o.o. w Olsztyнку, następnie informacje te były weryfikowane pod względem możliwości wykonania podłączenia do kanalizacji.

Zieleń miejska

Utrzymywanie terenów zieleni miejskiej wykonywane są poprzez: utrzymywanie klombów i rabat, dokonywanie nasadzeń kwiatów w donicach i gazonach, dokonywanie nasadzeń krzewów i kwiatów na klombach i rabatach, pielęgnację żywopłotów, utrzymanie ławek i koszy parkowych w estetycznym wyglądzie, ustawianie i dekorowanie choinek, na okres świąt.

Ponadto w 2020 roku wykonano usługę polegającą na czyszczeniu dna kąpieliska miejskiego w Olsztyнку nad jeziorem Jemiółowskim.

Dodatkowo zgodnie z decyzjami Starosty Olsztyńskiego i Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie z terenu gminy Olsztynek usunięto 24 szt. drzew. W ramach rekompensaty dla środowiska za usunięte drzewa wykonano nasadzenia zastępcze w ilości 25 szt. drzew.

Opieka nad bezdomnymi zwierzętami

Realizowane są działania w ramach *Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie gminy Olsztynek w 2021 roku*:

- opieka nad zwierzętami bezdomnymi;
- opieka nad wolno żyjącymi kotami, w tym ich dokarmianie;
- odławianie bezdomnych zwierząt;
- ograniczenie populacji bezdomnych zwierząt poprzez sterylizację i kastrację psów i kotów;
- poszukiwanie właścicieli dla bezdomnych zwierząt;
- usypianie ślepych miotów;
- wskazanie gospodarstwa rolnego w celu zapewnienia miejsca dla zwierząt gospodarskich;
- zapewnienie całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadkach zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt.

Wykonawcami powyższego Programu są:

- Gmina Olsztynek,
- Schronisko dla zwierząt w Olsztynie w zakresie wylapywania bezdomnych zwierząt domowych oraz prowadzenia miejsca przetrzymywania zwierząt do czasu ich przewiezienia docelowo do Schroniska dla Bezdomnych Zwierząt w Tomarynach,
- Międzygminne Schronisko dla Bezdomnych Zwierząt w Tomarynach, koło Biesala w zakresie zapewnienia bezdomnemu zwierzęciu domowemu miejsca i opieki,

- Gospodarstwo Rolne w m. Drwęck w zakresie zapewnienia bezdomnemu zwierzęciu gospodarskiemu miejsca i opieki w gospodarstwie rolnym, odpowiednio do gatunku,
- służby weterynaryjne, wolontariusze, organizacje pożytku publicznego, stowarzyszenia oraz fundacje, których statutowym celem jest ochrona zwierząt i przeciwdziałanie ich bezdomności.

Gospodarka odpadami

Problem gospodarki odpadami jest jednym z ważniejszych zagadnień ochrony środowiska. Dlatego też wprowadzono obowiązkową segregację odpadów komunalnych dla wszystkich (więcej w podrozdziale 2.3. *Infrastruktura techniczna*). Jednym z groźnych odpadów występujących na terenie gminy Olsztynek jest azbest.

Według danych Bazy Azbestowej, narzędziem prowadzonym przez Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii do gromadzenia i przetwarzania informacji uzyskanych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, na terenie gminy Olsztynek zinwentaryzowanych wyrobów jest 3 652,646 ton, unieszkodliwionych 458,02 ton oraz pozostałe do unieszkodliwienia 3 194,626 tony (w tym 2 677,836 ton w budynkach osób fizycznych, 516,79 ton w budynkach osób prawnych).

Od roku 2020 Burmistrz Olsztyńska przyznaje dotacje na odbiór i utylizację wyrobów azbestowych z terenu gminy Olsztynek. Dotacja jest przyznawana zgodnie z regulaminem przyjętym uchwałą Nr XIX-180/2020 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 7 maja 2020 r. w sprawie ustalenia Regulaminu udzielenia dotacji celowej ze środków budżetu Gminy Olsztynek na realizację przedsięwzięć związanych z usunięciem wyrobów azbestowych z terenu gminy Olsztynek.

Utrzymanie czystości i porządku

Na terenie Gminy Olsztynek obowiązuje *Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Olsztynek*, który określa szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku na terenie gminy, w tym:

- wymagania w zakresie utrzymania czystości i porządku na terenie nieruchomości;
- rodzaje i minimalną pojemność pojemników przeznaczonych do zbierania odpadów komunalnych na terenie nieruchomości oraz na drogach publicznych, warunki rozmieszczania tych pojemników i ich utrzymywania w odpowiednim stanie sanitarnym, porządkowym i technicznym;
- częstotliwość i sposoby pozbywania się odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości oraz z terenów przeznaczonych do użytku publicznego;
- inne wymagania wynikające z wojewódzkiego planu gospodarki odpadami;
- obowiązki osób utrzymujących zwierzęta domowe, mające na celu ochronę przed zagrożeniem lub uciążliwością dla ludzi oraz przed zanieczyszczeniem terenów przeznaczonych do wspólnego użytku;
- wymagania dotyczące utrzymywania zwierząt gospodarskich na terenach wyłączonych z produkcji rolniczej, w tym także zakazu ich utrzymywania na określonych obszarach lub w poszczególnych nieruchomościach;
- wyznaczania obszarów podlegających obowiązkowej deratyzacji i terminów jej przeprowadzania.

W roku 2020, celem utrzymania czystości i porządku na terenie gminy podpisano porozumienie z Gospodarką Komunalną Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w Olsztynku, w ramach którego Spółka realizowała następujące zadania:

- utrzymanie porządku w okresie letnim tj. od 1 kwietnia do 31 października 2020 roku, polegające na: oczyszczaniu ręcznym albo mechanicznym chodników, jezdni dróg gminnych oraz zatok

autobusowych oraz oczyszczanie szczelin między kostkami chodnikowymi i krawężnikami lub opaską jezdni z darni w granicach administracyjnych miasta Olsztynek;

- utrzymanie porządku w okresie zimowym od 1 listopada do 31 marca 2020 roku – oczyszczanie ręczne albo mechaniczne ze śniegu i innych zanieczyszczeń chodników i jezdni dróg gminnych, zatok autobusowych oraz posypywanie mieszanką solno-piaskową tych terenów w granicach administracyjnych miasta Olsztynek;
- wywóz z załadunkiem ręcznym lub mechanicznym, przekazanie do składowania lub utylizacji, odpadów stałych z koszy ulicznych;
- wywóz z załadunkiem ręcznym, przekazanie do składowania lub utylizacji, odpadów stałych z wiat przystankowych na terenie gminy Olsztynek.

Edukacja ekologiczna

W ramach edukacji ekologicznej przeprowadza się akcję „Sprzątanie świata” – akcja realizowana jest zarówno na poziomie szkół i przedszkoli jak i sołectw.

Cmentarnictwo

Gospodarka Komunalna Spółka z o. o. w Olsztynku na podstawie zawartego porozumienia z Gminą Olsztynek administrowała cmentarzami komunalnymi. W ramach zadań realizowanych na podstawie porozumienia Spółka utrzymuje (prace pielęgnacyjno-porządkowe) i zarządza następującymi cmentarzami komunalnymi:

- cmentarzem przy ul. Grunwaldzkiej w Olsztynku,
- cmentarzem przy ul. Wilczej w Olsztynku,
- cmentarzem w Waplewie.

Programy i Plany środowiskowe

Rada Miejska w Olsztynku uchwałą nr XII-89/2019 uchwaliła **Program Ochrony Środowiska dla Gminy Olsztynek na lata 2019-2022 z perspektywą do roku 2026** zawiera cele ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych oraz środki i mechanizmy niezbędne do osiągnięcia wyznaczonych celów. Nadrzędnym celem Programu jest **trwały i zrównoważony rozwój Gminy Olsztynek wpływający na zachowanie walorów przyrodniczych na terenie gminy**. Wyznaczono 10 obszarów interwencji i określono kierunki interwencji oraz wyznaczono cele i zadania do realizacji.

Tabela 12. Obszary interwencji oraz kierunki interwencji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Olsztynek na lata 2019-2022 z perspektywą do roku 2026

Obszar interwencji	Kierunki interwencji
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza na terenie Gminy Ograniczanie emisji zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł niskiej emisji, zwłaszcza benzo(a)pirenu Poprawa efektywności energetycznej budynków Termomodernizacja budynków mieszkalnych oraz użyteczności publicznej Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii
Zagrożenia hałasem	Ograniczenie uciążliwości systemu komunikacyjnego i poprawa jakości dróg na terenie gminy

Pola elektromagnetyczne	Zachowanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych norm
Gospodarowanie wodami	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi
Gospodarka wodno-ściekowa	Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki
Zasoby geologiczne	Ograniczanie presji na wykorzystanie zasobów geologicznych złóż kopalin Zabezpieczenie przestrzenne obszarów pod kątem ochrony zasobów geologicznych złóż kopalin
Gleby	Ochrona powierzchni ziemi i gleb przed degradacją rolniczą
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Ograniczenie ilości odpadów trafiających bezpośrednio na składowisko oraz zmniejszenie uciążliwości odpadów Zapewnienie mieszkańcom możliwości segregowania odpadów komunalnych Likwidacja azbestu
Zasoby przyrodnicze	Wzmocnienie systemu obszarów chronionych Promocja walorów przyrodniczych i zrównoważony rozwój turystyki Rozwój obszarów zieleni oraz utrzymanie terenów już istniejących, Ochrona lasów
Zagrożenia poważnymi awariami	Minimalizacja możliwości wystąpienia poważnych awarii Zwiększenie wsparcia dla jednostek straży pożarnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Olsztynek na lata 2019-2022 z perspektywą do roku 2026

Gmina Olsztynek realizuje założenia **Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Olsztynek**, którego celem jest zaplanowanie bezpiecznego dla zdrowia mieszkańców i środowiska naturalnego usunięcia wyrobów zawierających azbest z obszaru Gminy do końca 2032 roku. Program zakłada realizację zadań inwestycyjnych, zmierzających do oczyszczania terenów Gminy Olsztynek z wyrobów zawierających azbest (usuwanie płyt azbestowo-cementowych z pokryć dachowych i elewacji budynków oraz pozainwestycyjnych), polegających na:

- oczyszczeniu terenu Gminy Olsztynek z azbestu poprzez usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
- eliminacji negatywnych skutków zdrowotnych oddziaływania azbestu na człowieka,
- likwidacji oddziaływania azbestu na środowisko zgodnie z obowiązującym prawem do końca 2032 roku.

4. SFERA SPOŁECZNA

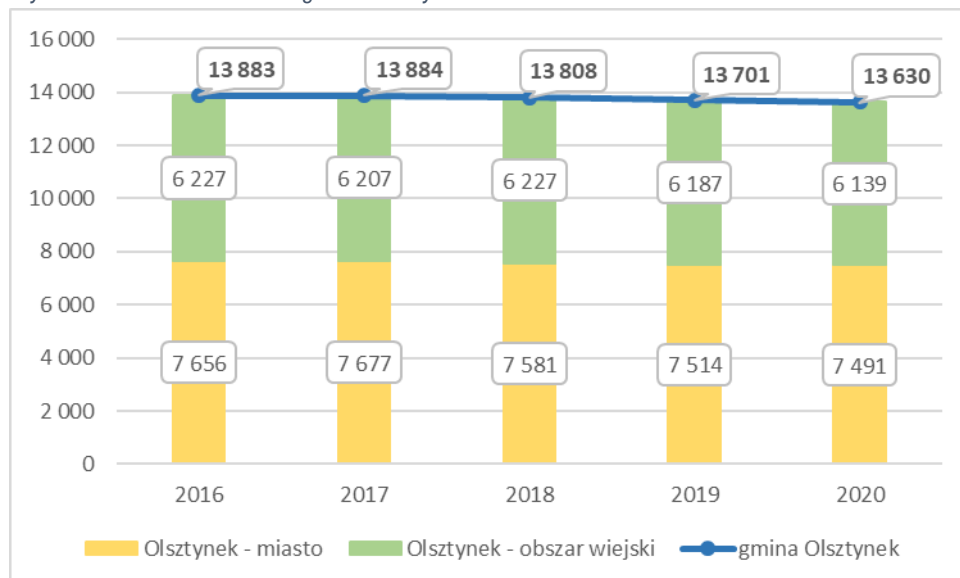
4.1. Demografia

Procesy demograficzne odgrywają istotną rolę w rozwoju społeczno-ekonomicznym. Zachodzące procesy demograficzne są skutkiem głównie dwóch zjawisk: ruchu naturalnego ludności oraz migracji. Ich natężenie ma wpływ m.in. na stan i strukturę ludności, rynek pracy czy system ochrony zdrowia i opieki społecznej.

4.1.1. Ruch naturalny

Na koniec 2020 roku gmina Olsztynek zamieszkiwana była przez 13 630 mieszkańców²⁰, w tym 7 491 w mieście i 6 139 obszary wiejskie. Liczba mieszkańców gminy zmalała o 1,82 proc. (253 osoby) w stosunku do roku 2016. Na przestrzeni ostatnich 5 lat, największy spadek ludności notuje się w mieście Olsztynek (2,16 proc.) w stosunku do terenów wiejskich (1,41 proc.).

Wykres 10. Liczba ludności w gminie Olsztynek w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Gęstość zaludnienia gminy wyniosła w 2020 roku 37 osób na 1 km², przy czym gęstość zaludnienia w mieście Olsztynek wyniosła 974 osoby na 1 km², a na terenie wiejskim 17 osób na 1 km². Obserwuje się malejącą gęstość zaludnienia w Olsztyнку – spadek o 2,21 proc. w stosunku do 2016 roku, kiedy wartość ta wynosiła 996 osób na 1 km².

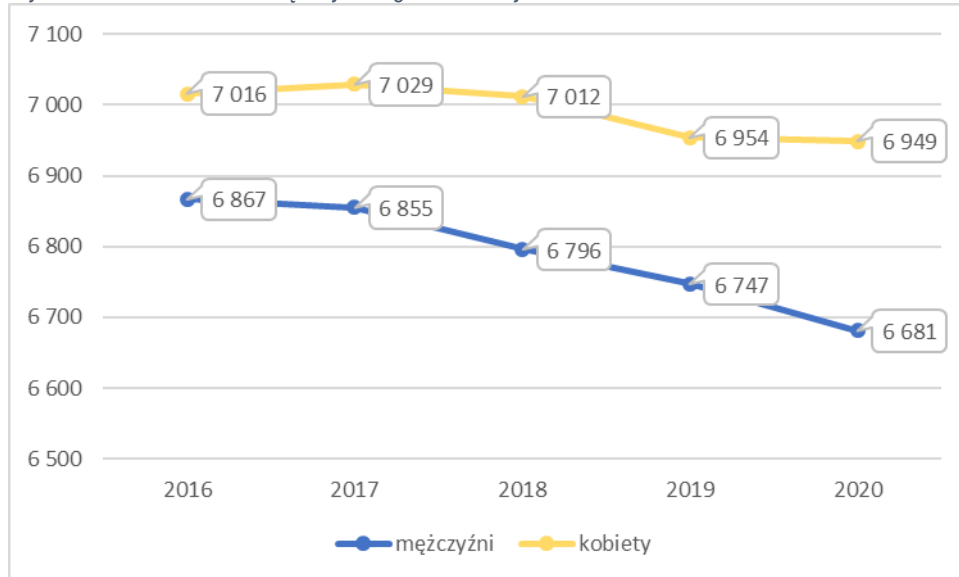
Na koniec 2020 roku liczba kobiet wyniosła 6 949, a mężczyzn 6 681. Współczynnik feminizacji²¹ wyniósł 104 i ma tendencję rosnącą. Liczba kobiet w całym analizowanym okresie była wyższa od liczby

²⁰ Według danych z Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności mieszkańców gminy Olsztynek w 2020 roku liczba mieszkańców zameldowanych na pobyt stały na terenie miasta i gminy wynosiła 13 183, w tym 7 121 w mieście Olsztynek

²¹ Współczynnik określający wzajemne relacje między liczbą kobiet i mężczyzn, tj. liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn

mężczyzn. Na przestrzeni pięciu lat liczba mężczyzn spadła o 186 osób (2,7 proc.), natomiast liczba kobiet zmalała o 67 (0,95 proc.)

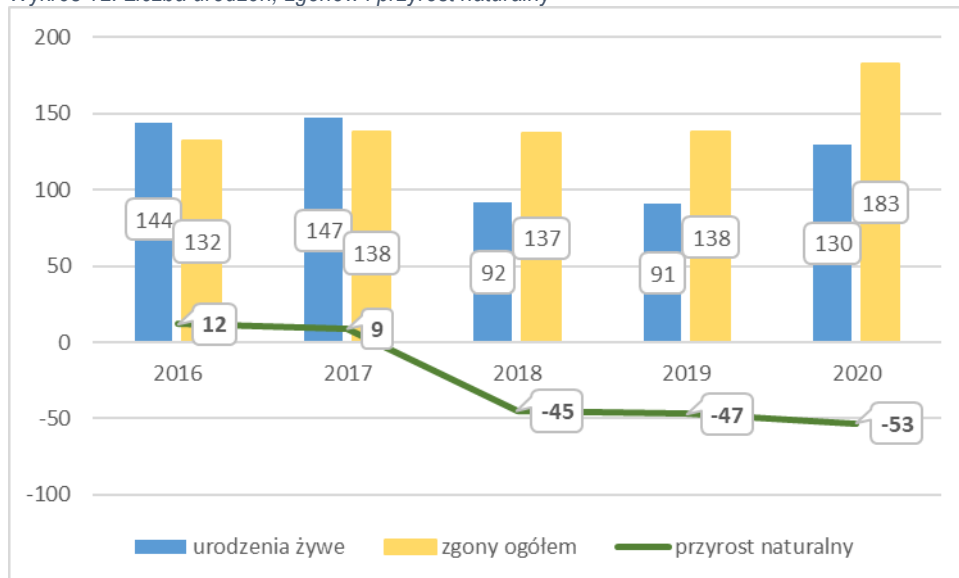
Wykres 11. Liczba kobiet i mężczyzn w gminie Olsztynek w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Jednym z czynników wpływających na demografię jest przyrost naturalny. Na liczbę ludności w analizowanym okresie, jedynie w 2016 i 2017 roku przyrost naturalny²² był dodatni i wyniósł odpowiednio 12 i 9. Jednakże przyrost naturalny ma tendencję malejącą i w 2020 roku wyniósł wartość ujemną 53.

Wykres 12. Liczba urodzeń, zgonów i przyrost naturalny

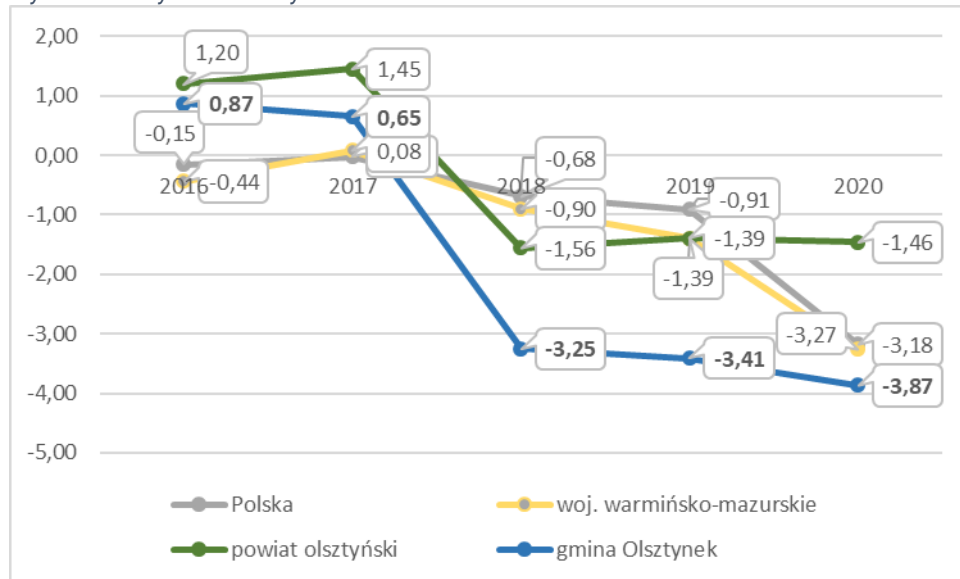
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Przyrost naturalny na 1000 ludności w gminie Olsztynek wyniósł w 2020 roku – 3,87 i był najniższy od pozostałych analizowanych jednostek administracyjnych tj. powiatu olsztyńskiego (-1,46), województwa

²² Różnica między liczbą urodzeń i zgonów

warmińsko-mazurskiego (-3,18) i Polski (-3,27). Największy spadek wskaźnika odnotowała gmina Olsztynek -4,74, a najmniejszy w powiecie olsztyńskim -2,66.

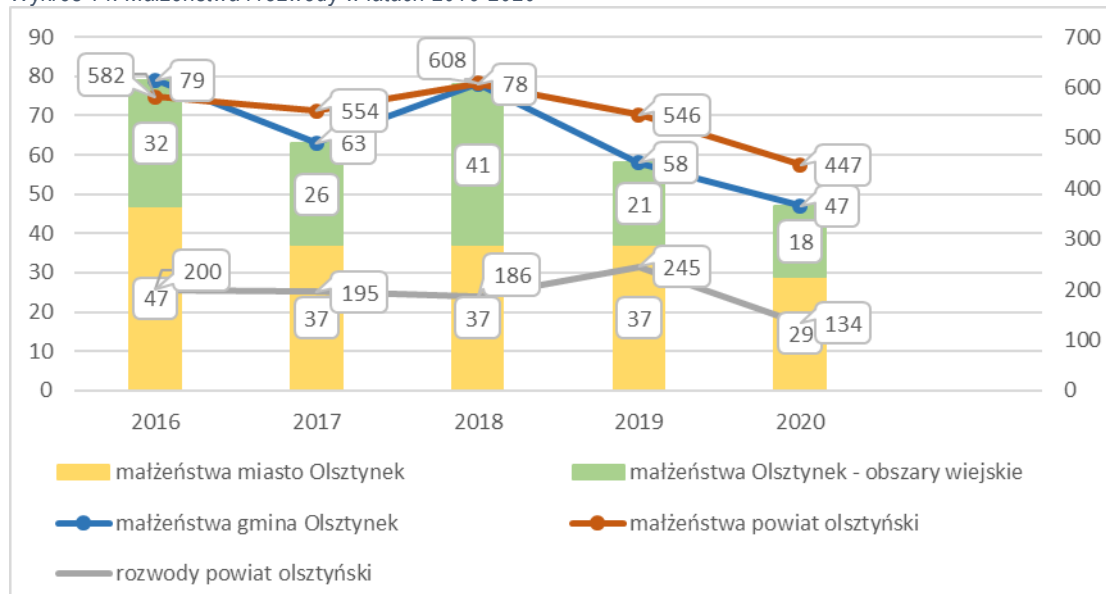
Wykres 13. Przyrost naturalny na 1000 ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Należy zwrócić uwagę na zmianę polskiej struktury rodziny, w której nie tylko zmniejszyła się liczba rodzonych dzieci, ale również następuje spadek zawartych małżeństw. Na koniec 2020 roku liczba zawartych małżeństw w gminie wyniosła 47 (w tym 29 w mieście Olsztynek) i w stosunku do roku 2016 nastąpił spadek zawartych małżeństw o 40,51 proc. (32 szt.).

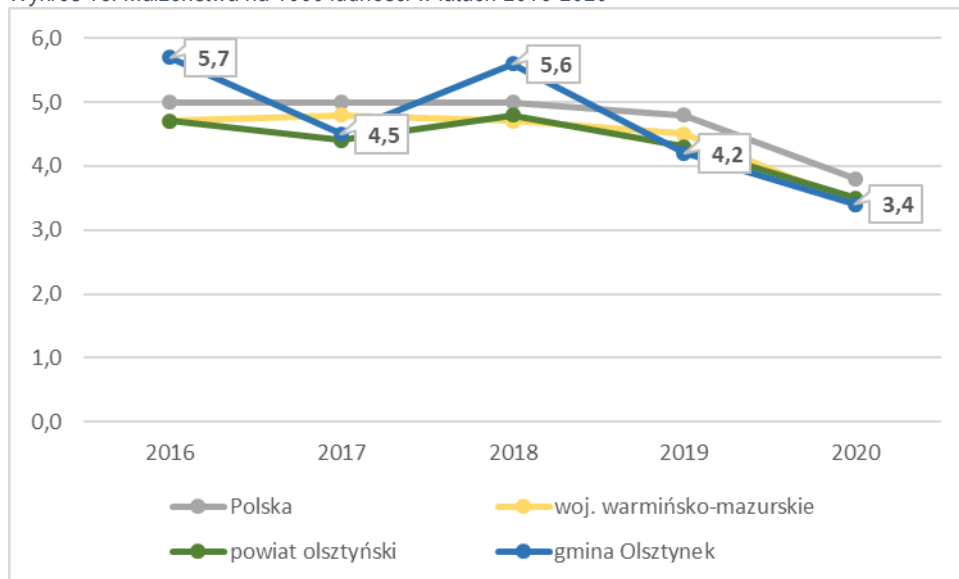
Wykres 14. Małżeństwa i rozwody w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Liczba rozwodów w powiecie olsztyńskim (brak danych dla gminy Olsztynek) w 2020 roku wyniosła 134 i na przestrzeni ostatnich pięciu lat liczba rozwodów zmniejszyła się o 33 proc. (66 szt.). Stosunek liczby rozwodów w powiecie olsztyńskim do liczby zawartych małżeństw w 2020 roku wyniósł 30 proc. i w stosunku do roku 2016 spadł o 18,91 proc.

Wykres 15. Małżeństwa na 1000 ludności w latach 2016-2020

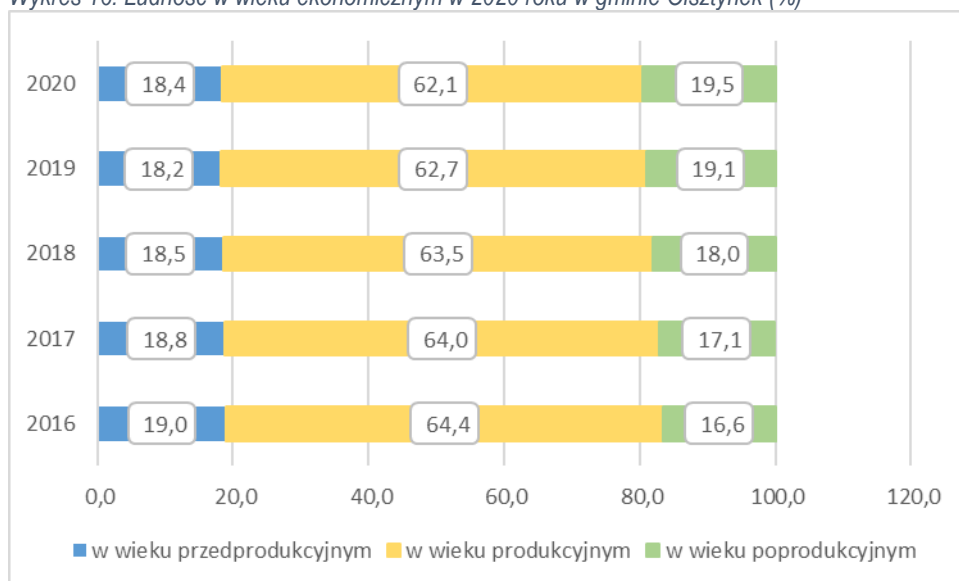
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Liczba małżeństw na 1000 ludności w 2020 roku w analizowanych jednostkach była na podobnym poziomie, choć w gminie Olsztynek i w województwie warmińsko-mazurskim była najniższa (3,4), minimalnie większy wskaźnik był osiągnięty w powiecie olsztyńskim (3,5) i kraju (3,8). Na przestrzeni ostatnich pięciu lat największy spadek zawartych małżeństw został zaobserwowany w gminie Olsztynek (-2,3).

4.1.2. Starzenie się społeczeństwa

Pod względem ekonomicznych grup wieku większość ludności gminy Olsztynek stanowią osoby w wieku produkcyjnym – 62,1 proc. ogółu ludności (GUS, 2020). Podobna sytuacja występuje w analizowanych jednostkach administracyjnych: w powiecie olsztyńskim, województwie warmińsko-mazurskim i Polsce – odsetek ludności w wieku produkcyjnym kształtuje się odpowiednio na poziomie 62,6 proc., 60,7 proc. oraz 59,5 proc.

Wykres 16. Ludność w wieku ekonomicznym w 2020 roku w gminie Olsztynek (%)

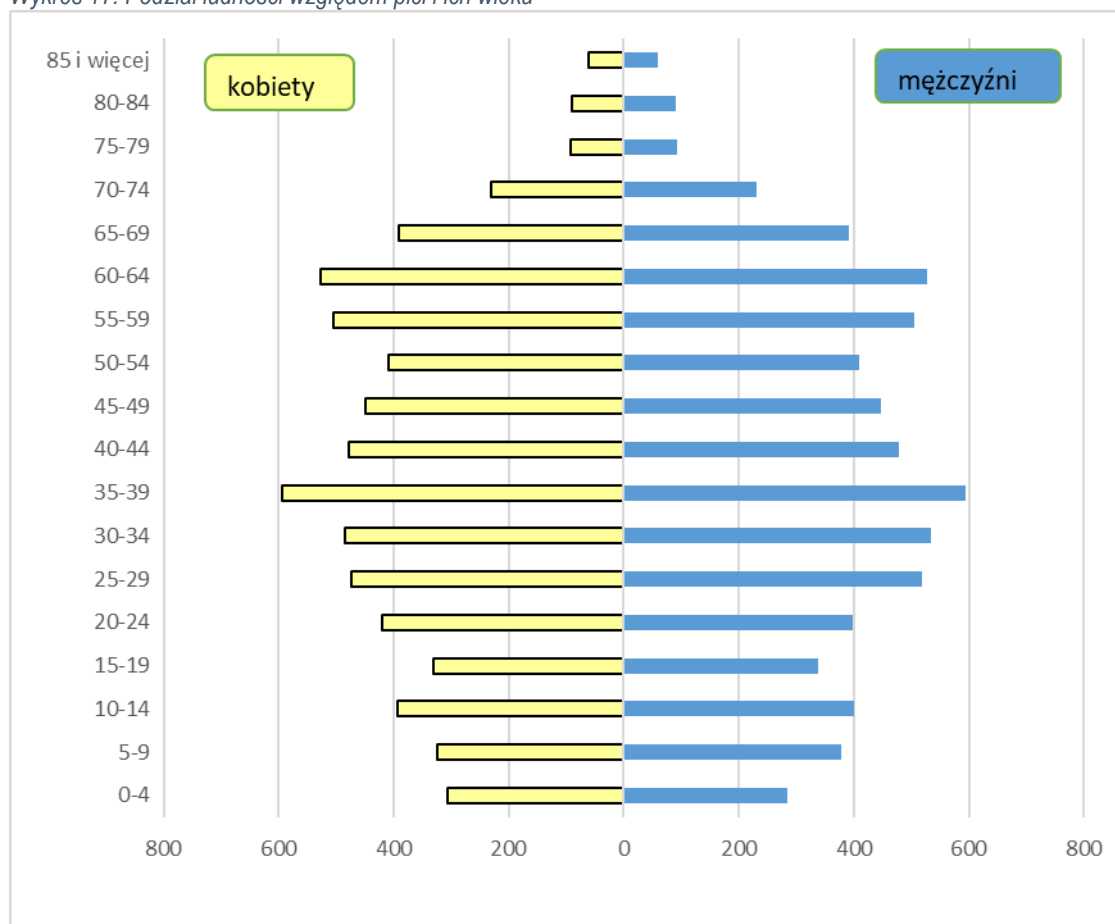
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Na przestrzeni 2016-2020 obserwować można zjawisko rosnącego odsetka osób w wieku poprodukcyjnym (wzrost o 2,9 pkt. proc.) oraz malejącego odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym (spadek o 0,6 pkt. proc.).

Wskaźnik obciążenia demograficznego (*liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym*) kształtował się w gminie Olsztynek na poziomie 31,4 osoby (GUS, 2020). Wartość ta wzrosła o 5,7 osoby w okresie 5 lat. Tendencję wzrostową wskaźnika obciążenia demograficznego można również zaobserwować w pozostałych analizowanych jednostkach administracyjnych na poziomie 29,7-37,5 osoby. Natomiast wskaźnik *odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem* w gminie Olsztynek wyniósł 15,7 osoby (GUS, 2020) i wzrósł o 2,6 osoby w stosunku do 2016 roku.

Proces starzenia się społeczeństwa można zauważyć w strukturze wieku ludności zamieszkałej w gminie Olsztynek. Średni wiek mieszkańców wynosi 40,6 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Wykres 17. Podział ludności względem płci i ich wieku

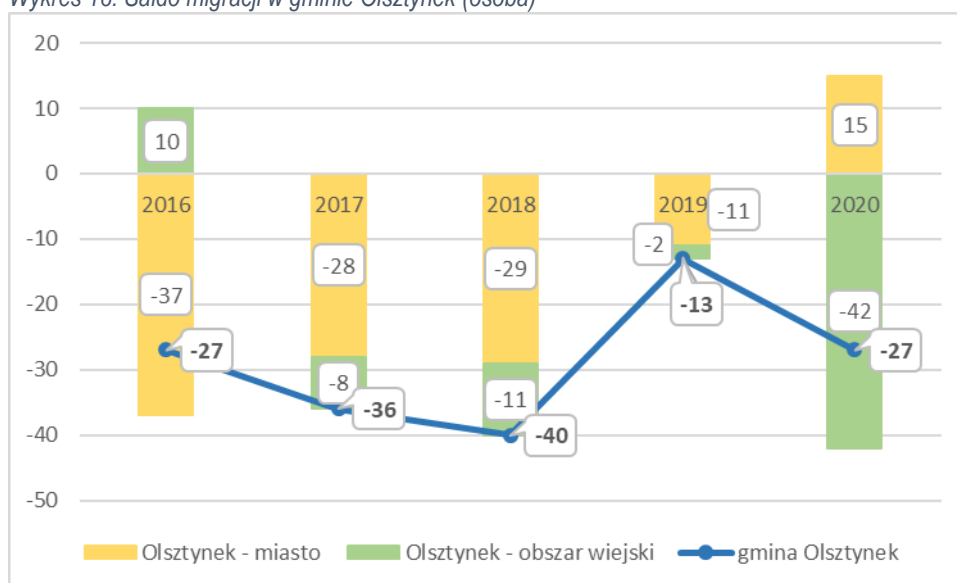

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

4.1.3. Migracje ludności

Jednym z głównych zjawisk wpływających na procesy demograficzne są migracje ludności. Saldo migracji informuje o stosunku osób nowo zameldowanych na obszarze miasta do osób wymeldowanych. Wskaźnik salda migracji wewnętrznych, czyli migracji między miejscowościami w Polsce (-25 osoby), jest niższy od wskaźnika salda migracji zewnętrznych, czyli migracji zagranicznych (-2 osoby). Wynika z tego, że mieszkańcy gminy Olsztynek częściej wybierają do zamieszkania polskie miejscowości niż emigrację zagraniczną. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat liczba mieszkańców gminy Olsztynek zmniejszyła się o 143 osoby z powodu migracji, w tym 85 kobiet i 58 mężczyzn.

Wykres 18. Saldo migracji w gminie Olsztynek (osoba)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Według GUS, w 2020 roku saldo migracji w mieście Olsztynek był dodatki (15 osób), natomiast w poprzednich analizowanych latach był ujemny. Na przestrzeni pięciu lat liczba mieszkańców miasta zmniejszyła się o 90 osób z powodu migracji, w tym 46 mężczyzn i 44 kobiet.

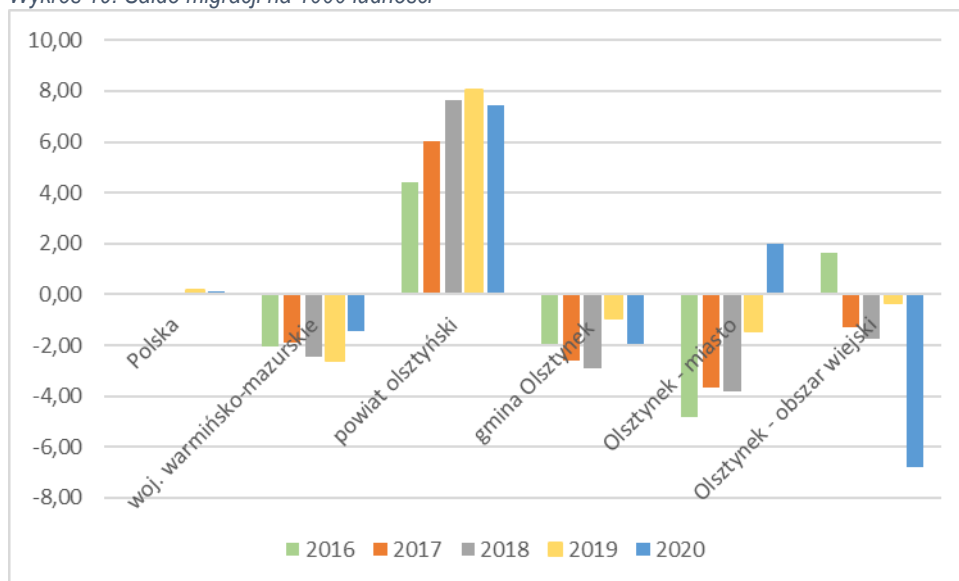
Natomiast saldo migracji na obszarze wiejskim w 2020 roku był ujemny (-42 osoby). W okresie 2016-2020 lat liczba mieszkańców gminy wiejskiej zmniejszyła się o 53 osób z powodu migracji, w tym 41 kobiet i 12 mężczyzn.

Porównując saldo migracji na 1000 ludności gminy Olsztynek z migracjami na terenie powiatu olsztyńskiego, województwa warmińsko-mazurskiego oraz Polski, najniższe saldo migracji występuje na terenie gminy Olsztynek (-1,97 osoby), a najwyższe w powiecie olsztyńskim (7,43 osoby).

Natomiast analizując dane migracji wewnątrz gminy, saldo migracji na 1000 ludności w mieście Olsztynek wyniósł w 2020 roku 2 osoby, a na obszarze wiejskim -6,81 osoby.

Na przestrzeni ostatnich pięciu lat, największy wzrost salda migracji na 1000 ludności wystąpił w mieście Olsztynek (o 6,83 osoby), następnie w powiecie olsztyńskim (o 3,03 osoby), natomiast największy spadek – w gminie wiejskiej (o 8,42 osoby) oraz w mieście Olsztynek (o 0,02 osoby).

Wykres 19. Saldo migracji na 1000 ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

4.1.4. Prognoza demograficzna

Zgodnie z *Prognozą ludności gmin na lata 2017-2030* opracowaną przez GUS, liczba ludności w gminie Olsztynek w 2030 r. miała wynieść 13 710 osób, co oznacza, że spadek ludności gminy był szybszy niż przewidziano, gdyż liczba ludności gminy Olsztynek w 2020 roku wyniosła 13 630 osób.

Tabela 13. Prognoza ludności w gminie Olsztynek do 2030 roku

Rok	Ludność, stan w dniu 31 XII	Ruch naturalny		Migracje wewnętrzne na pobyt stały			Migracje zagraniczne na pobyt stały	
		Urodzenia	Zgony	Napływ	Odływ	Saldo	Imigracja	Emigracja
2017	13 876	141	129	173	195	-22	6	3
2018	13 872	141	127	171	192	-21	6	3
2019	13 868	141	127	169	190	-21	6	3
2020	13 864	140	128	168	187	-19	6	3
2021	13 856	138	129	164	184	-20	6	3
2022	13 846	137	129	161	182	-21	6	3
2023	13 836	135	128	158	179	-21	7	3
2024	13 824	132	128	156	176	-20	7	3
2025	13 813	132	128	154	173	-19	7	3
2026	13 797	128	128	151	171	-20	7	3
2027	13 780	126	128	150	169	-19	7	3
2028	13 760	123	129	148	167	-19	8	3
2029	13 735	121	132	145	164	-19	8	3
2030	13 710	121	133	144	162	-18	8	3

Źródło: GUS

4.2. Edukacja

Gmina Olsztynek jako organ prowadzący szkoły i placówki oświatowe jest zobowiązana do realizacji zadań oświatowych, do których w szczególności należą (art. 10 ust. 1 ustawy Prawo Oświatowe):

- zapewnienie warunków działania szkoły lub placówki, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki; zapewnienie warunków umożliwiających stosowanie specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży objętych kształceniem specjalnym;
- wykonywanie remontów obiektów szkolnych oraz zadań inwestycyjnych w tym zakresie;
- zapewnienie obsługi administracyjnej, w tym prawnej, obsługi finansowej, w tym w zakresie wykonywania czynności, o których mowa w art. 4 ust. 3 pkt 2-6 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2019 r. poz. 351), i obsługi organizacyjnej szkoły lub placówki;
- wyposażenie szkoły lub placówki w pomoce dydaktyczne i sprzęt niezbędny do pełnej realizacji programów nauczania, programów wychowawczo-profilaktycznych, przeprowadzania egzaminów oraz wykonywania innych zadań statutowych;
- wykonywanie czynności w sprawach z zakresu prawa pracy w stosunku do dyrektora szkoły lub placówki.

Zespół Administracji Szkół i Przedszkoli w Olsztyнку jest jednostką powołaną do prowadzenia wspólnej obsługi administracyjnej, finansowej i organizacyjnej placówek oświatowych i żłobka. Realizuje również zadania organu prowadzącego w zakresie oświaty oraz dowożenia uczniów, a także zadania polegające na udzielaniu uczniom pomocy materialnej o charakterze socjalnym.

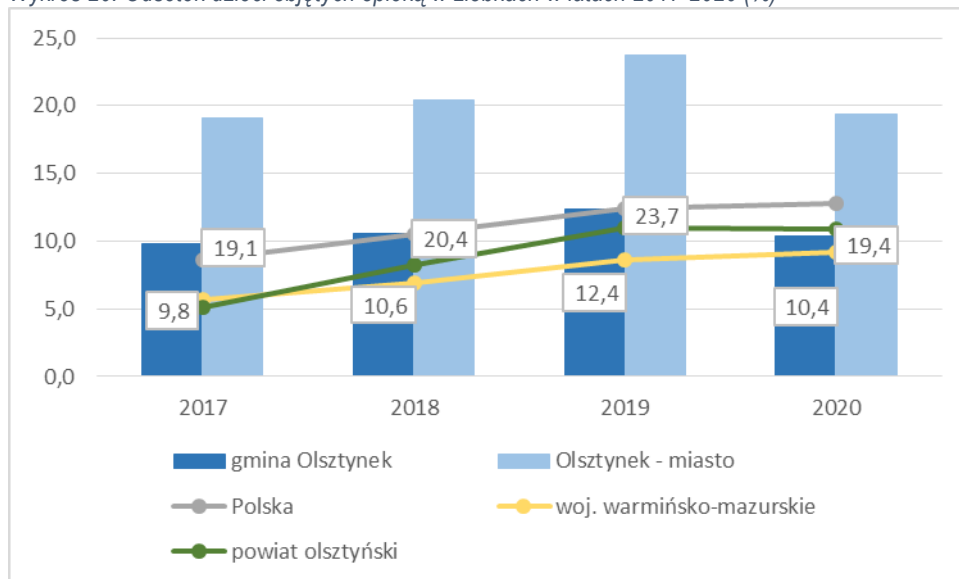
4.2.1. Wychowanie żłobkowe i przedszkolne

Na terenie Gminy Olsztynek znajduje się tylko **jeden żłobek** - Żłobek Miejski w Olsztyнку. Placówka została otwarta na początku 2017 roku, w skrzydle Przedszkola Miejskiego w Olsztyнку i dysponuje 40 miejscami dla dzieci w wieku do lat 3. W 2020 roku liczba dzieci objętych opieką żłobkową wyniosła 32. W żłobku znajdują się dwie sale zabaw - jedna dla dzieci w wieku do 2 lat, druga dla dzieci w wieku od roku do 3 lat, a także sypialnie, kuchnia, szatnia, pomieszczenie socjalne, wózkownia, pokój biurowy i sanitarny oraz pomieszczenie pomocnicze. Placówka powstała dzięki dotacji Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w zakresie resortowego programu rozwoju instytucji opieki nad dziećmi do lat 3 „Maluch +” – edycja 2016 oraz środkom własnym gminy Olsztynek. Koszt realizacji projektu wyniósł łącznie ok 2,6 mln zł.

Od otwarcia żłobka w 2017 roku, liczba dzieci objętych opieką żłobkową rocznie wyniosła 40, natomiast w 2020 roku - 32. Podobna sytuacja była w powiecie olsztyńskim. Spadek liczby dzieci w placówce mógł być spowodowany sytuacją pandemiczną i większym prawdopodobieństwem zarażenia się koronawirusem.

Na terenie gminy nie funkcjonują kluby dziecięce.

Wykres 20. Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach w latach 2017-2020 (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

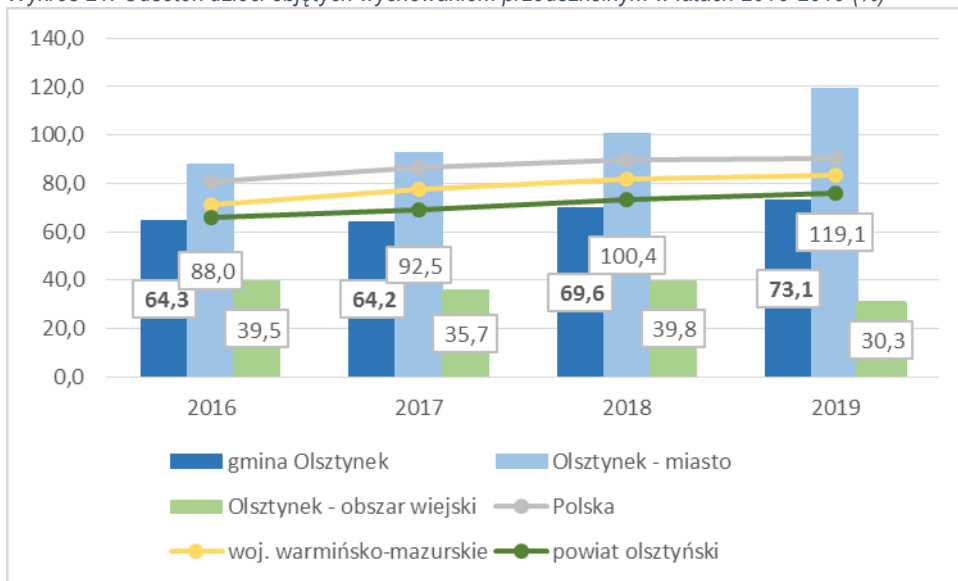
Odsetek dzieci objętych opieką żłobkową w gminie Olsztynek w 2020 roku wyniósł 10,4 proc. (w roku poprzednim odsetek był na poziomie 12,4 proc.) i był tylko wyższy od odsetka dzieci objętych opieką żłobkową w województwie warmińsko-mazurskim (9,2 proc.), natomiast był mniejszy od wartości otrzymanej przez powiat olsztyński (10,9 proc.) i kraj (12,8 proc.).

Liczba dzieci w wieku 3-6 w gminie Olsztynek na koniec 2020 roku wyniosła 556 osób (w tym 279 w mieście Olsztynek). Liczba dzieci na przestrzeni ostatnich pięciu lat zmalała o 30 osób (5,12 proc.). Zgodnie z GUS liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w gminie Olsztynek w 2019 roku (brak danych za 2020 rok) wyniosła 405 osób, w tym 318 w mieście Olsztynek i 87 dzieci z terenu wiejskiego. Liczba dzieci uczęszczających do przedszkola wrosła o 28 osób (o 7,43 proc.) w stosunku do roku 2016.

Zgodnie z *Raportem o stanie Gminy Olsztynek za 2020 rok* **wychowanie przedszkolne zorganizowane było w dwóch przedszkolach**: w 11 oddziałach Przedszkola Miejskiego w Olsztynku i w 3 oddziałach przedszkolnych Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Waplewie. Średnioroczna liczba uczniów wyniosła odpowiednio 270 i 52. W Szkole Podstawowej nr 1 im. Noblistów Polskich w Olsztynku funkcjonowały dwa oddziały przedszkolne, a w Szkole Podstawowej nr 2 im. rtm. Witolda Pileckiego w Olsztynku - jeden oddział przedszkolny ze średnioroczną liczbą uczniów odpowiednio: 28 i 25. W Szkole Podstawowej im. Erwina Kruka w Elgnówku funkcjonowały 2 oddziały liczące średniorocznie łącznie 23 uczniów. W Szkole Filialnej w Królikowie funkcjonował jeden oddział liczący średniorocznie 13 uczniów. Łącznie średniorocznie z wychowania przedszkolnego w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych korzystało 89 uczniów.

Na terenie gminy Olsztynek nie funkcjonują niepubliczne przedszkola.

Wykres 21. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2016-2019 (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w gminie Olsztynek w 2019 roku (brak danych za 2020 rok) **wyniósł 73,1 proc.** i był niższy wskaźnika osiągniętego przez powiat olsztyński (76,2 proc.), województwo warmińsko-mazurskie 83,6 proc. i Polskę (90,4 proc.). W okresie 2016-2019 roku powyższy wskaźnik wzrósł o 8,8 pkt. proc.

Analizując odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wewnątrz gminy Olsztynek, należy zwrócić uwagę na wzrastający wskaźnik dla dzieci z miasta Olsztynek (z 88 proc. w 2016 roku do 119,1 proc. w 2019 roku), przy jednoczesnym spadku wskaźnika dla dzieci z obszaru wiejskiego (z 39,5 proc. w 2016 roku do 30,3 proc. w 2019 roku).

4.2.2. Szkoły podstawowe

Na terenie gminy Olsztynek funkcjonuje pięć szkół podstawowych publicznych i dwie niepubliczne, o różnych organach prowadzących:

1. Gmina Olsztynek:

- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Noblistów Polskich w Olsztynku
- Szkoła Podstawowa nr 2 im. rotmistrza Witolda Pileckiego w Olsztynku ze Szkołą Filialną w Królikowie
- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Waplewie, funkcjonująca w ramach Zespołu Szkolno-Przedszkolnego
- Szkoła Podstawowa im. Erwina Kruka w Elgnówku

2. Powiat Olsztyński:

- Szkoła Podstawowa dla Dzieci przy Wojewódzkim Szpitalu Rehabilitacyjnym w Ameryce

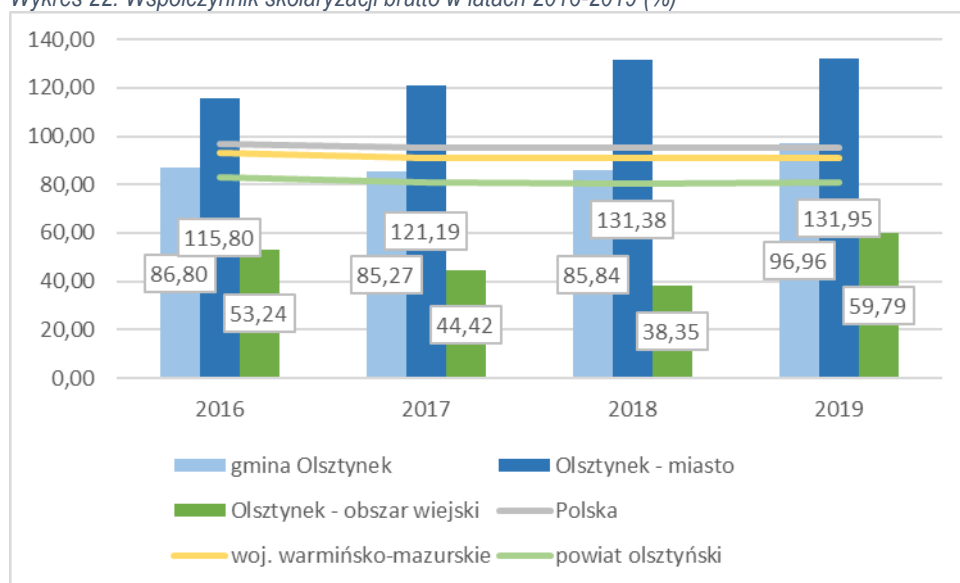
3. Szkoły niepubliczne:

- Szkoła Podstawowa Stowarzyszenie Przyjaciół Szkół Katolickich im. św. Jana Pawła II w Olsztynku - Stowarzyszenie Przyjaciół Szkół Katolickich
- Szkoła Podstawowa Wesoła Góra w Olsztynku - S.W.P. Sp. z o.o.

Zgodnie z GUS ogółem do szkół podstawowych na terenie gminy Olsztynek uczęszczało w 2019 roku (brak danych za 2020 rok) 1184 w 73 oddziałach, w tym 830 na terenie miasta Olsztynek w 48 oddziałach i 354 dzieci z obszaru wiejskiego w 25 oddziałach. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat liczba uczniów wzrosła o 375 osób, w tym 251 uczniów z terenu miejskiego. Liczba uczniów przypadających na 1 oddział w szkołach na terenie całej gminy wyniosła 16, natomiast na terenie miejskim 17 uczniów, a na obszarach wiejskich - 14.

Współczynnik skolaryzacji brutto (stosunek wszystkich osób uczących się w szkołach podstawowych do osób w wieku 7-12 lat) w gminie Olsztynek wyniósł w 2019 roku 96,96 proc., co oznacza, że część dzieci z gminy uczęszczała do szkół podstawowych w innych gminach. Natomiast współczynnik na terenie miasta wyniósł 131,95% przy jednoczesnym wskaźniku 59,79 proc na terenie wiejskim, co oznacza, że do szkół miejskich uczęszczały dzieci z obszaru wiejskiego.

Wykres 22. Współczynnik skolaryzacji brutto w latach 2016-2019 (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

W porównaniu z analizowanymi jednostkami administracyjnymi wskaźnik skolaryzacji brutto w gminie Olsztynek był najwyższy i był minimalnie wyższy od wskaźnika uzyskanego dla województwa warmińsko-mazurskiego (95,13 proc.), województwa warmińsko-mazurskiego (90,93 proc.). Najmniejsza wartość wskaźnika została zaobserwowana w powiecie olsztyńskim (81,16 proc.).

W 2020 roku łącznie dowożono 448 uczniów z gminy Olsztynek (o 40 mniej niż w 2018 roku) - z ponad 50 miejscowości do szkół i przedszkoli. Około 151 uczniów korzystało z linii regularnych w ramach publicznego transportu zbiorowego (zakup ulgowych biletów miesięcznych). Natomiast uczniowie z niepełnosprawnością (24 osoby) byli dowożeni do specjalnych placówek edukacyjnych w Olsztynie.

Gmina Olsztynek **realizuje różnorodne projekty zwiększające jakość nauczania w szkołach**. W ostatnich latach realizowano dodatkowe zajęcia z języka angielskiego oraz zajęcia mające na celu podniesienia u uczniów kompetencji kluczowych, niezbędnych na rynku pracy i uzyskaniu właściwych umiejętności oraz rozwój zindywidualizowanego podejścia do ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. W ramach projektu również stworzono w szkołach warunki do nauczania eksperymentalnego oraz zapewnienie nauczycielom szkoleń doskonalących umiejętności zawodowe

w celu poprawy jakości edukacji. Podczas nauki zdalnej Gmina Olsztynek zakupiła 95 laptopów wraz z oprogramowaniem i wyposażeniem²³ i przekazała je szkołom.

Szkolna baza sportowa

Na terenie Gminy znajdują się **dwa kompleksy sportowe *Moje Boisko - Orlik 2012***. Pierwszy kompleks znajduje się pomiędzy Szkołą Podstawową nr 1 im. Noblistów Polskich a Przedszkolem Miejskim w Olsztynku. Obiekt składa się z trzech elementów: boiska pokrytego sztuczną trawą do gry w piłkę nożną, boiska wielofunkcyjnego do siatkówki i koszykówki o nawierzchni z poliuretanu oraz budynku socjalno-szatniowego. Całość jest ogrodzona i oświetlona. Zespół boisk służy zarówno uczniom szkół i przedszkola, jak i – popołudniami oraz w dni wolne od pracy – wszystkim mieszkańcom, a przede wszystkim dzieciom i młodzieży. Drugi Orlik znajduje się przy Szkole Podstawowej nr 2 im. Rotmistrza Witolda Pileckiego w Olsztynku.

Przy Szkole Podstawowej nr 2 w Olsztynku znajduje się ***Biały Orlik - nowoczesne lodowisko***. Dzięki budowie lodowiska obecny kompleks sportowy "Moje Boisko - Orlik 2012" jest jednym z najlepszych w województwie – użytkowanym przez okrągły rok.

Ponadto na terenie Gminy znajdują się **hale sportowe i sale gimnastyczne funkcjonujące przy szkołach podstawowych**.

W Olsztynku funkcjonuje **Samorządowa Szkoła Muzyczna I stopnia w Dywitach w Powiecie Olsztyńskim Filia w Olsztynku**, w której uczą się dzieci i młodzież w wieku od 6 do 16 lat.

4.2.3. Szkoły ponadpodstawowe

Według *Rejestru szkół i placówek oświatowych*, w Olsztynku funkcjonuje Zespół Szkół im. Krzysztofa Celestyna Mrongowiusza w Olsztynku, w ramach którego działają następujące szkoły ponadpodstawowe:

- Technikum Hotelarsko-Gastronomiczne Nr 1 w Olsztynku (uczniowie kształcą się w zawodach: technik hotelarstwa, technik żywienia i usług gastronomicznych, technik technologii żywności),
- Branżowa Szkoła I Stopnia w Olsztynku (uczniowie kształcą się w zawodach: kucharz, cukiernik, piekarz, blacharz samochodowy, fryzjer, mechanik pojazdów samochodowych, mechanik-monter maszyn i urządzeń, stolarz, ślusarz, murarz-tylnkarz, mechanik – monter maszyn urządzeń, sprzedawca, elektryk),
- Liceum Ogólnokształcące Dla Dorosłych w Olsztynku,
- I Liceum Ogólnokształcące Im. Jacka Kaczmarskiego w Olsztynku.

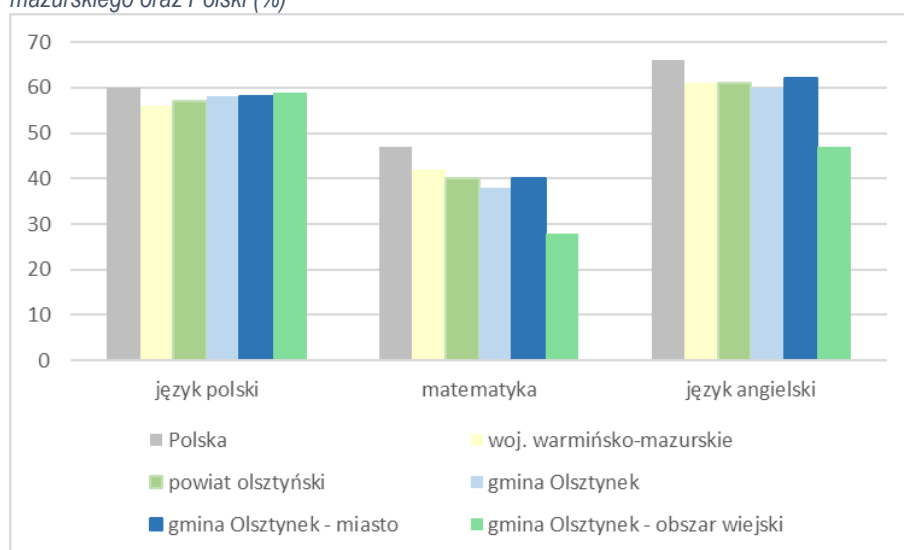
Według *Raportu o stanie Powiatu Olsztyńskiego za 2020 rok* w roku szkolnym 2019/2020 uczyło się w powyższych szkołach 337 uczniów, w 13 oddziałach.

²³ Dofinansowanie w ramach projektów grantowych Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020, sfinansowanych całkowicie ze środków unijnych, zrealizowano projekty Zdalna Szkoła – wsparcie Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej w systemie kształcenia zdalnego oraz Zdalna Szkoła+ – wsparcie Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej w systemie kształcenia zdalnego.

4.2.4. Jakość kształcenia

Zgodnie z Centralną Komisją Egzaminacyjną do egzaminu ósmoklasisty w 2021 roku przystąpiło w gminie Olsztynek 128 zdających. Wyniki egzaminów uczniów szkół podstawowych w mieście z języka polskiego (58 proc.) są minimalnie niższe od średniego wyniku egzaminów w szkole podstawowej na terenie wiejskim (59 proc.). Natomiast wyniki w szkołach miejskich z matematyki (38 proc.) i języka angielskiego (60 proc.) są wyższe od wyników osiągniętych przez uczniów w szkole wiejskiej, ale jednocześnie są niższe od pozostałych porównywanych jednostek administracyjnych. Zdecydowanie najlepsze wyniki otrzymali uczniowie ze szkół miejskich. Najlepszą szkołą okazała się Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Rotmistrza Witolda Pileckiego w Olsztyнку. Szczegółowe informacje graficzne znajdują się na poniższym wykresie.

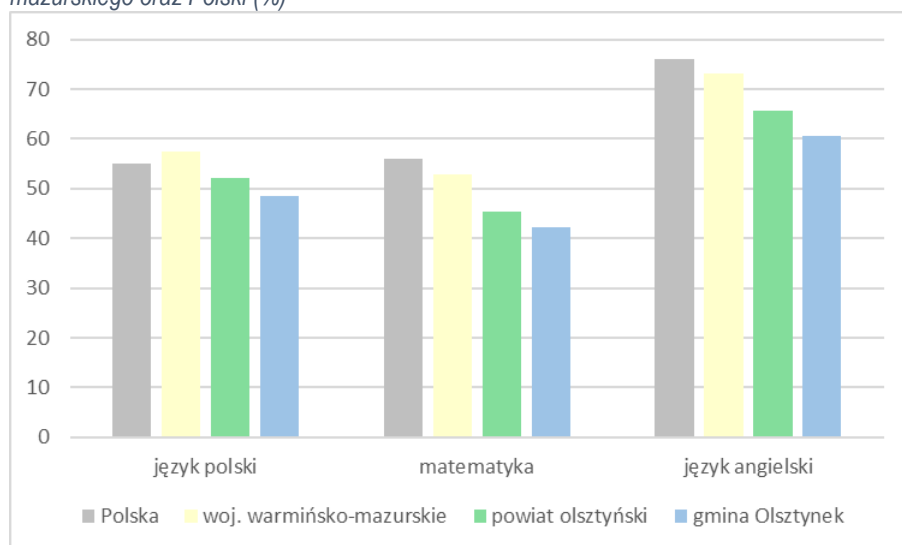
Wykres 23. Wyniki egzaminów ósmoklasisty w gminie Olsztynek na tle powiatu olsztyńskiego, województwa warmińsko-mazurskiego oraz Polski (%)

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży

Analizując poniższy wykres, należy zwrócić uwagę, że przeciętne wyniki egzaminu maturalnego z języka polskiego (48,5 proc.), matematyki (42,11 proc.) i języka angielskiego (60,65 proc.) były niższe od uzyskanych przeciętnych wyników w pozostałych analizowanych jednostkach.

Wykres 24. Wyniki egzaminów maturalnych w gminie Olsztynek na tle powiatu olsztyńskiego, województwa warmińsko-mazurskiego oraz Polski (%)

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży

4.2.5. Ośrodki wychowawcze

Na terenie gminy Olsztynek znajdują się dwa ośrodki wychowawcze, którym organem prowadzącym jest Powiat Olsztyński:

- Dom dla Dzieci „Zgoda” – interwencyjny, 14 miejsc
- Dom dla Dzieci „Pod skrzydłami” – socjalizacyjny, 14 miejsc.

4.2.6. Poradnia psychologiczno-psychologiczna

Na terenie gminy Olsztynek funkcjonuje **Punkt Konsultacyjny Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Olsztynie**. Placówka udziela bezpłatnej pomocy psychologicznej, pedagogicznej, logopedycznej i zawodoznawczej. Swoje usługi świadczy dzieciom i młodzieży uczącej się w przedszkolach, szkołach i placówkach na terenie powiatu olsztyńskiego, ich rodzicom i nauczycielom oraz dzieciom nieobjętym opieką przedszkolno-szkolną, a mieszkającym na terenie powiatu olsztyńskiego.

Poradnia oferuje badania psychologiczne, pedagogiczne, logopedyczne (indywidualne i grupowe), orzekanie (na wniosek rodziców lub opiekunów prawnych) i kwalifikowanie dzieci i młodzieży do odpowiednich form pomocy psychologiczno-pedagogicznej, logopedycznej, profilaktyczno – wychowawczej i opieki, terapie, konsultacje i porady specjalistów. Na terenie Punktu Konsultacyjnego w Olsztynku realizowane jest wczesne wspomaganie rozwoju dziecka.

4.3. Zdrowie

4.3.1. Przychodnie, szpital i apteki

Zgodnie z GUS na terenie gminy Olsztynek funkcjonuje 6 przychodni, w tym 4 podległe samorządowi terytorialnemu.

Na terenie miasta i gminy Olsztynek podstawową opiekę zdrowotną zapewnia **Gminne Centrum Zdrowia Zespół Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej w Olsztyнку**. W 2020 roku opieką Centrum w Olsztyнку objętych było 11 755 pacjentów. Strukturę organizacyjną Gminnego Centrum Zdrowia tworzą jednostki i komórki organizacyjne m.in.:

1. Przychodnia

Poradnia POZ w Olsztyнку	Poradnia Chirurgii Ogólnej dla Dzieci
Poradnia POZ w Waplewie	Poradnia Otolaryngologiczna
Poradnia Pielęgniarki Środowiskowej	Poradnia Otolaryngologiczna dla Dzieci
Poradnia Położnej Środowiskowej	Nocna i Świąteczna Pomoc Wyjazdowa
Gabinet Medycyny Szkolnej	Nocna i Świąteczna Pomoc Ambulatoryjna
Gabinet Zabiegowy	Transport sanitarny w POZ
Gabinet Szczepień	Punkt Pobrań
Poradnia Ginekologiczno-Położnicza	Poradnia Chirurgii UrazowoOrtopedycznej
Poradnia Chirurgiczna	Poradnia Dermatologiczna

2. Pogotowie Ratunkowe - zespół wyjazdowy reanimacyjny R

3. Zakład Rehabilitacji Leczniczej:

- Poradnia Rehabilitacyjna
- Poradnia Rehabilitacyjna dla Dzieci
- Gabinet Fizjoterapii

4. Zakład Rentgenodiagnostyki z Pracownią Rentgenodiagnostyki Ogólnej.

Zgodnie z GUS liczba porad w 2020 roku wyniosła 63 589 porad, o 8 724 mniej w porównaniu z 2016 rokiem.

W gminie Olsztynek funkcjonuje **Wojewódzki Szpital Rehabilitacyjny dla Dzieci w Ameryce koło Olsztyńka**, który jest samodzielnym publicznym zakładem opieki zdrowotnej zajmującym się usprawnianiem leczniczym w formie hospitalizacji. Misją szpitala jest *umożliwienie pacjentom powrotu do zdrowia i aktywnego życia. Szpital stawia na zaangażowaną i fachową kadrę, najnowsze metody diagnostyki, leczenia i terapii oraz przyjazną atmosferę.*

W szpitalu działają:

1. Oddziały:

- Rehabilitacyjny,
- Alergologiczno-Rehabilitacyjny,
- Pobył Dzienny,
- Pobył z opiekunem,
- Alergologia Jednego Dnia,
- Chirurgia Jednego Dnia,

2. Poradnie:

- Rehabilitacyjna,
- Logopedyczna,
- Ortopedyczna,
- Alergologiczna,
- Alergologiczna dla dorosłych,

3. Dział Fizjoterapii.

Na terenie gminy Olsztynek w miejscowości Dębowa Góra znajduje się **Mazurskie Centrum Psychoonkologii i Rehabilitacji w Chorobach Przewlekłych**, które jest ośrodkiem stacjonarnym, wpisanym do rejestru podmiotów świadczących usługi z zakresu rehabilitacji, fizykoterapii, psychoterapii i dietetyki i otwartym w 2021 roku. Ośrodek dedykowany jest osobom chorym i niepełnosprawnym wymagającym opieki i wsparcia psychoterapeutycznego oraz zabiegów fizykoterapeutycznych i rehabilitacyjnych. Świadczenia udzielane będą osobom chorym podczas pobytów krótko i długoterminowych w ośrodku. Wyposażenie ośrodka, to nowoczesny sprzęt i urządzenia umożliwiające wykonywanie zabiegów, m.in. hydroterapii, krioterapii, magnetoterapii, laseroterapii, sonoterapii, fototerapii, elektroterapii, masaży i innych. Oferta ośrodka oparta jest na programie badawczym przygotowanym przez zespół naukowców z Uniwersytetu Warszawskiego z opinią o innowacyjności wydaną przez Uniwersytet Warmińsko-Mazurski.

Ponadto na terenie gminy funkcjonują niepubliczne placówki i oferowane są usługi m.in. stomatologiczne, pielęgniarstwo-opiekuńcze.

Z analizy WHC (Fundacja Watch Health Care) wynika, że najdłuższe **kolejki do lekarzy NFZ** niezmiennie ustawiają się pod poradniami endokrynologicznymi. Przeciętny czas oczekiwania na poradę z tego zakresu wynosi aż dwa lata. Średnio 11 miesięcy czeka dziecko zanim trafi pod opiekę kardiologa, 10 miesięcy pacjent zainteresowany pomocą ortodonta, 8 miesięcy chory potrzebujących konsultacji neurochirurga. Bez kolejki można liczyć w zasadzie wyłącznie na wizytę u pediatry.²⁴

Na terenie gminy Olsztynek działa **5 aptek**, wszystkie w Olsztyнку. Ludność przypadająca na 1 aptekę ogólnodostępną w gminie wynosiła w 2020 roku 2 726 osób, mniej niż w powiecie olsztyńskim (3 865 osób), województwie warmińsko-mazurskim (3 489 osób) i w Polsce (3 174 osób).

4.4. Integracja społeczna

4.4.1. Pomoc społeczna

Celem Gminy Olsztynek jest zaspokojenie zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej, tworzenie warunków do racjonalnego i harmonijnego rozwoju Gminy oraz warunków pełnego uczestnictwa mieszkańców w życiu wspólnoty.

Gmina Olsztynek realizuje **Strategię rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Olsztynek na lata 2016-2025**, której główny celem jest *pomoc Społeczna sprawnym i skutecznym elementem systemu wsparcia społecznego mieszkańców gminy Olsztynek*. W ramach Strategii wyodrębniono 7 obszarów problemowych:

1. Narkomania i uzależnienia behawioralne - cel ogólny: *Przeciwdziałanie zjawisku narkomanii i uzależnień behawioralnych.*
2. Alkoholizm - cel ogólny: *Przeciwdziałanie zjawisku alkoholizmu.*
3. Kryzys funkcji rodziny - cel ogólny: *Prawidłowo funkcjonująca rodzina.*

²⁴ Internet, <https://olsztynek.naszemiasto.pl/kolejki-nfz-w-olsztyнку-terminy-wizyt-u-lekarzy-stan-na-31072021-ile-trzeba-czekac/ar/c14p1-20315919> (dostęp 02.08.2021 rok)

4. Bezrobocie - cel ogólny: *Sprawny i skuteczny system przeciwdziałania i zapobiegania skutkom długotrwałego bezrobocia.*
5. Osoby starsze i niepełnosprawne - cel ogólny: *Poprawa jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych poprzez zaspokojenie ich potrzeb i oczekiwań, zwiększenie aktywności, wzmocnienie integracji międzypokoleniowej dostosowanych do uwarunkowań ekonomicznych i społecznych Miasta i Gminy Olsztynek.*
6. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie - cel ogólny: *Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie.*
7. Praca socjalna - cel ogólny: *Profesjonalizm w realizacji zadań pomocy społecznej.*

Na terenie gminy Olsztynek funkcjonuje kilka instytucji i organizacji społecznych zajmujących się działaniami z zakresu pomocy społecznej. Główną instytucją, która w swoim zakresie działalności udziela kilku form świadczeń mieszkańcom miasta jest **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Olsztynku**.

MOPS w Olsztynku realizuje następujące zadania:

- zbieranie informacji o sytuacji życiowej osób i rodzin potrzebujących pomocy,
- organizowanie i prowadzenie środowiskowej pomocy społecznej w zakresie świadczeń pieniężnych, usług opiekuńczych nad osobami przewlekle chorymi, niepełnosprawnymi,
- doradztwa prawnego i socjalnego,
- organizowanie pomocy instytucjonalnej.

Tabela 14. Liczba rodzin i liczba osób w rodzinach korzystających ze wsparcia społecznego w gminie Olsztynek w latach 2018-2020

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinie		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Ubóstwo	269	299	262	744	770	699
Bezrobocie	191	195	152	589	575	444
Przemoc w rodzinie	43	48	15	120	75	65
Alkoholizm	32	31	24	83	60	47
Bezradność w sprawach opiekuńczych	33	28	19	132	113	77
Niepełnosprawność	130	131	106	239	238	179
Bezdomność	17	16	10	21	17	10
Ochrona macierzyństwa	33	47	34	168	247	177
Wielodzietność	10	32	6	57	191	28
Rodziny niepełne	21	16	10	64	50	36
Długotrwała choroba	106	140	133	209	258	228
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	-	16	12	-	32	22
Ogółem	460	546	377	1 223	1 090	932

Źródło: Raport o stanie gminy Olsztynek za 2018, 2019, 2020 rok

Liczba rodzin korzystających ze wsparcia społecznego w gminie Olsztynek wyniosła w 2020 roku 377 i jest to spadek liczby rodzin o 83 (18,04 proc.) w stosunku roku 2018. Natomiast liczba osób w rodzinach wyniosła 932 i również nastąpił spadek osób o 291 (23,8 proc.).

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Olsztyнку organizuje działalność:

1. Dzienny Dom Senior +,
2. Punktów Konsultacyjnych,
3. Klubu Seniora oraz innych grup samopomocowych i terapeutycznych,
4. Klubu Integracji Społecznej,
5. Świetlicy Profilaktycznej.

4.4.2. Usługi społeczne kierowane do rodzin

Wspieranie rodzin z dziećmi oraz rodzin, które opiekują się dorosłymi członkami rodziny wymagającymi opieki odbywa się w oparciu o ustawę z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 111). W katalogu **świadczeń rodzinnych** występują:

- zasiłek rodzinny oraz siedem dodatków do zasiłku rodzinnego - porównaniu do roku 2019, w 2020 roku liczba przyznanych i wypłaconych świadczeń uległa obniżeniu;
- świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz zasiłek dla opiekuna. W 2019 roku zrealizowano 4 940 zasiłków pielęgnacyjnych, natomiast w 2020 roku liczba wypłaconych świadczeń zmalała do 4 631. W roku 2019 wypłacono 652 świadczenia pielęgnacyjne, w roku 2020 liczba wypłaconych świadczeń zmniejszyła się i wynosiła 608. Z kolei w latach 2019 i 2020 ilość i kwota wypłaconych świadczeń specjalnego zasiłku opiekuńczego kształtowała się na tym samym poziomie tj. w 2019 roku – wypłacono 191 świadczeń, w 2020 roku - 190 świadczeń. Ponadto liczba wypłaconych świadczeń dla opiekuna w 2020 roku znacznie spadła. W 2019 roku wypłacono 77 zasiłków dla opiekuna, zaś w roku 2020 - 36 zasiłków;
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,
- świadczenie rodzicielskie.

Głównym celem pomocy społecznej jest udzielanie wsparcia w przewyciężaniu trudnych sytuacji życiowych i doprowadzenie do życiowego usamodzielnienia się osób i rodzin, a także ich integracja ze środowiskiem. Do zadań własnych gminy realizowanych przez Ośrodek na rzecz osób i rodzin należą:

- udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych i opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne za osoby uprawnione do zasiłku stałego,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, w tym zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego, zasiłków specjalnych celowych,
- dożywianie dzieci,
- praca socjalna,
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania,

- kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w takim domu,
- sprawienie pogrzebu.

Karta Dużej Rodziny to system zniżek dla rodzin wielodzietnych. Jej posiadacze mają możliwość korzystania z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej czy transportowej na terenie całego kraju. W 2020 roku wpłynęło 51 wniosków o przyznanie Karty Dużej Rodziny, więcej o 28 wniosków w porównaniu z 2018 rokiem.

Na terenie gminy Olsztynek realizowane są zadania **pieczy zastępczej**. Formami rodzinnej pieczy zastępczej są: rodzina zastępcza (spokrewniona, niezawodowa, zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna) oraz rodzinny dom dziecka. W 2020 roku do pieczy zastępczej trafiło 3 dzieci (mniej o 9 dzieci w porównaniu z 2018 rokiem) z terenu gminy Olsztynek do:

- Domu dla Dzieci w Olsztynku - 2 dzieci
- zawodowej rodziny zastępczej – 1 dziecko.

Pod opieką **asystentów rodzin** w 2020 roku znajdowało się 21 rodzin, łącznie 98 osób, w tym 68 dzieci, o 4 rodziny mniej niż w 2018 roku i 19 osób, w tym 7 dzieci. Rolą asystenta jest pomoc rodzinie w poprawie jej sytuacji życiowej, nauka prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, a także pomoc w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych i wychowawczych. Ponadto, asystent wspiera aktywność społeczną i zawodową rodziny, motywuje jej członków do podnoszenia kwalifikacji zawodowych.

Programy i kampanie profilaktyczne

Wieloletni **Gminny Program Osłonowy w zakresie Dożywiania Dzieci i Młodzieży dla Gminy Olsztynek na lata 2019 – 2023**, którego celem jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Olsztynku w roku 2020, w realizacji **Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie** oferował kompleksowe wsparcie osobom doświadczającym przemocy ze strony członków rodziny. Zadania w tym obszarze obejmują obowiązki zapobiegania przemocy, niezwłocznego reagowania na sygnały jej stosowania, udzielania specjalistycznego wsparcia osobom doznającym przemocy i adekwatnego oddziaływania na jej sprawców.

Zgodnie z *Raportem o stanie Gminy Olsztynek za 2020 rok*, w roku 2019 zostały wszczęte 43 procedury „Niebieskiej Karty”. W tym okresie wpłynęło również 19 „Niebieskich Kart”, które zostały dołączone do toczących się procedur – wszczętych w latach poprzednich. Z 43 spraw wszczętych w 2019 roku 22 procedury „Niebieskiej Karty” zostały zakończone. W 2020 roku zostało wszczętych 36 procedur „Niebieskiej Karty”. W tym okresie wpłynęło również 13 „Niebieskich Kart”, które zostały dołączone do toczących się procedur – wszczętych w latach poprzednich. Z 36 spraw wszczętych w 2020 roku 17 procedur „Niebieskiej Karty” zostało zakończonych. Liczba wniosków o wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” 2016 roku wyniosła 112 sztuk.

Gmina Olsztynek uchwaliła na kolejne lata **Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021 – 2024**, którego głównym celem jest *Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy*

oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie. Cele ogólne będą realizowane poprzez: budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy i diagnozowanie zjawiska przemocy na terenie gminy Olsztynek, podnoszenie kompetencji służb i instytucji w zakresie przemocy w rodzinie, udzielanie pomocy osobom doświadczającym przemoc w rodzinie i osobom stosującym przemoc w rodzinie.

Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu, jak również profilaktyka związana z substancjami psychoaktywnymi należy do zadań własnych gmin. Realizacja tych zadań prowadzona w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz gminnego programu przeciwdziałania narkomanii uchwalanego przez radę gminy. Realizację tych zadań koordynował Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Olsztynku.

W 2020 roku z Punktu skorzystało 59 osób w ramach 259 wizyt w tym m. in: 81 wizyt z problemem uzależnienia od alkoholu, 37 wizyt z problemem uzależnienia od kilku substancji, 14 wizyt dotyczących współuzależnienia od alkoholu, 326 osobom udzielono porad specjalistycznych w ramach 793 wizyt.

Gmina Olsztynek uchwała co roku **Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2021 rok**, który jest zapisem działań, które będą realizowane w ramach zadań własnych gminy w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przemocy w rodzinie i innych problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych oraz integracji społecznej osób uzależnionych.

MOPS w Olsztynku realizuje **kampanie profilaktyczne** pod hasłem:

- Postaw na rodzinę – budowanie więzi z dzieckiem;
- Reaguj na przemoc – zapewnianie potrzebnych informacji ofiarom, świadkom, a także sprawcom;
- Przemoc boli - zestaw edukacyjno-profilaktyczny odnoszący się do zjawiska, jakim jest przemoc rówieśnicza, ze szczególnym uwzględnieniem edukacji wśród najmłodszych. Program realizowany jest nowocześnie i kompleksowo, dlatego kierowany jest zarówno do uczniów, rodziców, jak i nauczycieli;
- Dopalacze-powiedz stop - zestaw ulotek i plakatów, w których przestrzegani są młodzi ludzie przed tragicznymi skutkami tzw. nowych narkotyków i wskazujemy, gdzie szukać pomocy. W materiałach informowani są dzieci i młodzież, jak groźne są dopalacze i jakie konsekwencje dla zdrowia powodują. Rodziców uczą, jak rozpoznać, czy dziecko sięga po dopalacze, jak rozmawiać o problemie i gdzie zgłosić się po wsparcie;
- Narkotyki, to mnie nie kręci - poszerzenie wiedzy uczniów na temat dopalaczy i ich negatywnego działania;
- Zachowaj trzeźwy umysł - dopalacze, narkotyki, przemoc rówieśnicza, powiedz stop pijanym kierowcom, rodzina na tak, przemoc w rodzinie, alkohol, papierosy, fonoholizm.

4.4.3. Klub Integracji Społecznej

Na terenie gminy Olsztynek funkcjonuje **Klub Integracji Społecznej w Olsztynku**. KIS prowadzi swoją działalność w ramach programu „Przyszłość” na podstawie Uchwały Nr XXIII/200/2005 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 24 lutego 2005 roku. W ramach reintegracji społecznej odbywają się zajęcia integracyjne, zajęcia w grupie wsparcia, poradnictwo i konsultacje indywidualne.

Celem ogólnym projektu jest reintegracja zawodowa i społeczna osób długotrwale bezrobotnych z terenu miasta i gminy Olsztynek poprzez:

- odbudowanie i podtrzymanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej (pełnienia ról społecznych w pracy, w domu),
- odbudowanie i podtrzymanie zdolności do samodzielnego podejmowania pracy na rynku pracy.

Osiągnięcie celu głównego jest możliwe poprzez podjęcie konkretnych wszechstronnych działań, realizujących cele bardziej szczegółowe, są to:

1. Działania o charakterze terapeutycznym, zmierzające do złagodzenia psychologicznych skutków bezrobocia, a dalej zmotywowanie do aktywnego poszukiwania pracy,
2. Działania o charakterze socjalnym, mające na celu indywidualną pomoc w rozwiązywaniu trudnych, konfliktowych sytuacji rodzinnych uczestników Klubu,
3. Działania o charakterze zatrudnieniowym, zmierzające do zwiększenia efektywności poszukiwania pracy.

Tabela 15. Zadania realizowane w ramach KIS w Olsztynku w latach 2018-2020

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Punkt konsultacyjno – terapeutyczny dla osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin	108 wizyt	108 wizyt	80 wizyt
Punkt konsultacyjno – terapeutyczny dla osób dotkniętych przemocą domową	100 wizyt	100 wizyt	69 wizyt
Prawniczy Punkt konsultacyjny	102 wizyty	102 wizyty	77 wizyt
Punkt konsultacyjno – Informacyjny dla osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin	72 wizyty	72 wizyty	60 wizyt
Punkt konsultacyjny dla osób współuzależnionych	107 wizyt	107 wizyt	100 wizyt
Punkt konsultacyjny dla osób uzależnionych od środków psychoaktywnych i nadużywających środki psychoaktywne oraz członków ich rodzin	304 wizyty	304 wizyty	259 wizyt
Grupa motywująco – edukacyjna dla osób pijących szkodliwie, ponoszących konsekwencje picia, zagrożonych uzależnieniem i uzależnionych	31 osób	31 osób	7 osób
Grupa – Reintegracja Społeczna i Zawodowa	15 osób	15 osób	0
Program postrehabilitacyjny dla osób uzależnionych od środków psychoaktywnych po leczeniu podstawowym „Inwestycja w przyszłość” we współpracy z Krajowym Biurem do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii	51 osób	51 osób	52 osoby
Grupy robocze Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Olsztynku	224	224	217
Realizacja programu psychologiczno - terapeutycznego dla osób stosujących przemoc w rodzinie realizowanego we współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie	12 osób	12 osób	10 osób
Realizacja programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie realizowanego we współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie	34 osoby	34 osoby	18 osób
Realizacja we współpracy ze Stowarzyszeniem Wspierania Działań dla Osób Potrzebujących Pomocy DROGA w Olsztynku programu „Nowa droga - nowe szanse. Program aktywizacji usług lokalnych dla mieszkańców gminy Olsztynek” Edycja I i II	-	11 rodzin 49 osób	11 rodzin 49 osób

Źródło: Raport o stanie Gminy Olsztynek za 2018, 2019, 2020 rok

W 2020 roku obserwuje się mniejszą liczbę osób korzystających ze wsparcia i spadek odnotowanych wizyt w punktach spowodowane było sytuacją panującą w kraju i na świecie. Epidemia wirusa COVID - 19, przyczyniła się do czasowego zawieszenia działalności Klubu Integracji Społecznej.

4.4.4. Usługi dla osób z niepełnosprawnościami

W 2020 r. Powiat Olsztyński prowadził **Dom Pomocy Społecznej - Zacisze w Olsztyнку** – dla 194 osób przewlekłe psychicznie chorych.

Głównym celem funkcjonowania DPS w Olsztyнку jest zapewnienie całodobowej opieki oraz zaspokojenie potrzeb bytowych, edukacyjnych, społecznych i religijnych. Usługi świadczone przez Dom uwzględniają w szczególności wolność, intymność, godność i poczucie bezpieczeństwa mieszkańca. DPS „Zacisze” położony jest w samym sercu dużego malowniczego parku, okolica sprzyja rekonwalescencji mieszkańców do czego kierownictwo DPS przywiązuje dużą uwagę. Różnorodna terapia zajęciowa jest jednym ze sposobów pożytecznego spędzania czasu wolnego. Wykwalifikowana kadra, doskonale przygotowana stopniowo angażuje mieszkańców w życie społeczne przez udział we wspólnej celowej aktywności, zwykle z pogranicza pracy użytkowej i twórczości artystycznej. Mieszkańcy mogą korzystać z zajęć organizowanych przez pracownię ergoterapii (dziewiarstwo, hafciarstwo, tkactwo, krawiectwo), socjoterapii (ludoterapia, terapia ruchem, trening umiejętności społecznych), oraz arteterapii (rysunek, malarstwo, muzykoterapia).²⁵

Usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi polegają na organizowaniu i świadczeniu usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania. Usługi w głównej mierze zabezpieczały potrzebę utrzymania czystości higieny osobistej i pielęgnacji osób tego wymagających, zamawiania wizyt lekarskich, wykupywanie leków, a także robienie zakupów. Usługi świadczone były zarówno na terenie miasta jak i gminy. Korzystanie z usług opiekuńczych jest odpłatną formą pomocy. W roku 2020 zmalała liczba osób objętych wsparciem w tej formie, co było spowodowane pogarszającym się stanem zdrowia. Wymagane było w tej sytuacji umieszczenie podopiecznych w domach pomocy społecznej.

4.4.5. Usługi dla osób starszych

Na terenie gminy Olsztynek działa kilka instytucji wspierające osoby starsze. Jedną z placówek jest **Dzienny Dom Senior +** w Olsztyнку, który został powołany Uchwałą Rady Miejskiej Nr L-455/2018 z dnia 2 października 2018 roku. Zadaniem Domu jest:

- podejmowanie działań służących utrzymaniu podopiecznych w ich naturalnym środowisku i przeciwdziałanie instytucjonalizacji i marginalizacji,
- zaspokojenie potrzeb bytowych poprzez zapewnianie bezpiecznego miejsca do wielogodzinowego przebywania i godnego spędzania czasu,
- umożliwienie realizacji potrzeb kulturalnych rekreacyjnych i towarzyskich między innymi poprzez organizację uroczystości okolicznościowych, świąt, wspólny udział w imprezach, dostęp do biblioteki, TV, Internetu,
- udzielanie pomocy w podnoszeniu sprawności psycho-fizycznej i aktywizacja,

²⁵ Internet, <http://dpszacisze.pl/> (dostęp, 02.08.2021 rok)

- udzielanie pomocy w załatwianiu spraw osobistych i urzędowych,
- rozbudzanie zainteresowań.

W zakresie realizacji swoich zadań Dom współdziała z organizacjami pozarządowymi, kościołem katolickim i innymi podmiotami i instytucjami. Na stałe w plan działań Domu zapisały się: uroczyste spotkanie Wigilijne, uroczyste spotkanie-śniadanie Wielkanocne, majowy piknik integracyjny w ramach Gminnych Dni Rodziny, święto seniorów, święto Babci i Dziadka, spotkania okolicznościowe.

W ramach kontynuacji zainteresowań i pasji powstał na terenie Domu Dziennego Pobytu zespół wokalny "Swojska Nutka", który reprezentuje Dom z okazji różnych spotkań świątecznych i okolicznościowych, przedstawiając swój program artystyczny o różnej tematyce.²⁶

Dzienny Dom Senior + w Olsztynku jest przystosowany na 25 osób, ale coraz więcej seniorów z terenu miasta i gminy Olsztynek przychodzi na zajęcia, obecnie jest to 50 osób.

4.4.6. Kapitał społeczny

Kapitał społeczny w gminie Olsztynek jest na wysokim poziomie i charakteryzuje się powołaniem dwóch instytucji, aktywnością stowarzyszeń i klubów sportowych, udziale w imprezach kulturalnych, współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi, aktywnością mieszkańców w udziale w Budżecie Obywatelskim w gminie Olsztynek i funduszu sołeckim, obywatelską inicjatywą uchwałodawczą oraz udziałem w wyborach demokratycznych.

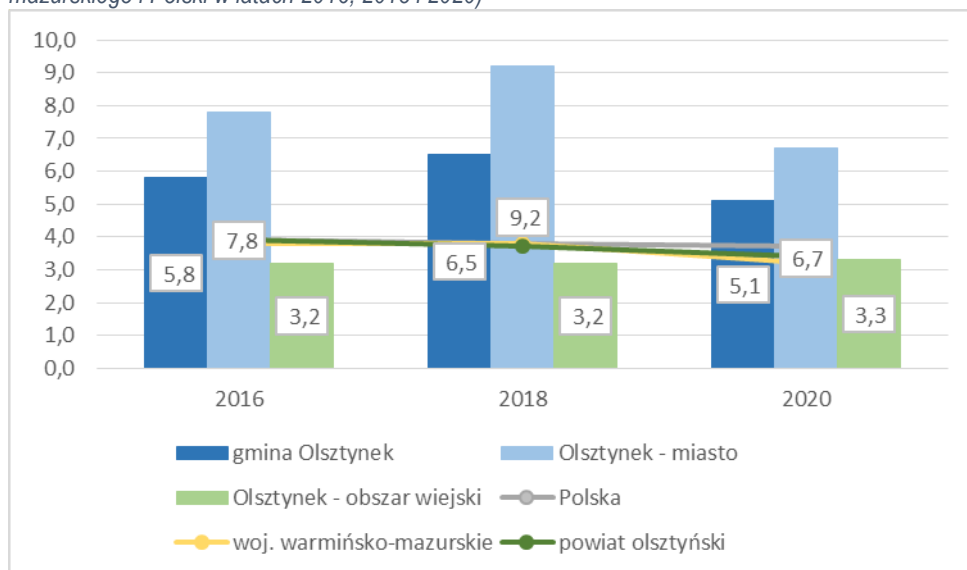
W gminie Olsztynek została powołana **Młodzieżowa Rada Miejska z Olsztyńska**, która ma na celu wspierania i upowszechniania idei samorządowej wśród mieszkańców gminy Olsztynek. Zgodnie ze *Statutem Młodzieżowej Rady Miejskiej w Olsztynku*, rada liczy 15 młodzieżowych radnych i jest reprezentacją młodzieży zamieszkałej na terenie gminy Olsztynek - uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych funkcjonujących na terenie gminy Olsztynek. Celem działania Rady jest upowszechnianie idei samorządowej wśród młodzieży oraz wspieranie aktywności młodych ludzi w Mieście i Gminie Olsztynek. Do zadań Rady należy inicjowanie działań dotyczących życia młodych ludzi oraz inspirowanie i koordynowanie inicjatyw młodych ludzi.

Kolejną aktywnością młodzieży jest **Szkolne Koło Wolontariatu**, które funkcjonuje przy Szkole Podstawowej nr 1 im. Noblistów Polskich w Olsztynku. Inicjatywa skierowana jest do uczniów, którzy chcą pomagać najbardziej potrzebującym i działać w środowisku szkolnym i lokalnym, wspomagać różnego typu inicjatywy charytatywne oraz kulturalne.

Zgodnie z GUS liczba **klubów sportowych** na terenie gminy Olsztynek wynosiła w 2020 roku 7 sztuk, w tym 5 na terenie miasta. Natomiast liczba sekcji sportowych -11, w tym 7 na terenie Olsztyńska. Łączna liczba członków klubów wyniosła 441 osób, w tym 309 osób zamieszkujących Olsztynek.

²⁶ Internet, <http://olsztynek.naszops.pl/dzienny-dom-senior> (dostęp 29.07.2021 rok)

Wykres 25. Kluby sportowe na 10 tys. ludności w gminie Olsztynek na tle powiatu olsztyńskiego, województwa warmińsko-mazurskiego i Polski w latach 2016, 2018 i 2020)

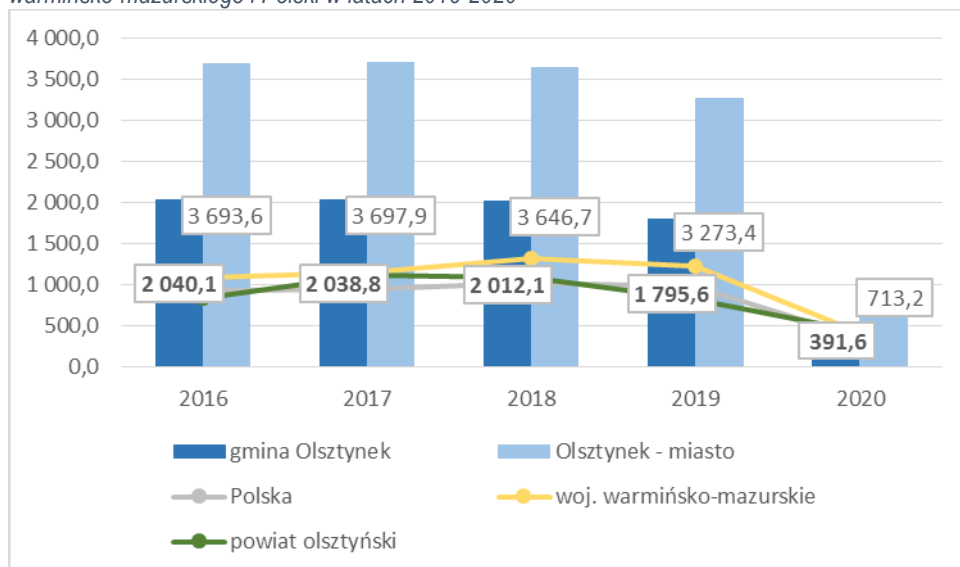

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Na podstawie wskaźnika *kluby sportowe na 10 tys. ludności* obserwuje się **wysoką aktywność klubów sportowych w gminie Olsztynek**. Wartość osiągnięta w gminie w 2020 roku wyniosła 5,1 sztuk i była znacznie wyższa od wartości wskaźnika dla powiatu olsztyńskiego (3,4 szt.), województwa warmińsko-mazurskiego (3,2 szt.) i Polski (3,7 szt.). Natomiast porównując miasto Olsztynek i obszar wiejski z pozostałymi jednostkami administracyjnymi, Olsztynek osiągnął najwyższą wartość badanego wskaźnika (6,7 szt.), natomiast obszar wiejski gminy Olsztynek uzyskał wartość 3,3 szt. – minimalnie większą od wartości osiągniętej przez województwo.

Poziom kapitału społecznego można również zmierzyć **uczestnictwem mieszkańców w imprezach**. Ze względu na ograniczenia organizowania imprez wynikające z pandemii COVID-19, analizowano lata 2016-2019. Liczba uczestników imprez przypadających na 1000 osób jest znacznie wyższa od średniej dla powiatu, województwa i kraju (Wykres nr 26).

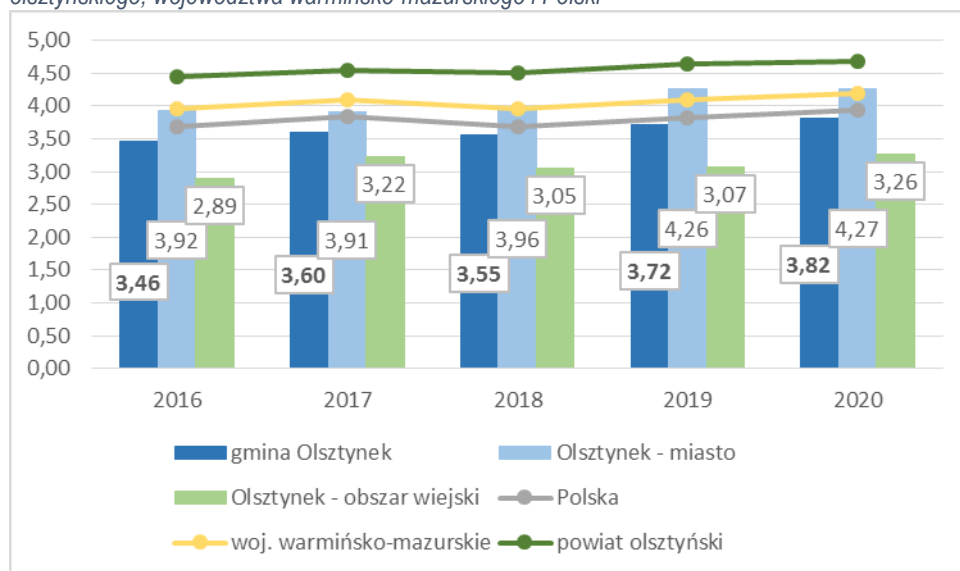
Wykres 26. Liczba uczestników imprez na 1000 ludności w gminie Olsztynek na tle powiatu olsztyńskiego, województwa warmińsko-mazurskiego i Polski w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Gmina Olsztynek wypada słabiej pod względem kapitału społecznego mierzonego aktywnością NGO na tle pozostałych badanych jednostek (Wykres nr 27). Wskaźnik *fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców* w mieście Olsztynek (4,27) jest tylko niższy od wartości dla powiatu olsztyńskiego (4,69).

Wykres 27. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców w gminie Olsztynek na tle powiatu olsztyńskiego, województwa warmińsko-mazurskiego i Polski

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Gmina co roku uchwała **Program współpracy Gminy Olsztynek z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie**, którego głównym celem jest lepsze zaspokajanie potrzeb i podnoszenie poziomu życia mieszkańców gminy poprzez budowanie partnerstwa pomiędzy administracją publiczną, a organizacjami pozarządowymi. Natomiast celami szczegółowymi wprowadzenia Programu są:

1. kształtowanie społeczeństwa obywatelskiego w gminie, poprzez:
 - a) tworzenie sprzyjających warunków dla powstawania inicjatyw lokalnych,
 - b) umacnianie w świadomości społecznej poczucia odpowiedzialności za siebie, swoje otoczenie,
 - c) wspólnotę lokalną oraz jej tradycje,
 - d) promocja postaw obywatelskich i prospołecznych oraz upowszechnianie idei wolontariatu;
2. przeciwdziałanie dyskryminacji i wykluczeniu społecznemu, w szczególności poprzez:
 - a) wyrównywanie szans i integrację społeczną osób niepełnosprawnych;
 - b) wspieranie działań mających na celu poprawę jakości życia ludzi starszych oraz ich aktywności
 - c) życiowej oraz rozwijanie zróżnicowanych form opieki i usług dla tych osób;
3. stworzenie warunków do zwiększenia aktywności społecznej mieszkańców gminy;
4. prowadzenie nowatorskich i bardziej efektywnych działań na rzecz mieszkańców;
5. poprawa jakości życia mieszkańców gminy, poprzez pełniejsze zaspokojenie potrzeb społecznych, w szczególności, poprzez:
 - a) zwiększenie uczestnictwa w kulturze,
 - b) upowszechnianie kultury fizycznej i sportu,
 - c) działania w zakresie edukacji, nauki, oświaty i wychowania,

- d) tworzenie koalicji na rzecz promocji zdrowego i aktywnego stylu życia;
- 6. zwiększenie udziału mieszkańców w rozwiązywaniu lokalnych problemów;
- 7. wzmocnienie pozycji organizacji pozarządowych i zapewnienie im równych z innymi podmiotami szans w realizacji zadań publicznych poprzez wspieranie oraz powierzanie im zadań, z jednoczesnym zapewnieniem odpowiednich środków na ich realizację.

Do konkursów startują uczniowskie kluby sportowe, Miejski Klub Sportowy „Olimpia”, Uniwersytet Trzeciego Wieku w Olsztynku, niepubliczne szkoły podstawowe oraz stowarzyszenia w 10 obszarach:

1. Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu poprzez prowadzenie całorocznych szkoleń drużyn sportowych w różnych kategoriach wiekowych; organizowanie integracyjnych imprez sportowo-rekreacyjnych o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym.
2. Edukacja, oświata i wychowanie.
3. Podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej.
4. Działania na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między innymi społecznościami.
5. Działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych.
6. Działania w zakresie turystyki i krajoznawstwa.
7. Ochrona i promocja zdrowia.
8. Kultura, sztuka, ochrona dóbr kulturalnych i dziedzictwa narodowego.
9. Działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania praw dziecka.
10. Działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym.

Ponadto w gminie Olsztynek realizowany jest **Olsztynecki Budżet Obywatelski**, czyli wybierane do realizacji projekty wybierane przez mieszkańców Olsztyńska. Warunkiem udziału takiego projektu w OBO jest jego ogólnodostępność. W głosowaniu mogą uczestniczyć wszyscy mieszkańcy Olsztyńska bez względu na wiek – co istotne, bez wymaganej zgody rodziców lub opiekunów. Każdy głosujący będzie miał do rozdysponowania 5 punktów. W 2020 roku była piąta edycja OBO. W ramach OBO realizuje się lub zrealizowano następujące inwestycje:

- *Czas na plażę miejską* - projekt obejmuje wykonanie plaży piaszczystej i trawiastej z przebieralniami, drewnianymi leżakami miejskimi i ławkami z koszami na śmieci. Ponadto zaplanowano zakup latarni solarnych, które będą oświetlać plażę.
- *Remont sali kinowej w kinie „Grunwald”*, którego celem jest poprawienie komfortu kinomanów podczas seansów filmowych. Inwestycja obejmuje remont sali kinowej (widowni) w kinie „Grunwald” w Olsztynku, w tym wymianę i docieplenie podłogi, wymianę stopni – podestów (także ich wydłużenie do szerokości 120 cm), odnowienie podłogi na scenie, izolację i docieplenie stropu nad salą kinową, malowanie ścian, wykonanie wentylacji i nowej instalacji elektrycznej, montaż nowych paneli ściennych, grzejników, oświetlenia, kotar przy drzwiach wejściowych i na scenie. W kinie pozostaną istniejące panele na ścianach. Zakończenie prac zaplanowane jest jesienią 2021 roku.
- *Olsztynek – bezpieczeństwo miasta w twoich rękach*, który obejmuje doposażenie OSP Olsztynek w sprzęt, dzięki któremu poprawi się bezpieczeństwo mieszkańców Olsztyńska znajdujących się w sytuacji zagrożenia życia.

- *Modernizacja holu z łazienką, renowacja foteli oraz wymiana nagłośnienia w Kinie Grunwald, który ma na celu poprawie jakości funkcjonowania obiektu poprzez remont holu wraz z łazienką, renowację foteli kinowych oraz wymianę nagłośnienia*

Mieszkańcy gminy mają możliwość skorzystania z **funduszu sołeckiego**. O przeznaczeniu funduszu sołeckiego decydują bezpośrednio mieszkańcy sołectw na zebraniach wiejskich. Z funduszu sołeckiego zrealizowano: budowę wiat rekreacyjnych, budowę siłowni zewnętrznych, budowę boiska i zakup sprzętu sportowego, doposażenie placów zabaw, zakup wiat przystankowych, wykonanie i montaż tablic historycznych, utrzymanie zieleni na terenie sołectw, rodzinne turnieje sportowe, warsztaty historyczne, zakup ławek, zakup i montaż latarni, montaż lamp solarnych, remonty dróg, wykonanie ścieżek spacerowych, budowę chodnika, doposażenie świetlic wiejskich.

Od 2019 roku do samorządowego prawa ustrojowego wprowadzono zagadnienia związane z obywatelską inicjatywą uchwałodawczą. Regulacje ustawowe określiły ogólne zasady tej inicjatywy, pozostawiając duży zakres swobody organom stanowiącym jednostek samorządu terytorialnego. W dniu 17 kwietnia 2019 roku Rada Miejska w Olsztyнку podjęła uchwałę w sprawie **obywatelskiej inicjatywy uchwałodawczej** ustalając jej zasady – w formie aktu prawa miejscowego – dające możliwość obywatelom przedstawiania własnych projektów rozwiązań dotyczących zagadnień należących do właściwości Gminy. W 2020 roku, w roku rozpoczęcia światowej epidemii koronawirusa mieszkańcy gminy Olsztynek nie korzystali z możliwości wystąpienia z inicjatywą uchwałodawczą.²⁷

Dodatkowo aktywność społeczną można badać na podstawie uczestnictwa obywatela w życiu publicznym, dostępną dla każdego uprawnionego, jest **frekwencja w wyborach**. Poniżej przedstawiono frekwencję w wyborach samorządowych w 2018 roku, Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polski 2018 roku, do Parlamentu Europejskiego 2019 roku, na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej 2020 roku.

Tabela 16. Frekwencja w wyborach w latach 2018-2020

Frekwencja	wybory			
	samorządowe 2018	do Parlamentu Europejskiego 2019	do Sejmu i Senatu 2019	prezydenckie 2020
Polska	48,83%	45,68%	61,74%	68,18%
województwo warmińsko-mazurskie	46,40%	37,25%	53,61%	62,14%
powiat olsztyński	46,49%	37,52%	54,01%	63,01%
gmina Olsztynek	42,23%	33,66%	49,17%	62,52%

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza

Frekwencja wyborcza w gminie Olsztynek w każdym wyborach była niższa niż w pozostałych badanych jednostkach, za wyjątkiem wyborów prezydenckich, kiedy to frekwencja w gminie Olsztynek była wyższa niż frekwencja w województwie warmińsko-mazurskim. Najniższa frekwencja w gminie Olsztynek była podczas wyborów do Parlamentu Europejskiego (33,66 proc.), natomiast największa - podczas wyborów prezydenckich w 2020 roku (62,52 proc.).

²⁷ Raport o stanie Gminy Olsztynek za 2020 rok

Analizując szczegółowej aktywność mieszkańców gminy w I turze wyborów prezydenckich w 2020 roku, frekwencja wyniosła 56,11 proc. (w 2015 roku w I turze wyborów prezydenckich wyniosła 41,49 proc.). W całym powiecie olsztyńskim frekwencja wyniosła 58,17 proc. Najwyższa frekwencja była w Miejskiej Bibliotece Publicznej i wyniosła 72,3 proc., najniższa w Szkole Podstawowej im. Erwina Kruka w Elgnówku 45,65 proc. Podczas drugiej tury wyborów frekwencja wyniosła 62,52 proc i była wyższa niż w I turze. W całym powiecie olsztyńskim frekwencja wyniosła 63,01 proc. Najwyższa frekwencja była w komisji wyborczej w Swaderkach - 74,66 proc. i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Olsztynku - 72,35 proc. Najniższa w DPS "Zacisze" - 35,51 proc. i w Świetlicy w Platynach - 48,33 proc. W obu turach gmina Olsztynek pod względem frekwencji była siódma w powiecie.²⁸

4.5. Turystyka i sport

4.5.1. Kultura

Na terenie gminy Olsztynek działają dwie podstawowe instytucje kultury, tj. Miejski Dom Kultury w Olsztynku oraz Miejska Biblioteka Publiczna w Olsztynku.

Zgodnie z *Raportem o stanie gminy za 2019 i 2020 rok* 30 zespołów prowadzi swoją działalność w **Miejskim Domu Kultury w Olsztynku**. W zajęciach uczestniczyło w sumie ok. 250 uzdolnionych dzieci, młodzieży i dorosłych. Ze względu na ograniczenia z powodu COVID-19, w 2020 roku została zawieszona nie tylko stała działalność różnego rodzaju instytucji kultury, ale również odwołano wszystkie wydarzenia artystyczne. Dlatego też Miejski Dom Kultury w Olsztynku, jak wiele innych instytucji kultury zdecydował się na przeniesienie działalności merytorycznej do Internetu. Tancerze tańca towarzyskiego oraz olsztyneckiej COOLTURY trenowali on-line, mieli regularne rozgrzewki i treningi, przygotowywali z grupami nowe choreografie. Mają na swym koncie sukcesy w trzech Ogólnopolskich Turniejach Tańca on-line.

W poprzednim roku (2019 roku), przed pojawieniem się pandemii Miejski Dom Kultury przeprowadził wiele konkursów, turniejów i przeglądów, ale również przygotowano spektakl teatralny. Miejski Dom Kultury prowadził również inne formy działalności, np. warsztaty oraz zajęcia w świetlicach wiejskich, udział w akcji Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, udział i współorganizacja akcji charytatywnych, wynajmowanie i udostępnianie pomieszczeń oraz sprzętu nagłaśniającego i oświetlenia na pokazy, realizację projektów, przeprowadzenie uroczystości okolicznościowych. Miejski Dom Kultury organizuje i współorganizuje wiele imprez wspólnie z pracownikami Referatu Promocji Urzędu Miejskiego w Olsztynku, Muzeum Budownictwa Ludowego - Parkiem Etnograficznym, Biblioteką Miejską, placówkami oświatowymi, domem dziecka, radami sołeckimi i osiedlami nie tylko na terenie gminy. MDK współpracuje również z innymi domami kultury, Urzędem Marszałkowskim i innymi.

W ramach współpracy z klubem tańca towarzyskiego Olsztyńskiej Szkoły Przemienneckich, w Miejskim Domu Kultury w Olsztynku trenują również od wielu lat, pary tańca towarzyskiego. Ponieważ szkoły tańca nie zostały zamknięte, olsztynecki tancerze trenują cały czas w Olsztynie i biorą udział w turniejach tańca, zajmując czołowe miejsca. Miejski Dom Kultury współpracuje również ze Studiem fitness Aerobit (stałe zajęcia oraz pokazy) oraz szkołą zumbi (warsztaty i pokazy).

²⁸ ALBO Aktualności Lokalne Biuletyn Olsztynecki Nr 3 (264) Lipiec 2020 r.

Do stałych form działalności należało do 2019 roku również wydawanie lokalnej gazety ALBO Aktualności Lokalne Biuletyn Olsztynecki.

Miejska Biblioteka Publiczna w Olsztyнку swoją działalność prowadzi od 1 października 1948 roku. Siedziba biblioteki od momentu założenia mieści się w budynku w Ratusza, w samym centrum miasta. Oprócz biblioteki w Ratuszu znajduje się Urząd Miasta i nowo powstałe Muzeum Historii Olsztyńska. Biblioteka działa jako jednostka samodzielna. Posiada Wypożyczalnię i Czytelnię dla Dorosłych oraz Oddział dla Dzieci. W skład biblioteki wchodzi też filia w Waplewie. Biblioteka jest miejscem, gdzie oprócz wypożyczania, można ciekawie spędzić czas. Dzieci mogą rozwijać swoje zdolności manualne, a dorośli edukować się lub rozwijać swoje umiejętności w różnych dziedzinach, w tym również informatycznej. Organizowane są też spotkania z ciekawymi ludźmi, imprezy, warsztaty, szkolenia i wystawy. Ponadto biblioteka jest jedyną instytucją w mieście, gdzie można bezpłatnie skorzystać ze sprzętu komputerowego z dostępem do Internetu oraz otrzymać poradę informatyczną.²⁹

Z uwagi na obostrzenia z powodu pandemii, w niniejszym dokumencie nie będzie analizowany rok działalności biblioteki w 2020 roku. Zgodnie z *Raportem o stanie Gminy Olsztynek za 2019 rok* Miejska Biblioteka Publiczna w Olsztyнку zarejestrowała 1374 czytelników, czyli o 79 osób mniej w porównaniu z rokiem 2018. W 2019 roku wypożyczono ogółem 28 537 książek. Odnotowano 17 654 odwiedziny, o 260 więcej niż w roku poprzednim. Wzrost wypożyczeń związany jest z systematycznym zakupem nowości.

W ramach działalności Miejskiej Biblioteki Publicznej wyróżnia się:

- **Dyskusyjne Kluby Książki** – obecnie działają trzy (dla dorosłych, młodzieży gimnazjalnej oraz szkoły podstawowej). Uczestnicy klubów spotykają się raz w miesiącu i dyskutują o przeczytanej książce.
- **Klub Malucha** - rodzice dzieci w wieku do 5 lat przychodzą do Biblioteki raz w tygodniu (w środy od 10 do ok. 12). Dzieci wspólnie z rodzicami lub opiekunami spędzają czas, bawią się oraz uczą kontaktów z rówieśnikami.
- **Warsztaty rękodzielnicze** z sekcją Uniwersytetu Trzeciego Wieku.
- **Sekcja literacka Uniwersytetu Trzeciego Wieku.**
- **Czytaniu – bajanie** - na podstawie przeczytanej bajki lub opowiadania dzieci wykonują prace plastyczne.

Biblioteka organizuje również wystawy prac malarskich. W roku 2019 odbyły się dwie wystawy: prac Cezarego Długowskiego oraz prac konkursowych konkursu fotograficznego "Olsztynek w obiektywie". W roku 2019 zorganizowano 222 imprezy i zajęcia (w tym lekcje biblioteczne i wycieczki do biblioteki), w których ogółem wzięło udział 1749 osób.

Od marca 2020 roku Miejska Biblioteka Publiczna w Olsztyнку stała się wydawcą ALBO - Aktualności Lokalne Biuletyn Olsztynecki

Ponadto na terenie gminy (w niektórych wsiach) funkcjonują **światlice wiejskie** (łącznie 14), które zapewniają mieszkańcom (szczególnie młodym) usługi kulturalne i integrację społeczną.

²⁹ Internet, <http://www.olsztynek.naszabiblioteka.com/o-bibliotece> (dostęp, 02.08.2021 rok)

4.5.2. Zabytki i obiekty dziedzictwa kulturowego

Na terenie miasta i gminy Olsztynek znajduje się wiele zabytków i atrakcji turystycznych. Najważniejsze zabytki są opisane pokrótce poniżej.

Zamek

Zamek krzyżacki został zbudowany w połowie XIV wieku na niewielkim wzgórzu w miejscu dawnego pruskiego grodu. Przeprowadzone w 2006 roku badania archeologiczne wykazały, że dawniej była to potężna budowla, wzniesiona na planie kwadratu na wysokość trzech czy nawet czterech kondygnacji. Z dawnej zabudowy pozostało główne skrzydło północne oraz dobudowane na starych fundamentach skrzydło wschodnie. Zamek nieprzerwanie od 160 lat jest siedzibą szkół średnich.

Muzeum Budownictwa Ludowego - Park Etnograficzny

Wśród europejskich muzeów na wolnym powietrzu Park Etnograficzny w Olsztynku należy do jednych z najstarszych. Obecnie do muzeum należy ok. 90 ha ziemi, przy czym na 35 ha znajdują się: 1 stanowisko archeologiczne, 1 grób kurhanowy, ok. 70 obiektów dużej i małej architektury. Wyposażenie budynków stanowią zebrane po 1945 r. eksponaty pokazujące tradycyjne metody pracy i obrzędy na wsi w XIX i XX wieku. Zbiory muzealne kultury materialnej oraz sztuki ludowej przekraczają 10 tys. egzemplarzy. Rocznie przybywa tutaj około 100 tysięcy osób.

Dom Mrongowiusza

Dom istnieje od drugiej połowy XVI wieku. W 1684 roku całe centrum Olsztyńska spłonęło, ale dom przy murach ocalał. Tutaj, 19 lipca 1764 roku, jako drugie dziecko Mrongowiuszów, przyszedł na świat Krzysztof Celestyn. W latach siedemdziesiątych XX wieku przesiedlono lokatorów, przeprowadzono generalny remont i na parterze urządzono muzeum poświęcone Mrongowiuszowi

Kościół Farny

Zbudowany w pierwszej połowie XIV wieku w stylu gotyckim. Świątynia była skromna, jednonawowa, kryta dachówką. Od strony zachodniej, przylegała wysoka wieża ze spiczastym dachem. Kościół, włączony w system murów miejskich, pełnił także funkcje obronne. Początkowo był to kościół katolicki, później w latach 1525-1945 ewangelicki. Po rekonstrukcji w 1977 roku pełni funkcję salonu wystawowego

Mury Miejskie

Zbudowane w pierwszej połowie XV wieku. Najlepiej zachowały się mury w ciągu północno-zachodnim. Oprócz murów i baszt fortyfikacje miejskie Olsztyńska posiadały dwie bramy: Nidzicką (Polską) oraz Wysoką (Niemiecką). Obydwie bramy zostały rozebrane po wielkim pożarze w 1804 roku. Mury miejskie w Olsztynku należą do najlepiej zachowanych tego typu obiektów na terenie całego województwa warmińsko-mazurskiego.

TANNENBERG-DENKMAL

Niemcy, na pamiątkę swego zwycięstwa w sierpniu 1914 roku, wzniesli monumentalną budowlę, a w jej środku pochowali dwudziestu nieznanych żołnierzy poległych w bitwie. Po śmierci Hindenburga, w jednej z wież zbudowano kryptę i tam złożono w sarkofagach ciało feldmarszałka i prezydenta Niemiec oraz

jego małżonki. Specjalnym dekretem Hitler podniósł pomnik do rangi „Pomnika Chwały Rzeszy”, jako jedyne w Niemczech. Po II wojnie światowej mauzoleum to zostało zniszczone.

Ratusz

Po pożarze w 1685 roku odbudowa całkowicie spalonego starego ratusza trwała prawie 30 lat i została zakończona dopiero w 1714 roku. Po kolejnym pożarze miasta w 1804 roku ratusz odbudowano ponownie na dawnym miejscu. Przetrwał do 1914 roku, kiedy został spalony w trakcie bitwy i ostrzału artyleryjskiego. Do końca I wojny odbudowano zniszczone domy, wzniesiono również nowy ratusz. W styczniu 1945 roku Sowieci zniszczyli większą część centrum Olsztyńka. Jednak ratusz, jakimś cudem, ocalał. Zachowany do dziś budynek, szczególnie od strony frontowej, wygląda okazale i reprezentacyjnie.

Obóz Jeniecki Stalag IB Hohenstein

Pomiędzy Królikowem a Sudwą, w 1939 roku, Niemcy zbudowali obóz dla jeńców wojennych – Stalag IB Hohenstein. Liczył on ponad 100 baraków, w każdym z nich trzymano od 350 do 500 jeńców. Ogółem zmarło lub zostało zamęczonych w nim ok. 55 tysięcy jeńców. Liczba ogromna, jeśli weźmiemy pod uwagę fakt, że nie był to obóz zagłady, a jedynie podległy Wehrmachtowi obóz dla jeńców wojennych.

Wieża Ciśnień

Jest niewątpliwie wyjątkowym zabytkiem, wybudowanym w 1906 roku w Olsztyńku, który bardzo wyraźnie akcentuje się w krajobrazie miasta. Jej konstrukcja zawiera nowatorskie rozwiązanie architektoniczne z zachowaniem tradycyjnej bryły w kształcie grzybka. Wieża ma formę ośmiościanu. Zbiornik na wodę był pobudowany z czerwonej cegły i miał pojemność 150 m³. Kubatura całej wieży to 1500 m³, a wysokość 34 metry. Wieża ciśnień pozostała całkowicie wyłączona z eksploatacji w 1995 roku. Natomiast dnia 16 marca 2000 roku została wpisana do rejestru zabytków pod nr 4157. W 2019 roku zakończono prace remontowe i modernizacyjne, dzięki którym zabytek stał się kolejną atrakcją turystyczną Gminy Olsztynek.

Kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa

Pierwszy kościół katolicki zbudowany ok. 1350 roku przejęli w okresie reformacji protestanci. W latach 1883-1888 proboszcz zbudował murowany kościół, sfinansowany głównie przez katolików z Warmii. Dnia 26 września 1888 roku biskup Andrzej Thiel dokonał konsekracji kościoła, który otrzymał wezwanie Najświętszego Serca Pana Jezusa i świętego Brunona. Ze skromnego wyposażenia na uwagę zasługują ambona, chrzcielnica, stacje drogi krzyżowej, ołtarze i figura św. Brunona.

Multimedialne Muzeum Obozu Jenieckiego Stalag IB i Historii Olsztyńka

Obiekt, w którym, przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii, prezentujemy historię obozu jenieckiego Stalag IB Hohenstein i gminy Olsztynek. Multimedialne prezentacje skomponowane z klasycznymi eksponatami, archiwalnymi fotografiami, mapami oraz oryginalnymi publikacjami, m.in. pamiątkami, listami, skłaniają do refleksji i pozostają w pamięci odwiedzających. W muzeum istnieją dwie główne sale. Pierwsza, poświęcona jest dziejom Olsztyńka oraz walorom turystycznym miasta i gminy. Przybliży historię tego ponad 655-letniego miasteczka, od czasów przebywających na tych terenach plemion pruskich. Poprzez multimedialne mapy miasta i gminy, muzeum przenosi zwiedzającego w zachwycający świat zabytków, zabudowań i okazów archeologicznych. Ponadto biografie zasłużonych podkreślają, jak istotna jest nauka, język, kultura i tradycja w życiu człowieka. W dziale tym zaprezentowano również eksponaty wydobyte podczas badań archeologicznych przeprowadzonych w centrum miasta.

Najcenniejszymi wykopaliskami są cztery tłoki pieczętne z początków dziejów miasta Olsztynek. Druga sala rozpoczyna się historią I wojny światowej i jej skutków dla tego regionu. Wiele uwagi poświęcono bitwie pod Tannenbergiem, która odbyła się 28/29 sierpnia 1914 roku. Efektem tego było wybudowanie mauzoleum Tannenberg-Denkmal, które miało nadać bitwie rangę ogólnoniemieckiego zwycięstwa, a także specjalnym dekretem zostało nazwane „Pomnikiem Chwały Rzeszy”. Była to jedyna budowla o takim znaczeniu w całej Rzeszy. Druga sala upamiętnia przede wszystkim ofiary drugiego co do wielkości w Prusach Wschodnich, obozu jenieckiego Stalag IB Hohenstein, funkcjonującego w latach 1939-1945. Przez obóz przewinęło się ok. 400 tysięcy jeńców różnych narodowości.(...) Multimedialne Muzeum Obozu Jenieckiego Stalag IB i Historii Olsztyńka, to lekcja historii, przywracająca pamięć o wydarzeniach, które działy się na przestrzeni wieków.³⁰

Ponadto na terenie gminy Olsztynek znajdują się zabytki wpisane do rejestru zabytków ruchomych:

- Ołtarz główny wraz z wbudowanym tabernakulum oraz figurami Apostołów (Święty Piotr, Święty Paweł) i Chrystusa, zespół obrazów Drogi Krzyżowej (14 elementów), ołtarz boczny wraz z figurą Świętego Antoniego Padewskiego, ołtarz boczny wraz z figurą Świętego Józefa, polichromia stropu, obraz „Śmierć Świętego Józefa” i dzwon wieżowy w Kościele p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Olsztyńku;
- Elementy wystroju wnętrza kościoła ewangelicko- Augsburgskiego w Mańkach;
- Puszka na komunikanty, dzwon wieżowy w Kościele filialnym p.w. Świętego Stanisława w Waplewie;
- Para świeczników cynowych z 1787 r. i para świeczników cynowych z 1772 r. w Kościele filialnym p.w. Chrystusa Króla w Wigwałdzie.

Od 2014 roku gmina Olsztynek wspiera zabytki. Dotacja może być przeznaczona na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy obiektach zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków. W ramach realizacji poprzedniego

Gmina Olsztynek realizuje cele **Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Olsztynek na lata 2021-2024:**

Cel 1: Ochrona i opieka nad zabytkami oraz ochrona krajobrazu kulturowego, priorytetowe traktowanie obszarów wartościowych kulturowo w kształtowaniu polityki przestrzennej gminy

Cel 2: Wykorzystanie zasobów i walorów krajobrazu kulturowego gminy w promocji gminy

Cel 3: Edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego oraz podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

W ramach realizacji poprzedniego *Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Olsztynek na lata 2017-2020* z budżetu Gminy Olsztynek udzielono dotacji na realizację poniższych inwestycji wymienionych:

- Remont kościoła w miejscowości Kurki, przygotowanie niezbędnej dokumentacji, wymiana pokrycia dachowego i poprawienie elewacji wieży kościoła oraz wymiana okien w kościele,
- Remont budynku Wspólnoty Mieszkaniowej Zamkowa 2 - remont elewacji frontowej oraz szczytowej,
- Remont budynku położonego przy ul. Grunwaldzkiej 2 - remont dachu,
- Remont Kościoła Najświętszego Serca Pana Jezusa w Olsztyńku. Odnowienie oraz malowanie wnętrza kościoła.

³⁰ ALBO Aktualności Lokalne Biuletyn Olsztyński Nr 3 (264) Lipiec 2020 r.

Dodatkowo Gmina co roku pozyskuje środki finansowe – dotacje z budżetu Wojewody Warmińsko-Mazurskiego na bieżące utrzymanie cmentarzy wojennych oraz prace remontowe na tych cmentarzach.

4.5.3. Sport i rekreacja

Ze względu na bogate walory krajobrazowe i przyrodnicze w gminie Olsztynek można aktywnie wypoczywać poprzez żeglowanie, jazdę konno, skorzystanie ze szlaków rowerowych, kajakowych, konnych i pieszych. Ponadto na terenie gminy znajdują się liczne obiekty sportowe, z których mogą korzystać mieszkańcy i turyści.

Na terenie gminy znajdują się

1. **szlaki tematyczne:**

- Szlak Kopernikowski,
- Szlak Frontu Wschodniego I Wojny Światowej,
- Szlak Pętli Grunwaldzkiej,
- Gościniec Niborski.

2. **Szlaki kajakowe** (rzeki Marózka i Łyna) wraz z wypożyczalnią sprzętu w Mierach i Kurkach,

3. **Pieszce i rowerowe**

- czerwona – Olsztynek – Makruty, na trasie skansen w Olsztynku i rezerwat bobrów; oznaczenia na trasie dość dobre; Olsztynek – Orzechowo, rozległe kompleksy leśne, zabytki, atrakcje przyrodnicze, szlak jest dość dobrze oznakowany, słabiej jedynie na terenie Olsztynka;
- czarna – Makruty – Jagielek, w większości wiedzie przez las; dobrze oznaczona - 44 km,
- niebieska
- żółta – Olsztynek – Królikowo, w środkowym odcinku wiedzie przez lasy; dobrze oznaczona; Kurki – Olsztynek, szlak biegnący przez rozległe kompleksy leśne, na trasie znajdują się liczne ośrodki wypoczynkowe;
- zielona – Pawłowo – Waszeta, krótki szlak łącznikowy biegnący przez rozległe łąki.

Zgodnie z *Raportem o stanie Gminy Olsztynek za 2020 rok*, w 2020 roku, na terenie gminy Olsztynek działalność sportową prowadziło dziesięć klubów sportowych. Kluby swoją działalność opierają o **bazę sportową Gminy Olsztynek**, w tym o:

1. Stadion Miejski w Olsztynku,
2. halę sportową i sale gimnastyczne placówek oświatowych,
3. dwa kompleksy sportowe „Moje Boisko – Orlik 2012”, obejmujące boiska piłkarskie (wielofunkcyjne wraz z bieżniami lekkoatletycznymi), obiekty te są przekazane na wyposażenie Szkole Podstawowej nr 1 i nr 2 w Olsztynku,
4. lodowisko sezonowe „Biały Orlik”;
5. boiska treningowe i wiejskie.

Na terenie miasta Olsztynka funkcjonuje 8 placów zabaw zlokalizowanych: przy ul. Słonecznej, ul. Wiśniowej, ul. Wąskiej, ul. Składowej, ul. Lipowej, ul. Jagodowej oraz rogu ul. Szkolnej z ul. Pionierów. Największy z placów zabaw mieści na Podzamczu w Olsztynku, zlokalizowany jest tam również Skatepark wraz z siłownią zewnętrzną.

Zgodnie ze *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olsztynek* **na obszarze wiejskim znajduje się 8 boisk oraz 11 placów zabaw.**

Od 2010 roku w gminie Olsztynek realizowany jest program **Lokalny Animator Sportu**, czyli realizacja zajęć sportowo-rekreacyjnych z dziećmi i młodzieżą zamieszkałą na terenie gminy Olsztynek na boiskach „Orlik”.

Gmina Olsztynek współorganizuje wydarzenia i imprezy sportowe, w poprzednich latach m.in: Olsztynek Extreme Jam, Cykl rozgrywek mini siatkówki dziewcząt i chłopców KINDER SPORT+ 2020, Młodzieżowy Turniej koszykówki, Otwarty Pucharu Polski Północnej w Taekwondo ZS PUT, XIII Wojewódzki Turniej Piłki Nożnej Chłopców dla roczników 2007 i 2008, Olsztyńska Liga Futsalu 2018/2019, XIII Ogólnopolski Wiosenny Turniej Halowej Piłki Nożnej Dziewcząt o Puchar Burmistrza Olsztyńka, Gminny Turniej Piłki Siatkowej.

4.5.4. Potencjał turystyczny

Wybitne walory przyrodnicze i krajobrazowe oraz położenie gminy sprzyjają rozwojowi jej funkcji rekreacyjnej o szerokim wachlarzu usług turystycznych. Gmina Olsztynek jest dobrze zagospodarowana pod względem turystycznym. Liczne ośrodki wypoczynkowe, agroturystyczne i hotele zapewniają **źródnicowaną ofertę turystyczną**. Baza Noclegowa w gminie Olsztynek oferuje swoje usługi zarówno sezonowo, jak i całorocznie. Uzupełnieniem oferty turystycznej jest liczna baza gastronomiczna, w tym **Spółdzielnia „Tradycja Smaków”**.

W niniejszej analizie przedstawiono mierzalne mierniki **potencjału turystycznego** dla powiatu olsztyńskiego (brak danych dla gminy Olsztynek), województwa warmińsko-mazurskiego i Polski. W tym zakresie przedstawiono następujące wskaźniki:

- miejsca noclegowe na 1000 ludności,
- miejsca noclegowe całoroczne na 1000 ludności,
- stopień wykorzystania miejsc noclegowych,
- noclegi udzielone turystom krajowym w turystycznych obiektach noclegowych ogółem na 10 tys. mieszkańców,
- udzielone noclegi turystom zagranicznym w turystycznych obiektach noclegowych na 10 tys. mieszkańców,
- turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności.

Tabela 17 Atrakcyjność turystyczna powiatu olsztyńskiego na tle województwa warmińsko-mazurskiego i Polski

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
Miejsca noclegowe na 1000 ludności					
powiat olsztyński	38,49	41,81	35,73	37,80	35,42
woj. warmińsko-mazurskie	28,58	28,44	28,51	30,15	28,18
Polska	19,50	20,14	20,79	21,51	20,21
Miejsca noclegowe całoroczne na 1000 ludności					
powiat olsztyński	13,58	13,86	14,62	15,08	14,34
woj. warmińsko-mazurskie	6,91	16,11	16,60	17,30	16,57
Polska	13,58	13,86	14,62	15,08	14,34

Stopień wykorzystania miejsc noclegowych					
powiat olsztyński	27,6	28,0	31,0	30,2	27,2
woj. warmińsko-mazurskie	31,9	30,9	31,5	31,8	27,5
Polska	38,1	39,3	40,1	40,6	26,8
Noclegi udzielone turystom krajowym w turystycznych obiektach noclegowych ogółem na 10 tys. mieszkańców					
powiat olsztyński	23 275	24 618	25 044	26 947	21 457
woj. warmińsko-mazurskie	19 739	19 040	19 850	20 927	15 859
Polska	16 607	17 483	18 514	19 449	11 669
Udzielone noclegi turystom zagranicznym w turystycznych obiektach noclegowych na 10 tys. mieszkańców					
powiat olsztyński	804	727	681	651	198
woj. warmińsko-mazurskie	2790	2788	2761	2773	845
Polska	4054	4348	4619	4867	1727
Turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności					
powiat olsztyński	773,40	814,56	918,32	984,21	635,78
woj. warmińsko-mazurskie	890,63	880,01	914,26	965,98	614,52
Polska	783,52	832,57	882,40	929,18	466,15

Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

Ze względu na ograniczenia w sektorze turystyki spowodowane wystąpieniem w 2020 roku pandemii Covid-19 do porównania wzięto dane z roku 2019 roku.

Analizując zmiany wartości wszystkich przedstawionych wskaźników można stwierdzić, iż poziom funkcji turystycznej w powiecie olsztyńskim na przestrzeni lat 2016-2019 ulegała wahaniom, natomiast liczba miejsc całorocznych wzrosła o 11,05 proc w stosunku do roku 2016. Natomiast stopień wykorzystania miejsc noclegowy wzrosła o 9,42 proc.

Kolejny miernik określa wskaźnik intensywności ruchu turystycznego, jakim rozwój oferty, infrastruktury i prowadzone działania promocyjne przekładają się na zainteresowanie danym miejscem. Należy zwrócić uwagę, że na przełomie lat 2016-2019 liczba turystów korzystających z noclegów w powiecie olsztyńskim wzrosła o 27,26 proc.

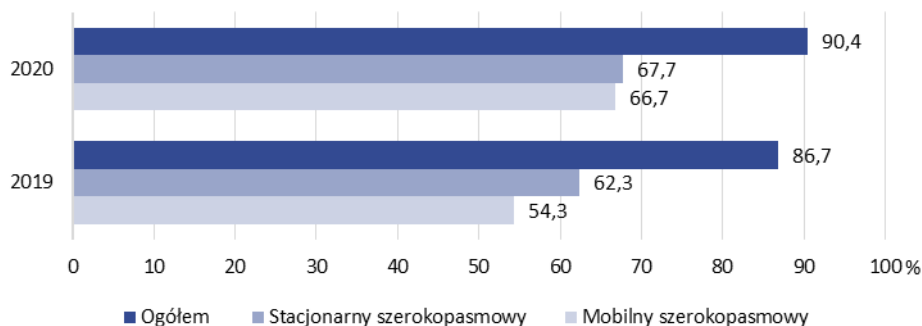
Noclegi udzielone turystom krajowym w powiecie olsztyńskim w okresie 2016-2019 wzrosły o 15,78 proc. Natomiast nastąpił spadek liczby turystów zagranicznych korzystających z noclegów w powiecie olsztyńskim o 19,03 proc.

4.6. Społeczeństwo informacyjne

Dostępne rozwiązania technologiczne umożliwiają szybki i łatwy kontakt oraz dostęp do informacji i wiedzy. Coraz więcej spraw administracyjnych można załatwić bez wychodzenia z domu. Dlatego też zwiększa się liczba urzędów publicznych i przedsiębiorstw korzystających z nowoczesnych rozwiązań.

W 2020 r. odsetek polskich przedsiębiorstw stosujących środki bezpieczeństwa ICT wyniósł 95,2%, tj. o 8,0 p. proc. więcej niż w roku poprzednim. Niemal co czwarte przedsiębiorstwo korzystało z usług w chmurze. W porównaniu z 2019 r. wzrosło zapotrzebowanie na specjalistów ICT.

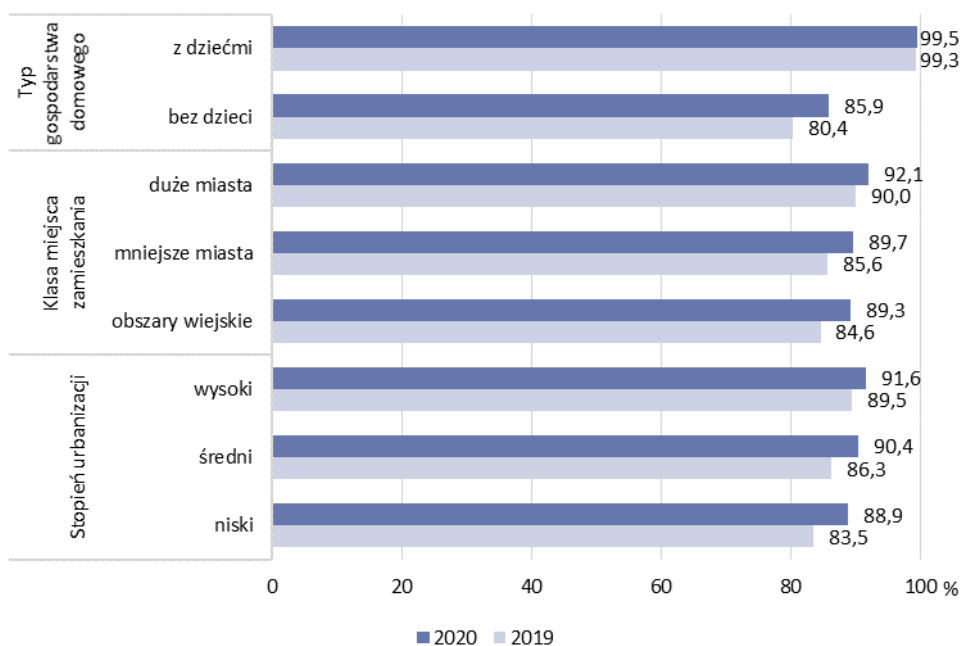
Wykres 28. Dostęp do Internetu w gospodarstwach domowych (w % ogółu gospodarstw)

Źródło: Społeczeństwo informacyjne w Polsce w 2020 r.

Według GUS w 2020 r. dostęp do Internetu posiadało 90,4 proc. gospodarstw domowych i było to o 3,7 p. proc. więcej niż w roku poprzednim. W skali roku udział gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu przez szerokopasmowe łącze mobilne zwiększył się o 12,4 p. proc., a przez szerokopasmowe łącze stacjonarne – o 5,4 p. proc. Zarówno dostęp do Internetu, jak i rodzaj posiadanych łączy internetowych zróżnicowany był ze względu na typ gospodarstwa, klasę miejsca zamieszkania oraz stopień urbanizacji. Dostęp do Internetu częściej posiadały gospodarstwa domowe z dziećmi niż bez nich. Uwzględniając klasę miejsca zamieszkania, odsetek gospodarstw z internetem większy był w miastach niż na obszarach wiejskich, a ze względu na stopień urbanizacji – najwyższy był na obszarach wysoko zurbanizowanych.

Wykres 29. Gospodarstwa domowe posiadające dostęp do Internetu w domu (w % ogółu gospodarstw)

Źródło: Społeczeństwo informacyjne w Polsce w 2020 r.

W 2020 r. osoby korzystające w ciągu ostatnich 12 miesięcy z usług administracji publicznej przez Internet stanowiły prawie 42 proc. populacji osób w wieku 16-74 lata. W ostatnich latach co roku powiększa się grupa osób, które korzystają z wyszukiwania informacji, pobierania formularzy i odsyłania wypełnionych. W 2020 r. odsetek osób wyszukujących informacje na stronach administracji publicznej wzrósł o 2,3 p. proc., a wysyłających wypełnione formularze – o 2,1 p. proc.³¹

Gmina Olsztynek zrealizowała w 2018 roku projekt **Wdrożenie e-usług w Gminie Olsztynek**, którego celem było podniesienie poziomu zaawansowania istniejących e-usług oraz wdrożenie nowych. W ramach realizacji projektu Gmina Olsztynek zakupiła dodatkowy sprzęt komputerowy oraz specjalistyczny sprzęt informatyczny wraz z niezbędnym oprogramowaniem. Wdrożono szereg usług i funkcjonalności oraz przeprowadzono cykl szkoleń dla pracowników Urzędu Miejskiego bezpośrednio związanych z obsługą systemów.

Realizacja projektu przyczyniła się nie tylko do podniesienia poziomu kompetencji kadry urzędniczej, ale również do wprowadzenia innowacyjnego kanału komunikacji pomiędzy Urzędem a klientem. Informacje o wszelkich dodatkowych funkcjonalnościach (m.in. Elektroniczne Biuro Obsługi Klienta Urzędu Miejskiego w Olsztynku) oraz udogodnieniach dla klientów Urzędu Miejskiego (System Informacji Przestrzennej) zostały zamieszczone na nowopowstałej stronie internetowej Gminy Olsztynek.

W ramach projektów grantowych Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020, sfinansowanych całkowicie ze środków unijnych, Gmina Olsztynek zrealizowała projekty - **Zdalna Szkoła** oraz **Zdalna Szkoła+** – wsparcie Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej w systemie kształcenia zdalnego. Gmina Olsztynek z przekazanego dofinansowania zakupiła 95 laptopów wraz z oprogramowaniem i wyposażeniem, które przekazała uczniom za pośrednictwem następujących szkół:

4.7. Bezpieczeństwo

Bezpieczeństwo mieszkańców gminy Olsztynek jest zapewniane przez służby Policji i straży pożarnej. Samorządową służbą porządku i bezpieczeństwa publicznego są straże miejskie.

Komisariat Policji w Olsztynku jest jednostką podległą Komendzie Miejskiej Policji w Olsztynie i zasięgiem działania obejmuje gminy Olsztynek, Stawiguda i Gietrzwałd. Łącznie Komisariat Policji w Olsztynku obsługuje około 30 512 osób, w tym ponad 13 000 mieszkańców gminy Olsztynek.

Zgodnie z *Raportem o stanie Gminy Olsztynek za 2020 rok*, w roku 2020 roku, na terenie działania Komendy Miejskiej Policji w Olsztynie spadła liczba przestępstw kryminalnych, a wskaźnik wykrywalności utrzymywał się na wysokim poziomie. Zmniejszyła się ilość kradzieży i wymuszeń rozbójniczych oraz kradzieży z cudzej rzeczy, czyli przestępstw potocznie zwanych „drobnymi”, które dotyczą bezpośrednio bardzo dużą ilość osób, są najbardziej uciążliwe i wzbudzają niemal największe obawy wśród społeczeństwa. Na terenie działania Komisariatu w Olsztynku wszczęto ogółem 292 postępowania, czyli odnotowano spadek dynamiki postępowań w stosunku do lat poprzednich (334 – w 2019 roku, 339 – w 2018 roku). Stwierdzono ogółem 346 przestępstw, o 100 **przestępstw więcej** niż w roku poprzednim - 246 przestępstw. W kategorii przestępstw kryminalnych na terenie gminy odnotował spadek ich wykrywalności z poziomu 79,5 proc. do 61,7 proc. w porównaniu do roku ubiegłego.

³¹ Społeczeństwo informacyjne w Polsce w 2020 r.

W ramach wykonywania ustawowych zadań w 2020 roku funkcjonariusze **Straży Miejskiej w Olsztyнку** ujawnili łącznie 723 wykroczenia (o 332 więcej niż w 2018 roku), z tego postępowaniem mandatowym zakończono 51 (o 19 mniej niż w 2018 roku), wobec 650 osób (o 418 więcej niż w 2018 roku) zastosowano środek oddziaływania wychowawczego w postaci pouczenia. W 2020 roku przyjęto 245 zgłoszeń od mieszkańców, o 67 więcej niż 2018 roku. Zgłoszenia dotyczą głównie w związku z: zakłóceniami ładu i porządku publicznego, wybrykami chuligańskimi, agresywnymi i bezpańskimi psami, nieprawidłowym parkowaniem pojazdów, nieporozumieniami, kłótniami sąsiedzkimi, poruszaniem się pojazdów z nadmierną prędkością, zakłócaniem ciszy i spokoju, agresywnym i wulgarnym zachowaniem młodzieży, uszkodzeniem oświetlenia ulic i oznakowania, oblodzeniem, zaśnieżeniem ulic, chodników i dróg, spożywaniem alkoholu w miejscach publicznych, spalaniem odpadów (folii, plastiku itp.), paleniem tytoniu w miejscach publicznych, osobami bezdomnymi.

Na mocy poleceń wydanych przez wojewodów, od 1 kwietnia 2020 roku strażę miejską realizowały wyłącznie zadania związane z przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, podlegając w tym zakresie Policji. W związku z pandemią cały skład osobowy Straży Miejskiej decyzją Wojewody Warmińsko-Mazurskiego na trzy miesiące został oddelegowany do Komisarjatu Policji w Olsztyнку. Realizowane były zadania dotyczące zwalczania pandemii oraz egzekwowania przestrzegania wprowadzonych.

Na terenie gminy Olsztynek działa 5 jednostek **ochotniczej straży pożarnej**, które dysponują 9 samochodami pożarniczymi. Pięć samochodów jest na wyposażeniu OSP Olsztynek oraz po jednym samochodzie na wyposażeniu OSP Mańki, Waplewo, Pawłowo i Elgnówko.

Tabela 18. Liczba zdarzeń na terenie miasta i gminy Olsztynek w latach 2018-2020

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Pożary	82	61	56
Miejscowe	111	126	106
Falszywe	12	11	29
RAZEM	205	198	191

Źródło: Raport o stanie Gminy Olsztynek za 2018, 2019, 2020 rok

Liczba zdarzeń w gminie Olsztynek wyniosła 191 i na przestrzeni trzech ostatnich lat, liczba zdarzeń zmalała o 6,83 proc. (o 14 zdarzeń).

Ponadto na terenie miasta Olsztynek funkcjonuje **system monitoringu wizyjnego**. Monitoringiem wizyjnym objęte są miejsca uznane za niebezpieczne, ze szczególnym uwzględnieniem ciągów komunikacji pieszej, parków, skrzyżowań o dużym natężeniu ruchu, targowiska i przystanków. Główne cele budowy monitoringu wizyjnego to:

- wzrost poczucia bezpieczeństwa,
- działania prewencyjne,
- przeciwdziałanie aktom wandalizmu,
- zmniejszenie przestępczości i gromadzenie materiałów dowodowych przeciwko sprawcom przestępstw i wykroczeń,
- kontrolowanie ruchu ulicznego.

Olsztynecki monitoring wizyjny obejmuje aktualnie 22 kamery.³²

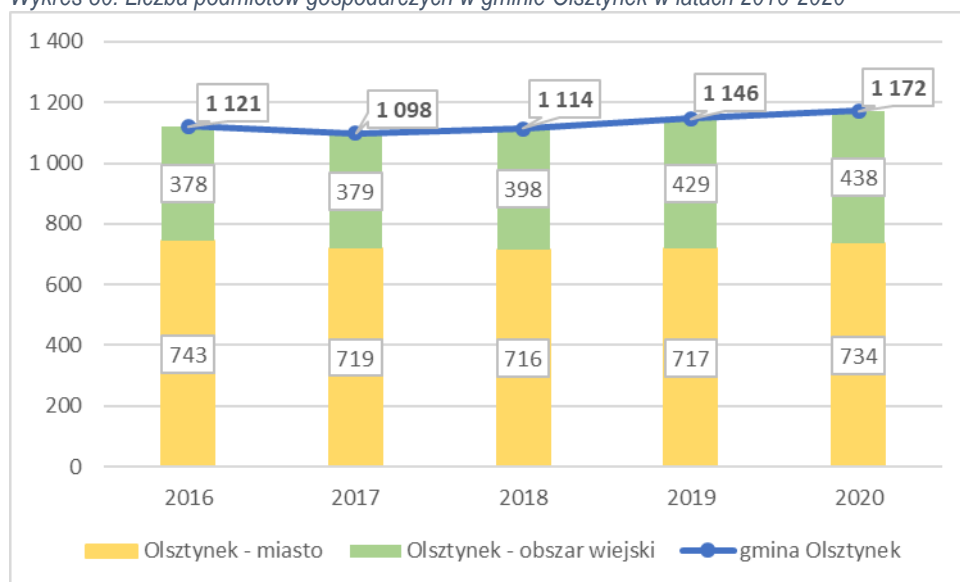
³² Internet, <https://bip.olsztynek.pl/3000-menu/monitoring-wizyjny-miasta.html> (dostęp 06.08.2021 rok)

5. SFERA GOSPODARCZA

5.1. Przedsiębiorczość

W rejestrze REGON na koniec 2020 roku w gminie Olsztynek było zarejestrowanych 1 172 podmioty gospodarcze. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat liczba przedsiębiorstw wzrosła o 51 (4,55 proc.) i ma tendencję wzrostową.

Wykres 30. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Olsztynek w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

Najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych jest w Olsztynku (734), jednakże w okresie 2016-2018 nastąpił znaczny spadek liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych - o 3,63 proc. Natomiast w 2020 roku zarejestrowanych zostało 17 przedsiębiorstw. Natomiast liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenach gminy wyniosła na koniec 2020 roku 438 i w porównaniu z 2016 rokiem, liczba przedsiębiorstw wzrosła o 60 (15,87 proc.) i ma tendencję wzrostową. Prawdopodobnie związane jest to z migracją mieszkańców z miasta na tereny gminne.

Na terenie gminy Olsztynek funkcjonują podmioty gospodarcze w:

- w sektorze publicznym – 53 podmioty, w tym 21 państwowych i samorządowych jednostek prawa budżetowego i 3 spółki handlowe,
- w sektorze prywatnym – 1 119 podmiotów, w tym, między innymi:
 - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – 838
 - spółki handlowe akcyjne - 1
 - spółki osobowe – 9
 - spółki handlowe z ograniczoną odpowiedzialnością - 51
 - spółki cywilne – 50
 - spółdzielnie -6
 - fundacje -5
 - stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne – 47
 - inne – 112.

Analizując strukturę podmiotów gospodarczych prowadzonych przez osoby fizyczne według sekcji PKD należy zwrócić uwagę, że najwięcej przedsiębiorstw działa w usługach – handel i naprawa pojazdów samochodowych (187) oraz w budownictwie (177)

Tabela 19. Struktura podmiotów gospodarki narodowej w gminie Olsztynek według wybranych sekcji PKD 2007 i prowadzonych przez osoby fizyczne

Sekcja	Wybrane sekcje PKD	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	
		Gmina Olsztynek	w tym miasto
Sekcja A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	36	7
Sekcja B	Górnictwo i wydobywanie	0	0
Sekcja C	Przetwórstwo przemysłowe	83	36
Sekcja D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1	0
Sekcja E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	3	2
Sekcja F	Budownictwo	177	82
Sekcja G	Handel; naprawa pojazdów samochodowych	187	119
Sekcja H	Transport i gospodarka magazynowa	64	47
Sekcja I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	25	12
Sekcja J	Informacja i komunikacja	20	17
Sekcja K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	23	14
Sekcja L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	2	1
Sekcja M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	61	42
Sekcja N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	32	8
Sekcja O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	0	0
Sekcja P	Edukacja	11	7
Sekcja Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	57	36
Sekcja R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	11	7
Sekcja S i T, U	Pozostała działalność usługowa i Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników: gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby, organizacje i zespoły eksterytorialne	45	33
Ogółem		838	470

Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

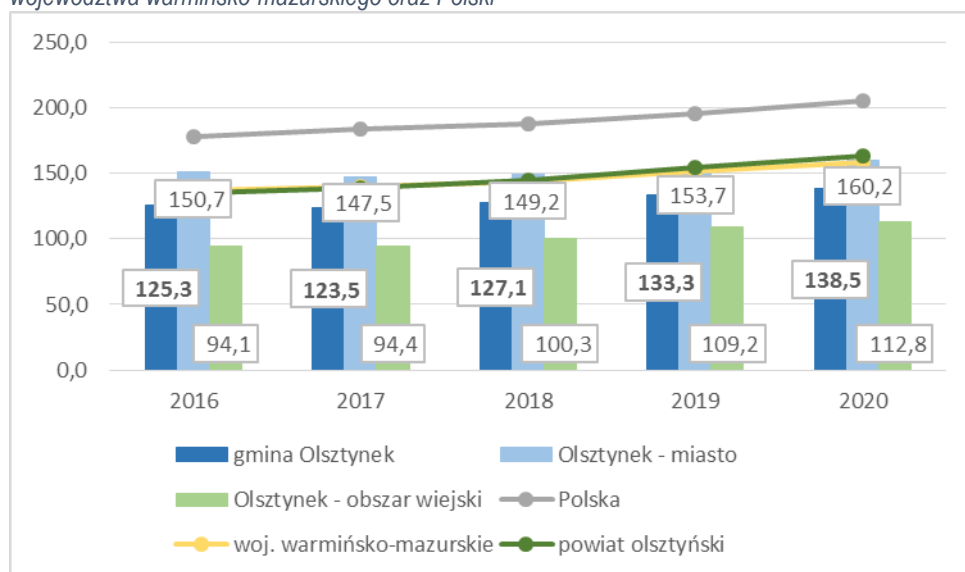
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON działające na terenie gminy wg liczby pracujących w 2020 roku:

- od 0 do 9 osób – 1 120, w tym 693 na terenie miasta Olsztynek,

- od 10 do 49 osób – 41, w tym 31 na terenie miasta,
- od 50 do 249 osób – 10, w tym 9 na terenie miasta
- od 250 do 999 osób – 1 – na terenie gminy.

Przedsiębiorczość jest istotnym czynnikiem przeciwdziałającym niekorzystnym procesom społeczno-ekonomicznym, takim jak bezrobocie, wykluczenie, marginalizacja. **Stopień rozwoju przedsiębiorczości** w gminie Olsztynek zobrazowano za pomocą wskaźnika przedsiębiorczości wyrażonego jako *liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym* i porównano ze wskaźnikiem osiągniętym przez wszystkie gminy w powiecie olsztyńskim, w województwie warmińsko-mazurskim i w Polsce.

Wykres 31. Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminie Olsztynek na tle powiatu olsztyńskiego, województwa warmińsko-mazurskiego oraz Polski

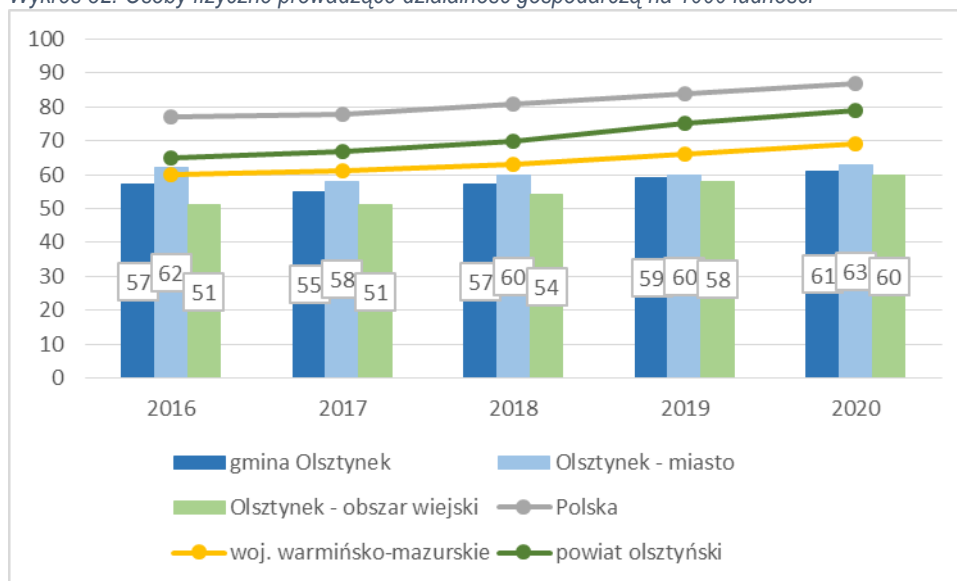

Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

Analizując poziom przedsiębiorczości w gminie Olsztynek na podstawie wspomnianego wyżej wskaźnika, należy zwrócić uwagę, że jest on najniższy (138,5) wśród analizowanych jednostek administracyjnych. Pomimo trendu wzrostu, jego dynamika również jest na najniższym poziomie – wzrost o 10,5 proc. w stosunku do roku 2016 w porównaniu ze średnią dynamiką wzrostu występującą w gminach z powiatu olsztyńskiego (20,6 proc.), z województwa warmińsko-mazurskiego (15,8 proc.) oraz Polski (14,9 proc.). Natomiast analizując szczegółowo przedsiębiorczość wewnątrz gminy, zaobserwowano dynamiczny wzrost przedsiębiorczości na obszarach wiejskich z 94,1 do 112,8, co daje wzrost o 19,6 proc. na przestrzeni lat 2016-2020. O wiele wolniej rozwija się przedsiębiorczość w mieście – 6,3 proc. w okresie ostatnich pięciu lat (z 150,7 proc. do 160,2 proc.).

Innym ze wskaźników określających stopień rozwoju przedsiębiorczości gminy jest poziom lokalnej przedsiębiorczości mierzony *liczbą osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1000 mieszkańców*. Wskaźnik ten obrazuje przedsiębiorczość mieszkańców, ich aktywność i kreatywność.

Wykres 32. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności

Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

Kolejny wskaźnik udowodnił, że przedsiębiorczość w gminie Olsztynek jest na niskim poziomie (61) i dynamika wzrostu na przestrzeni pięciu lat również jest niska – 7 proc. w porównaniu ze średnią gmin powiatu (21,5 proc), województwa warmińsko-mazurskiego (15 proc) oraz w Polsce (13 proc.). W mieście Olsztynek 63 podmioty gospodarcze prowadzone są przez osoby fizyczne na 1000 mieszkańców, natomiast w terenach gminy - 60. Natomiast w okresie 2016-2020 dynamika wzrostu osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na obszarach wiejskich jest wysoka – 17,6 proc., a w mieście zdecydowanie niska – 1,6 proc.

Największe podmioty działające na terenie gminy Olsztynek:

- Zalando Lounge (branża magazynowa),
- Tymbark S.A. (branża spożywcza),
- Nutripol Sp. z o.o. (branża spożywcza),
- OCTIM Wytwórnia Octu i Musztardy w Olsztynku Sp. z o.o. (branża spożywcza),
- Transped-Las Sp. z o.o. (motoryzacja),
- Gospodarstwo Rybackie Szwaderki (branża spożywcza).

5.2. Atrakcyjność inwestycyjna

Rozwój społeczno-gospodarczy Gminy Olsztynek możliwy jest nie tylko dzięki dochodom własnym, ale również dzięki pozyskanym środkom zewnętrznym. Część inwestycji jest współfinansowanych z funduszy zewnętrznych. Łączna liczba podpisanych umów o dofinansowanie projektów realizowanych przez wszystkich beneficjentów (m.in. JST, przedsiębiorców i innych instytucji) w gminie w perspektywie finansowanej 2014-2020 wyniosła 268, z czego aż 252 umów było w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Tabela 20. Liczba podpisanych umów o dofinansowanie beneficjentów z gminy Olsztynek – wartość narastająca

Program Operacyjny	2017	2018	2019	2020
Program Operacyjny Inteligentny Rozwój	2	3	6	9
Program Operacyjny Polska Cyfrowa	3	3	3	3
Program Operacyjny Polska Wschodnia	2	2	2	4
RPO Województwa Warmińsko-Mazurskiego	20	142	221	252
Łącznie wnioski narastająco	27	150	232	268

Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

Wartość umów o dofinansowanie projektów realizowanych przez beneficjentów z gminy Olsztynek w perspektywie 2014-2020 wyniosła łącznie 344 322 354,97 zł (wydatki ogółem), z czego najwięcej Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego – 187 280 160,32 zł.

Tabela 21. Wartość umów o dofinansowanie projektów realizowanych przez beneficjentów z gminy Olsztynek w perspektywie 2014-2020 – wartość narastająca

Program Operacyjny	2017	2018	2019	2020
Program Operacyjny Inteligentny Rozwój	48 182 103,77	48 551 103,77	79 002 598,78	139 522 104,78
Program Operacyjny Polska Cyfrowa	11 555 439,25	11 551 211,50	11 548 323,65	11 548 323,65
Program Operacyjny Polska Wschodnia	5 411 016,00	5 411 016,00	5 411 016,00	5 971 766,22
RPO Województwa Warmińsko-Mazurskiego	0,00	101 769 590,96	138 611 871,46	187 280 160,32
Łącznie wnioski narastająco	96 865 835,85	167 282 922,23	234 573 809,89	344 322 354,97

Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

Gmina Olsztynek (z terenem Węzeł Olsztynek Wschód II 18,37 ha) wygrała w 2018 roku w województwie warmińsko-mazurskim ósmą edycję konkursu **Grunt na Medal**. Konkurs organizowany był przez Polską Agencję Inwestycji i Handlu S.A. we współpracy z urzędami marszałkowskimi oraz Regionalnymi Centrami Obsługi Inwestora. Celem inicjatywy, powtarzanej regularnie co 2 lata, jest bieżące identyfikowanie atrakcyjnych lokalizacji inwestycyjnych dedykowanych działalności przemysłowo-produkcyjnej.

Ponadto Gmina Olsztynek otrzymała nagrodę **Top Inwestycje Polski Wschodniej 2018** za stworzenie dogodnych warunków dla budowy centrum dystrybucyjnego Zalando Lounge w Ameryce. Celem konkursu było wyróżnienie najlepszych inwestycji w regionie, wskazanie ich skali oraz prorozwojowego efektu dla gospodarki i mieszkańców pięciu województw Polski Wschodniej: lubelskiego, podlaskiego, podkarpackiego, warmińsko-mazurskiego i świętokrzyskiego.

Gmina Olsztynek wspiera inwestorów i przedsiębiorców poprzez doradztwo oferowane w ramach **Punktu Obsługi Inwestora**, działającego w strukturach Urzędu Miejskiego w Olsztyнку. Do zadań pracowników należy:

- Pomoc i wsparcie w całym procesie inwestycyjnym.

- Pełna informacja dotycząca konkretnej nieruchomości w kontekście danej inwestycji.
- Oferujemy bezpieczeństwo inwestowania.
- Zależy nam, aby każdy inwestor poczuł, że traktowany jest indywidualnie.
- Opieka poinwestycyjna.

5.3. Rynek pracy

5.3.1. Aktywność zawodowa

Na koniec 2019 roku (brak danych za 2020 rok) liczba osób pracujących³³ w gminie Olsztynek wyniosła 4 228 osób, w tym 3 725 w mieście i 503 osoby na terenie wiejskim. Liczba osób pracujących ma tendencję wzrostową. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat liczba osób pracujących wzrosła o 1 134 (o 36,65 proc.), przy czym w mieście liczba pracujących wzrosła o 1 383 osoby, a na terenie wiejskim liczba osób pracujących zmalała o 249.

Tabela 22. Liczba pracujących osób w gminie Olsztynek w latach 2016-2019

	2016	2017	2018	2019
Ogółem	3 094	3 129	3 442	4 228
Olsztynek- obszar miejski	2 342	2 455	2 818	3 725
Olsztynek - obszar wiejski	752	674	624	503

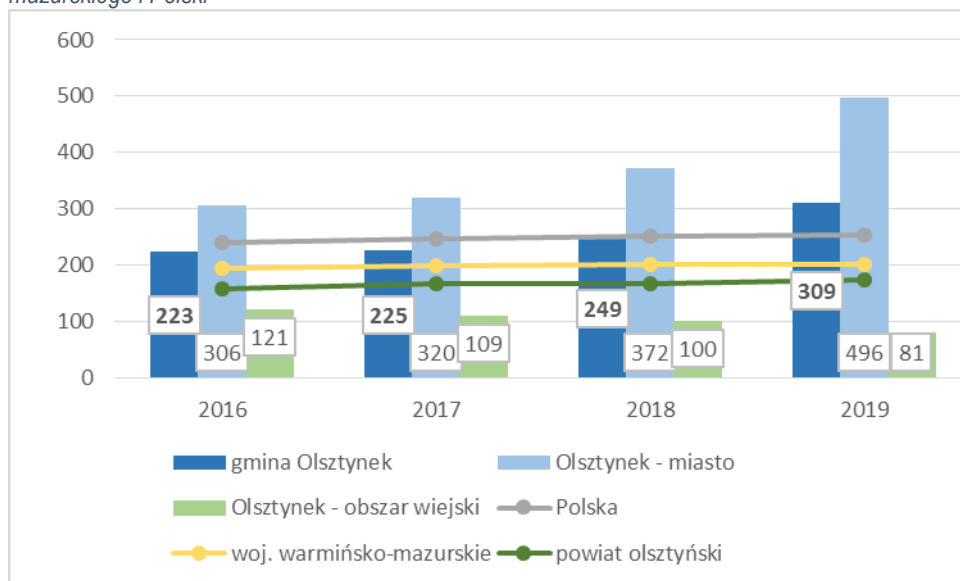
Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

Na terenie gminy więcej pracuje kobiet (2 304, 54,5 proc.) niż mężczyzn (1 924). Podobna sytuacja ma miejsce w mieście i na terenach wiejskich, gdzie odsetek kobiet wynosił odpowiednio 53,37 proc. i 62,82 proc.

Wskaźnik określający liczbę pracujących na 1000 ludności osiągnął w gminie Olsztynek wartość 309 osób i był wyższy od wskaźnika otrzymanego w 2016 roku o 38,57 proc. Analizowany wskaźnik był wyższy od wartości osiągniętej dla powiatu olsztyńskiego (174 osób) oraz od województwa warmińsko-mazurskiego (203 osoby) oraz kraju (255 osób). Tendencja rosnąca osób pracujących na 1000 ludności występuje na terenie powiatu olsztyńskiego, województwa i kraju, natomiast tendencja spadkowa występuje na obszarach wiejskich.

³³ Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób (od 2000 r.) wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności (od 2004 r.).

Wykres 33. Pracujący na 1000 ludności w gminie Olsztynek na tle powiatu olsztyńskiego, województwa warmińsko-mazurskiego i Polski

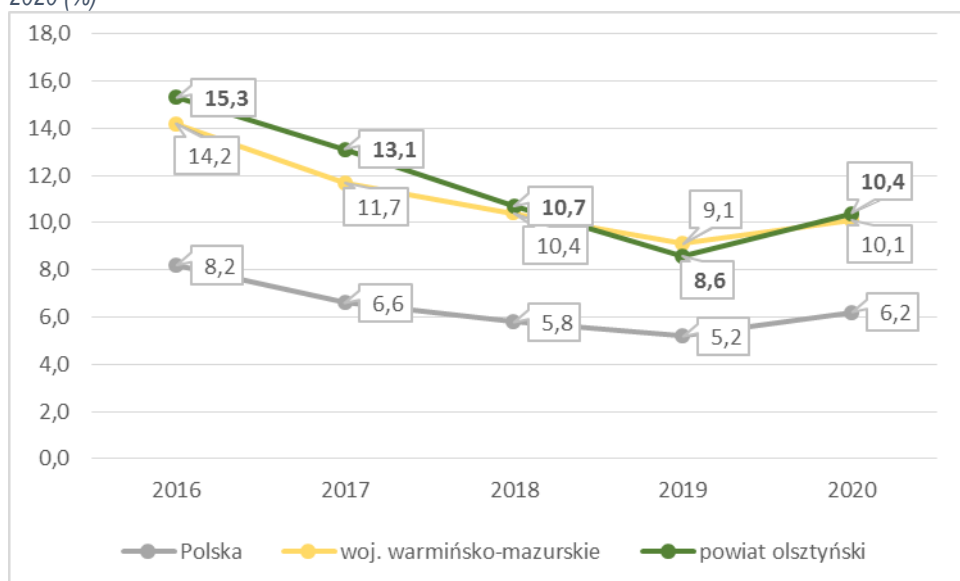
Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

Zgodnie z portalem *Polska w liczbach*, wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Olsztynek 859 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 438 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi - 421. 20,4 proc. aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Olsztynek pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 36,8 proc. w przemyśle i budownictwie, a 17% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,9 proc. pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

5.3.2. Bezrobocie

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Olsztynie stopa bezrobocia w powiecie olsztyńskim na koniec 2020 roku wyniosła 10,4 proc. (4 240 osób). Wskaźnik ten był wyższy zarówno od średniej wojewódzkiej (10,1 proc.), jak i krajowej (6,2 proc.). Stopa bezrobocia ma tendencję spadkową i w okresie 2016-2019 zmalała o 6,2 pkt. proc. Jednakże z uwagi na obostrzenia wynikające z pojawieniem się pandemii COVID-19, w 2020 roku zaobserwowano wzrost bezrobocia w powiecie, województwie i w kraju. Stopa bezrobocia wzrosła w 2020 roku w stosunku do roku poprzedniego o 1,3 pkt. proc.

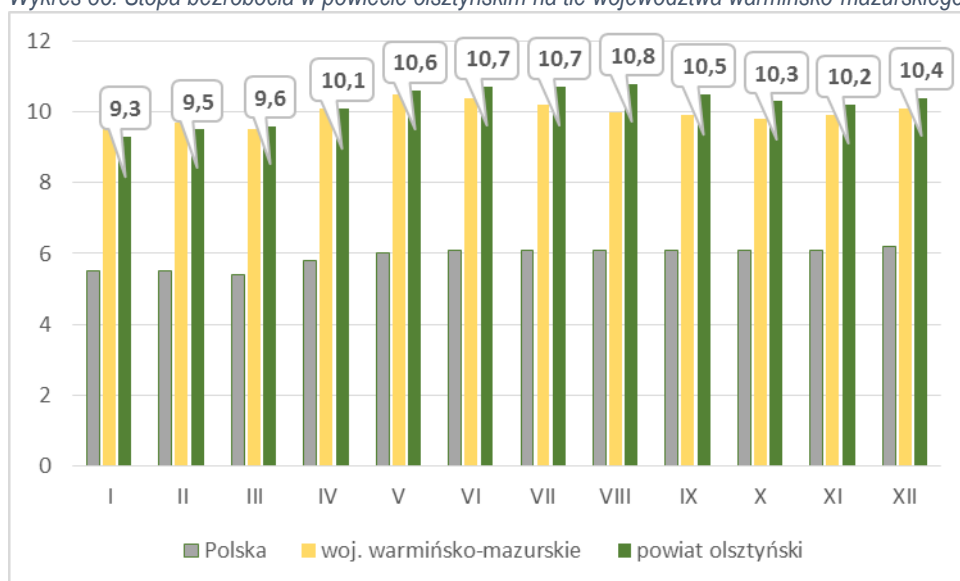
Wykres 34. Stopa bezrobocia w powiecie olsztyńskim na tle województwa warmińsko-mazurskiego i Polski w latach 2016-2020 (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Rok 2020 był rokiem wyjątkowym i trudnym dla gospodarki i społeczeństwa ze względu na pojawienie się pandemii Covid -19³⁴, która zwiększyła stopę bezrobocia w kraju i na świecie. Poniższy wykres pokazuje jednak, że liczba bezrobotnych osób w powiecie olsztyńskim zwiększyła się dynamicznie w kwietniu i utrzymywała się do sierpnia, a następnie systematycznie malała.

Wykres 35. Stopa bezrobocia w powiecie olsztyńskim na tle województwa warmińsko-mazurskiego i Polski w 2020 roku

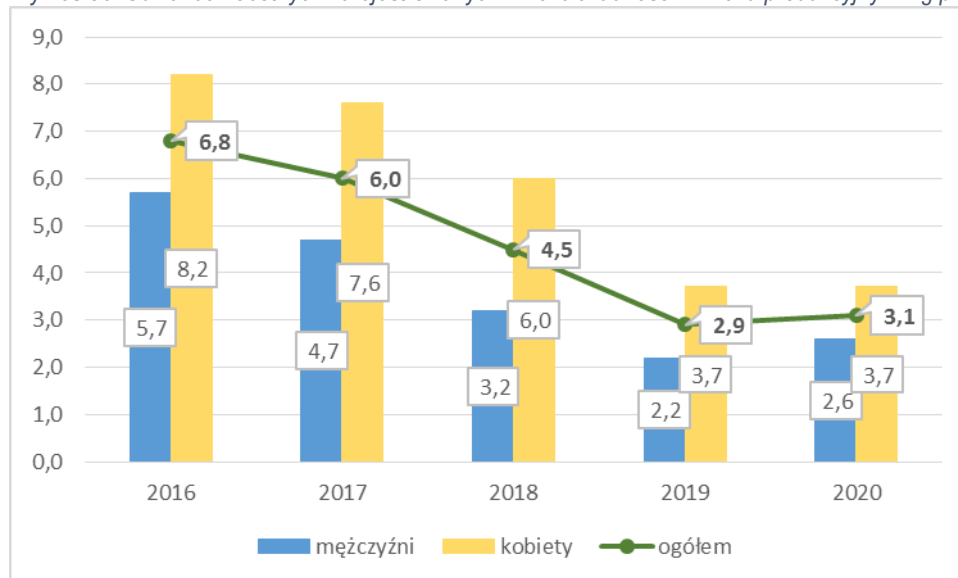
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Olsztynek wynosił w 2020 roku 3,1 proc. i jest niższy o 3,7 proc. od tego wskaźnika otrzymanego w 2016 roku. Udział kobiet bezrobotnych w wieku produkcyjnym był wyższy niż mężczyzn o 1,1 proc. Na przestrzeni

³⁴ W 2019 r. pojawił się w Chinach koronawirus SARS-CoV-2 i wywołuje chorobę COVID-19 (pełna nazwa z ang. CoronavirusDisease 2019). W celu zminimalizowania skutków pandemii rząd w Polsce uchwalił ustawę z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, ograniczając m.in. przemieszczenie się ludności oraz „zamknięcia” niektórych branż

ostatnich 5 lat udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci udział kobiet zmniejszył się o 3,1 pkt. proc. (spadek o 54,4 proc.), a mężczyzn o 3,1 proc. (spadek o 54,9 proc.)

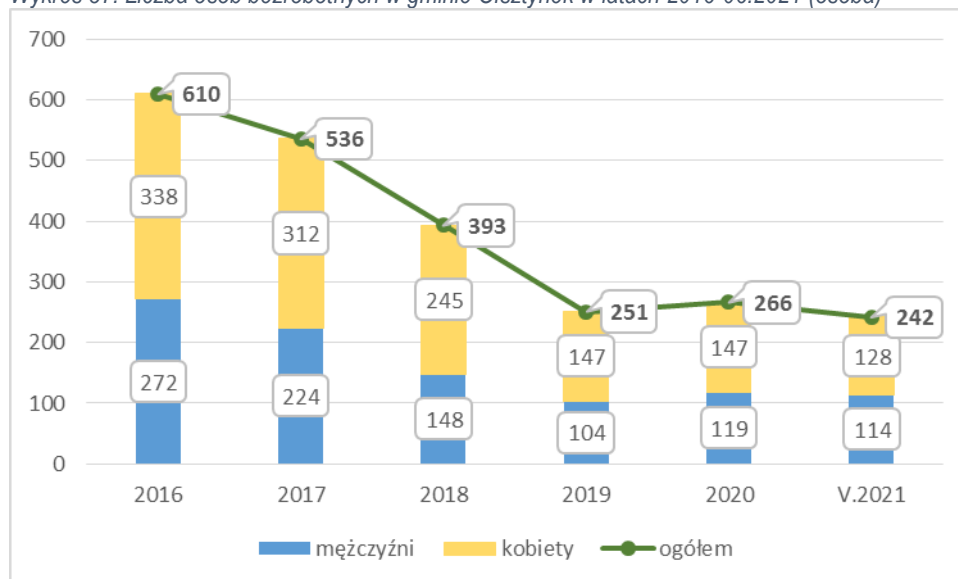
Wykres 36. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Zgodnie z *Informacją o sytuacji na rynku pracy w powiecie olsztyńskim. Działania Urzędu Pracy w roku 2020* liczba osób bezrobotnych w gminie Olsztynek wynosiła na koniec 2020 roku 266 osób, w tym 147 kobiet, a na koniec maja 2021 roku 242 osoby pozostawały bez pracy. Liczba bezrobotnych mieszkańców systematycznie maleje. Wyjątek wystąpił w 2020 roku, co mogło być związane ze skutkami pandemii. Na przestrzeni ostatnich prawie pięciu i pół lat liczba osób pozostających bez pracy spadła o 368 osób, w tym 210 kobiet i 158 mężczyzn. Największy spadek osób zarejestrowanych bezrobotnych zaobserwowano na koniec 2018 roku – spadek o 143 osób.

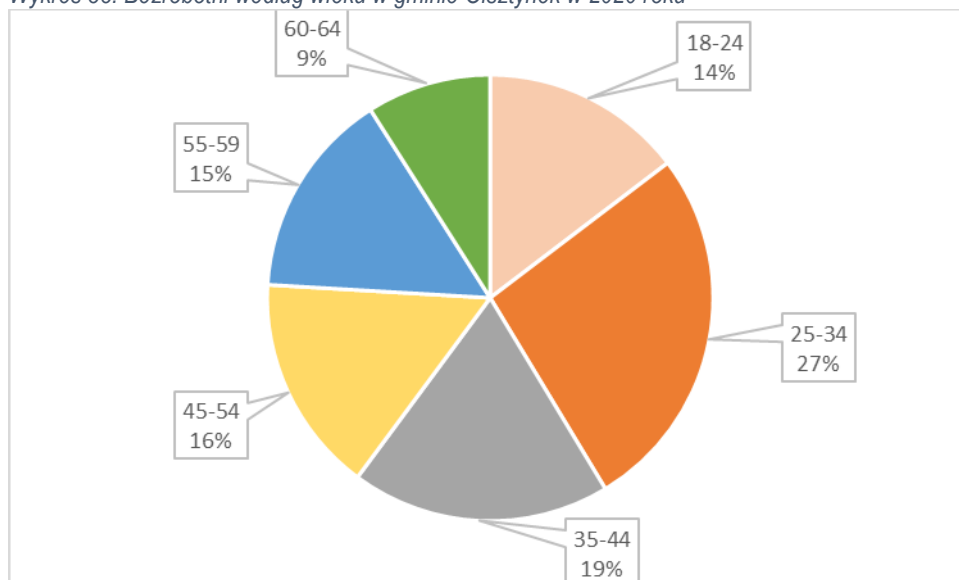
Wykres 37. Liczba osób bezrobotnych w gminie Olsztynek w latach 2016-06.2021 (osoba)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Powiatowego Urzędu Pracy w Olsztynie

Zgodnie z Wykresem nr 38 najwięcej osób bezrobotnych było w przedziale wiekowym 25-34 (27 proc., 71 osób). W 2016 roku najwięcej osób pozostających bez pracy było również w tym przedziale wiekowym (150 osób). W porównaniu z 2016 rokiem, liczba osób bezrobotnych w przedziale wiekowym 25-34 spadła o 52,7 proc. Najmniejszą grupą bezrobotnych były osoby w wieku 60-64 (9 proc., 24 osoby).

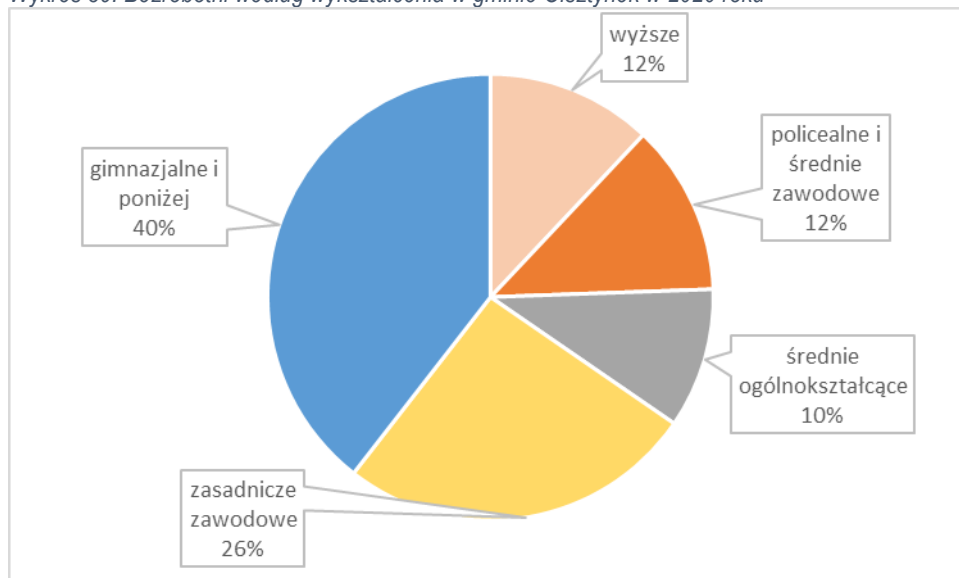
Wykres 38. Bezrobotni według wieku w gminie Olsztynek w 2020 roku

Źródło: Informacja o sytuacji rynku pracy w powiecie olsztyńskim. Działania Urzędu Pracy w roku 2020

Najwięcej osób bezrobotnych posiadało wykształcenie gimnazjalne i poniżej (40 proc., 105 osób) i w porównaniu z 2016 rokiem liczba osób w tej grupie spadła o 144 osoby, czyli o 57,8 proc. Natomiast najmniej osób pozostających bez pracy posiadało wykształcenie wyższe (12 proc., 32 osób).

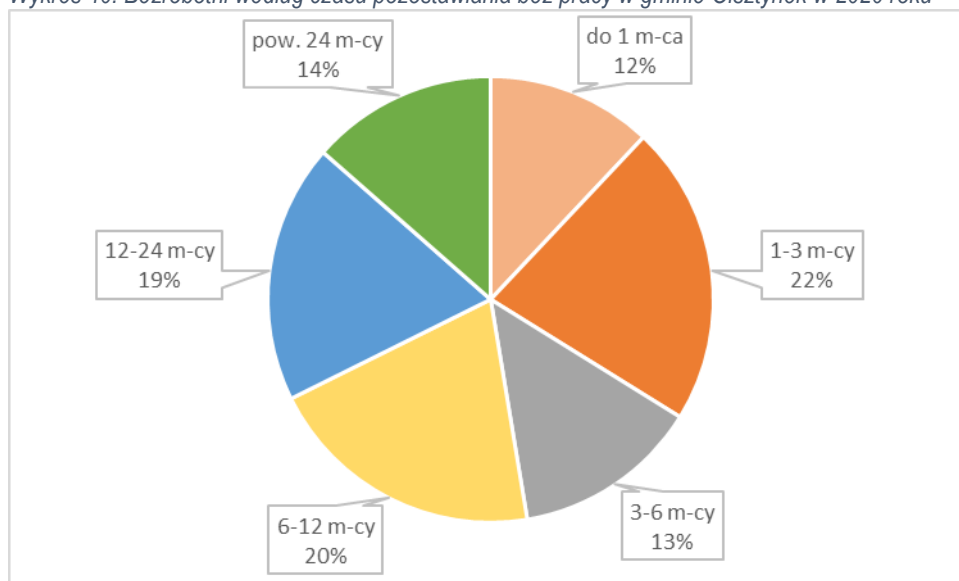
Wykres 39. Bezrobotni według wykształcenia w gminie Olsztynek w 2020 roku

Źródło: Informacja o sytuacji rynku pracy w powiecie olsztyńskim. Działania Urzędu Pracy w roku 2020

Według PUP w Olsztynie, najwięcej osób bezrobotnych pozostawało bez pracy od 1 do 3 miesięcy (22 proc., 58 osób). Na przestrzeni ostatnich 5 lat liczba osób w tej grupie spadła o 91, co stanowiło spadek o 61,1 proc. Najmniej osób zarejestrowanych w Urzędzie Pracy pozostawało bez pracy do 1 miesiąca.

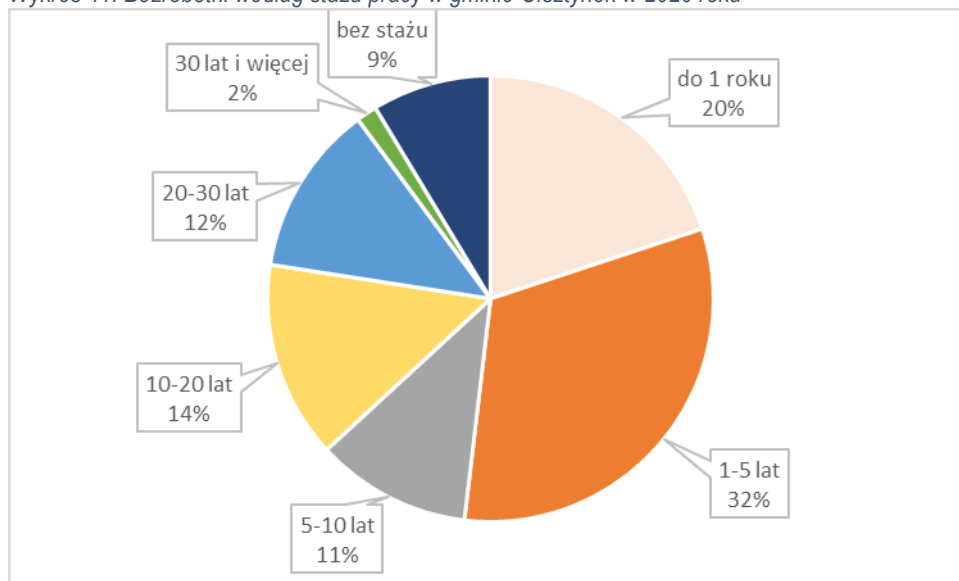
Wykres 40. Bezrobotni według czasu pozostawiania bez pracy w gminie Olsztynek w 2020 roku

Źródło: Informacja o sytuacji rynku pracy w powiecie olsztyńskim. Działania Urzędu Pracy w roku 2020

Zgodnie z Wykresem nr 41 najwięcej osób bezrobotnych posiadało staż o 1 roku do 5 lat (32 proc., 85 osób). W porównaniu z 2016 roku liczba osób pozostających bez pracy w tej grupie spadła o 36,1 proc. (48 osób). Najmniej osób bezrobotnych posiadało staż pracy 30 i powyżej lat (2 proc., 4 osób).

Wykres 41. Bezrobotni według stażu pracy w gminie Olsztynek w 2020 roku

Źródło: Informacja o sytuacji rynku pracy w powiecie olsztyńskim. Działania Urzędu Pracy w roku 2020

5.3.3. Barometr zawodów

Barometr zawodów to jednoroczna prognoza sytuacji w zawodach. Barometr dzieli zawody na trzy grupy: deficytowe, zrównoważone i nadwyżkowe.

Zawody deficytowe to takie, w których liczba wolnych miejsc pracy jest większa niż liczba osób zainteresowanych podjęciem pracy i spełniających wymagania pracodawców (najtrudniej pracodawcom znaleźć kandydatów do pracy).

Zawody zrównoważone to te, w których liczba wolnych miejsc pracy jest zbliżona do liczby osób zainteresowanych podjęciem pracy i spełniających wymagania pracodawców.

Zawody nadwyżkowe, w których liczba wolnych miejsc jest mniejsza niż liczba osób zainteresowanych podjęciem pracy i spełniających wymagania pracodawców (najtrudniej osobom poszukującym pracy znaleźć zatrudnienie).³⁵

Z uwagi na atrakcyjność zawodową powiatu olsztyńskiego, nie wyszczególniono zawodów nadwyżkowych.

Tabela 23. Barometr zawodów w powiecie olsztyńskim

Deficyt		
Asystenci w edukacji	Mechanicy pojazdów samochodowych	Pracownicy fizyczni w produkcji i pracach prostych
Betoniarze i zbrojarze	Monterzy instalacji budowlanych	Pracownicy robót wykończeniowych w budownictwie
Blacharze i lakiernicy samochodowi	Murarze i tynkarze	Robotnicy budowlani
Brukarze	Nauczyciele szkół specjalnych i oddziałów integracyjnych	Robotnicy obróbki drewna i stolarze
Cieśle i stolarze budowlani	Operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych	Specjaliści elektroniki, automatyki i robotyki
Dekarze i blacharze budowlani	Opiekunowie osoby starszej lub niepełnosprawnej	Sprzątaczkę i pokojowe
Elektrycy, elektromechanicy i elektromonterzy	Piekarze	Sprzedawcy i kasjerzy
Fizjoterapeuci i masażyści	Pielęgniarki i położne	Ślusarze
Kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych	Pomoce kuchenne	Tapicerzy
Kucharze	Pracownicy ds. rachunkowości i księgowości	
Magazynierzy		
Równowaga popytu i podaży		
Administratorzy stron internetowych	Mechanicy maszyn i urządzeń	Pracownicy obsługi ruchu lotniczego
Agenci ubezpieczeniowi	Meteorolodzy, geolodzy, geografowie	Pracownicy obsługi ruchu szynowego
Akustycy i realizatorzy dźwięku	Monterzy elektronicy	Pracownicy ochrony fizycznej
Analitycy, testerzy i operatorzy systemów teleinformatycznych	Monterzy konstrukcji metalowych	Pracownicy poczty
Animatory kultury i organizatorzy imprez	Monterzy maszyn i urządzeń	Pracownicy poligraficzni
Architekci i urbaniści	Monterzy okien i szklarze	Pracownicy przetwórstwa metali
Architekci krajobrazu	Nauczyciele języków obcych i lektorzy	Pracownicy przetwórstwa spożywczego
Archiwiści i muzealnicy	Nauczyciele nauczania początkowego	Pracownicy służb mundurowych
Bibliotekoznawcy, bibliotekarze i specjaliści informacji naukowej	Nauczyciele praktycznej nauki zawodu	Pracownicy socjalni
Biolodzy, biotechnolodzy, biochemicy		Pracownicy sprzedaży internetowej

³⁵ Internet, <https://barometrzwodow.pl/strona/o-badaniu>, 29.06.2021

<p>Ceramicy przemysłowi Cukiernicy Dentyści Diagności samochodowi Dziennikarze i redaktorzy Ekonomiści Farmaceuci Filolodzy i tłumacze Filozofowie, historycy, politolodzy i kulturoznawcy Floryści Fotografowie Fryzjerzy Geodeci i kartografowie Gospodarze obiektów, portierzy, woźni i dozorczy Górnicy i operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych Graficy komputerowi Inspektorzy nadzoru budowlanego Instruktorzy nauki jazdy Instruktorzy rekreacji i sportu Inżynierowie budownictwa Inżynierowie chemicy i chemicy Inżynierowie elektrycy i energetycy Inżynierowie inżynierii środowiska Inżynierowie mechanicy Kamieniarze Kelnerzy i barmani Kierowcy autobusów Kierowcy samochodów osobowych Kierownicy budowy Kierownicy ds. logistyki Kierownicy ds. produkcji Kierownicy ds. usług Kierownicy ds. zarządzania i obsługi biznesu Kierownicy sprzedaży Kierownicy w instytucjach społecznych i kultury</p>	<p>Nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących Nauczyciele przedmiotów zawodowych Nauczyciele przedszkoli Obuwnicy Ogrodnicy i sadownicy Operatorzy aparatury medycznej Operatorzy maszyn do produkcji i przetwórstwa papieru Operatorzy maszyn do produkcji wyrobów cementowych i kamiennych Operatorzy maszyn do produkcji wyrobów chemicznych Operatorzy maszyn do produkcji wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych Operatorzy maszyn rolniczych i ogrodniczych Operatorzy maszyn włókienniczych Operatorzy obrabiarek skrawających Operatorzy urządzeń dźwigowo-transportowych Opiekunki dziecięce Optycy i pracownicy wytwarzający protezy Pedagodzy Plastycy, dekoratorzy wnętrz i konserwatorzy zabytków Pomoce w gospodarstwie domowym Pozostali specjaliści edukacji Pracownicy administracyjni i biurowi Pracownicy biur podróży i organizatorzy obsługi turystycznej</p>	<p>Pracownicy telefonicznej i elektronicznej obsługi klienta, ankieterzy, teleankieterzy Pracownicy usług pogrzebowych Pracownicy zajmujący się zwierzętami Prawnicy Projektanci i administratorzy baz danych, programiści Projektanci wzornictwa przemysłowego i operatorzy CAD Przedstawiciele handlowi Psycholodzy i psychoterapeuci Ratownicy medyczni Recepcjoniści i rejestratorzy Robotnicy leśni Robotnicy obróbki skóry Rolnicy i hodowcy Rybacy Rzemieślnicy obróbki szkła i metali szlachetnych Samodzielni księgowi Sekretarki i asystenci Socjolodzy i specjaliści ds. badań społeczno- ekonomicznych Spawacze Specjaliści administracji publicznej Specjaliści ds. finansowych Specjaliści ds. organizacji produkcji Specjaliści ds. pr, reklamy, marketingu i sprzedaży Specjaliści ds. rynku nieruchomości Specjaliści ds. zarządzania zasobami ludzkimi i rekrutacji Specjaliści rolnictwa i leśnictwa Specjaliści technologii żywności i żywienia Specjaliści telekomunikacji</p>
---	---	---

Kosmetyczki	Pracownicy ds. budownictwa drogowego	Spedytorzy i logistycy
Krawcy i pracownicy produkcji odzieży	Pracownicy ds. finansowo-księgowych ze znajomością języków obcych	Szefowie kuchni
Lakiernicy	Pracownicy ds. jakości	Technicy budownictwa
Lekarze	Pracownicy ds. ochrony środowiska i bhp	Technicy informatycy
Listonosze i kurierzy	Pracownicy ds. techniki dentystycznej	Technicy mechanicy
Logopedzi i audiofonolodzy	Pracownicy myjni, pralni i prasowalni	Weterynarze
Marynarze, pracownicy obsługi statków i portów		Windykatorzy
Masarze i przetwórcy ryb		Wychowawcy w placówkach oświatowych i opiekuńczych
Maszyniści		Zaopatrzeniowcy i dostawcy

Źródło: Internet, <https://barometrzwawodow.pl/modul/prognozy-na-plakatach?publication=county&province=14&county=318&year=2021&form-group%5B%5D=all>, (dostęp 21.07.2021 rok)

Polscy przedsiębiorcy wskazują na trudności związane z pozyskaniem pracowników w określonych zawodach, jednakże odnotowuje się względnie wysoki poziom bezrobocia wśród osób wykształconych w tych kierunkach. Oczywiście nie zawsze deficyt pracowników związany jest z brakiem na rynku pracy osób posiadających dane wykształcenie. Często wynika z innych powodów m.in. niespełnienie wymagań pracodawców (brak doświadczenia, kwalifikacji), jak również brak zainteresowania ofertą (niskie wynagrodzenie, mało atrakcyjne warunki pracy).

5.4. Finanse Gminy Olsztynek

Majątek Gminy, zgodnie z obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego przeznaczony jest między innymi na cele: mieszkaniowe, rekreacyjne, usługowe, usługowo-handlowe oraz do wykonywania zadań z zakresu gospodarki mieszkaniowej, drogownictwa, ochrony środowiska, pomocy społecznej, oświaty, kultury, kultury fizycznej, zieleni miejskiej, cmentarzy komunalnych oraz z przeznaczeniem do zaspokajania potrzeb wspólnoty mieszkańców w oparciu o gospodarkę nieruchomościami i finansami publicznymi.³⁶

5.4.1. Dochody i wydatki

W 2020 roku dochody Gminy Olsztynek osiągnęły 71 815 070,40 zł i były wyższe od dochodów w 2016 roku o 35,64 proc. Dochody majątkowe wzrosły w tym okresie o 25,53 proc, a dochody własne o 44,74 proc.

³⁶ Raport o stanie Gminy Olsztynek za 2020 rok

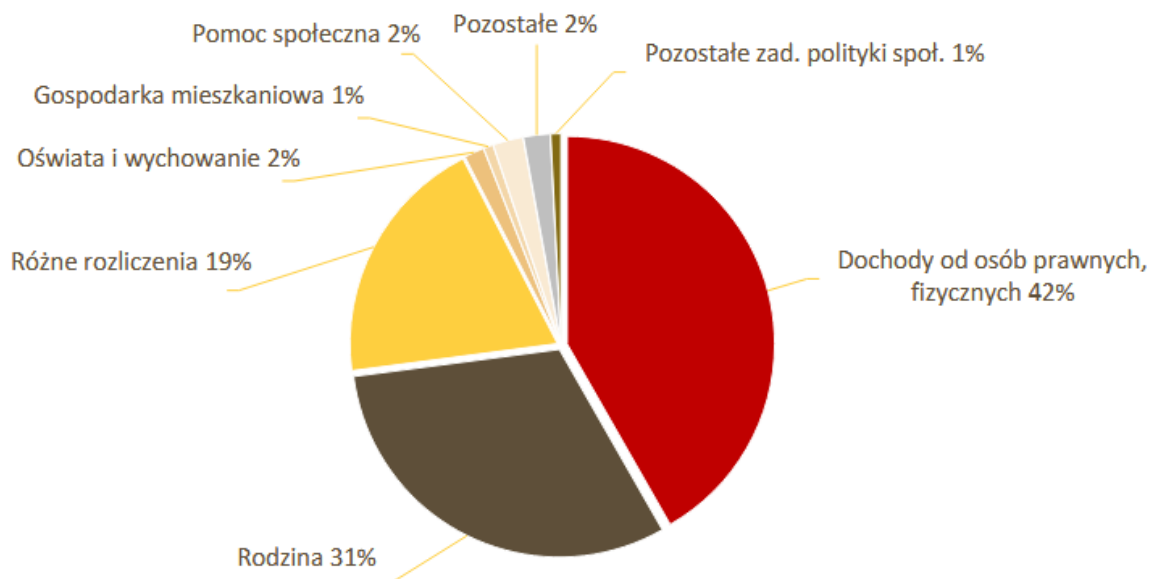
Tabela 24. Dochody Gminy Olsztynek w 2020 roku

Wyszczególnienie	Wykonanie w zł
Zadania własne	50 575 083,35
w tym bieżące	44 655 917,97
udział gminy podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	10 468 870,16
subwencje z budżetu państwa	12 784 917,00
majątkowe	5 919 165,38
Zadania realizowane na podstawie porozumień z jednostkami samorządu terytorialnego	4 216,00
Zadania realizowane na podstawie porozumień z administracją rządową	108 663,73
Dotacje na zadania zlecone gminie	21 127 107,32
OGÓŁEM	71 815 070,40

Źródło: Raport o stanie Gminy Olsztynek za 2020 rok

Największy udział w dochodach ogółem mają dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem (41,73 proc.), rodzina (31,19 proc.). Szczegółowa struktura dochodów przedstawiona została na poniższym wykresie.

Wykres 42. Struktura dochodów w Gminie Olsztynek w 2020 roku

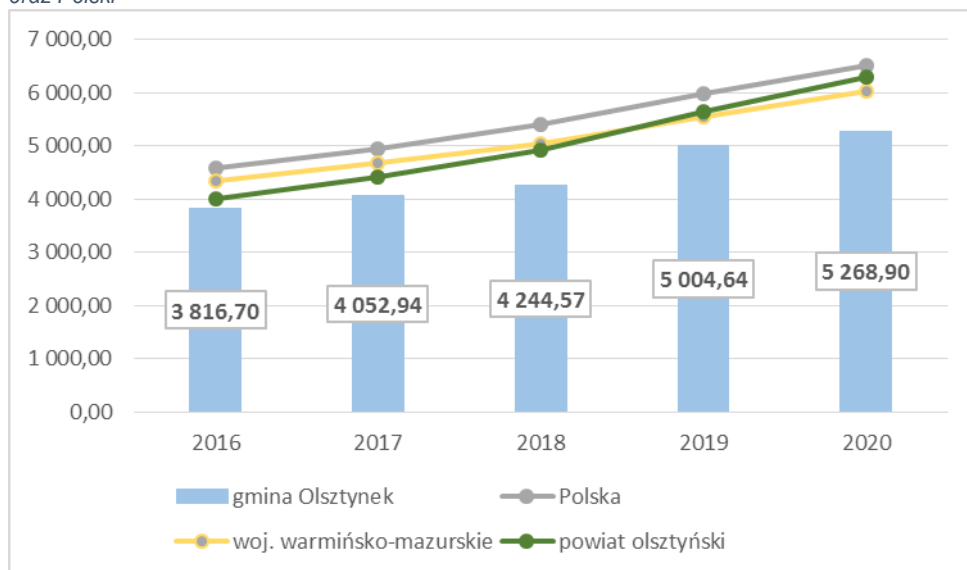

Źródło: Raport o stanie Gminy Olsztynek za 2020 rok

Zgodnie z GUS, kwota dochodów JST na 1 mieszkańca w gminie Olsztynek systematycznie wzrasta (z 3 816,70 zł w 2016 roku do 5 268,90 zł w 2020 roku), ale były niższe od dochody JST na 1 mieszkańca w powiecie olsztyńskim (6 290,92 zł), w województwie warmińsko-mazurskim (5 728,98 zł) oraz w Polsce (5 779,94 zł).

Poziom dochodów własnych wpłynął na wartość wskaźnika mierzonego udziałem dochodów własnych w dochodach ogółem JST, która w Gminie Olsztynek ukształtowała się w 2020 roku na poziomie 48,15 proc. i była wyższa o 3,03 pkt. proc. w stosunku do 2016 roku.

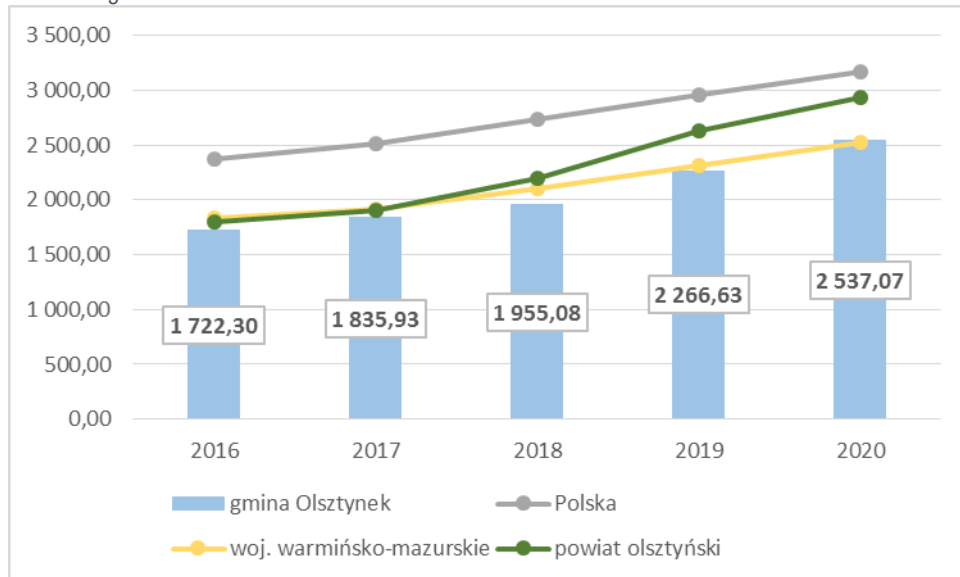
Wykres 43. Dochód na 1 mieszkańca w gminie Olsztynek na tle powiatu olsztyńskiego, województwa warmińsko-mazurskiego oraz Polski

Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

Kwoty dochodów własnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w analizowanym okresie oscylowały w przedziale: 1 722,30 zł w 2016 roku do 2 537,07 zł w 2020 roku. i były wyższe od wskaźnika otrzymanego dla województwa warmińsko-mazurskiego (2 525,11 zł), ale niższy od powiatu olsztyńskiego (2 936,11 zł) i Polski (3 172,87 zł).

Wykres 44. Dochody własne na 1 mieszkańca w Gminie Olsztynek na tle powiatu olsztyńskiego, województwa warmińsko-mazurskiego oraz Polski

Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

W okresie 2016 – 2020 wydatki ogółem Gminy Olsztynek wzrosły o 12,5 proc., tj. z 52 741 802,92 zł w 2016 roku do 69 007 654,94 zł w 2020 roku.

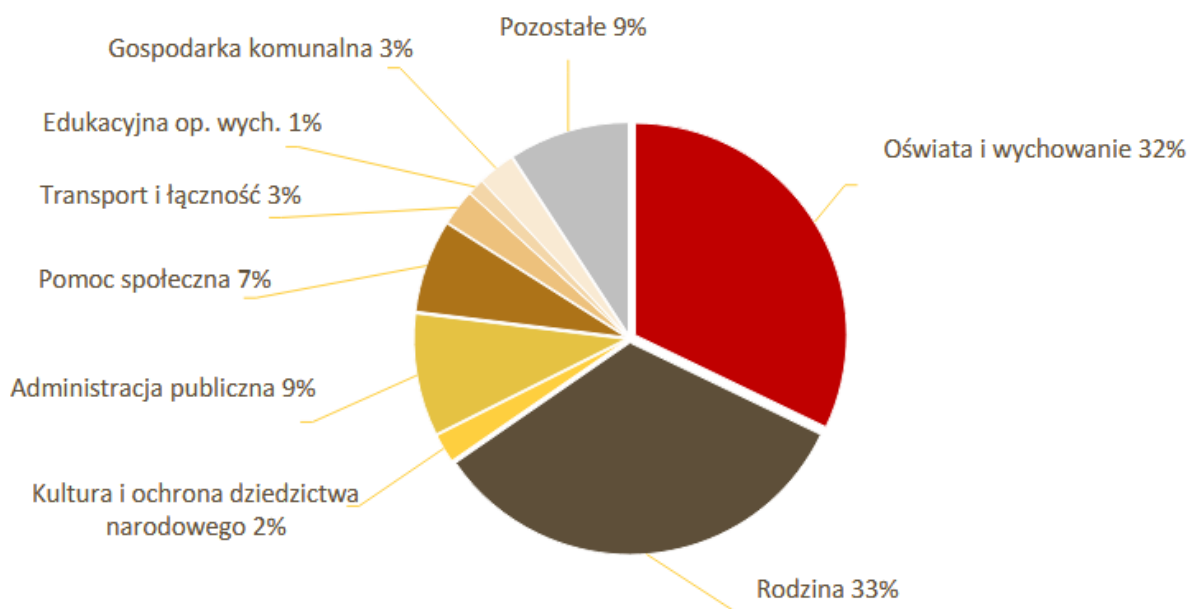
Tabela 25. Wydatki Gminy Olsztynek w latach 2016-2020

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
Wydatki ogółem	52 741 802,92	57 957 898,68	61 945 338,86	69 007 654,94	66 671 849,44
wydatki majątkowe ogółem	6 436 535,69	5 613 327,94	7 680 509,05	8 826 086,84	4 822 374,49
wydatki bieżące ogółem	46 305 267,23	52 344 570,74	54 264 829,81	60 181 568,10	61 849 474,95

Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

W strukturze wydatków Gminy Olsztynek według działów klasyfikacji budżetowej najwyższymi udziałami w 2020 roku odznaczały się wydatki przeznaczone na działania z zakresu oświaty i wychowania, rodzina. Szczegółową strukturę wydatków przedstawia poniższy wykres.

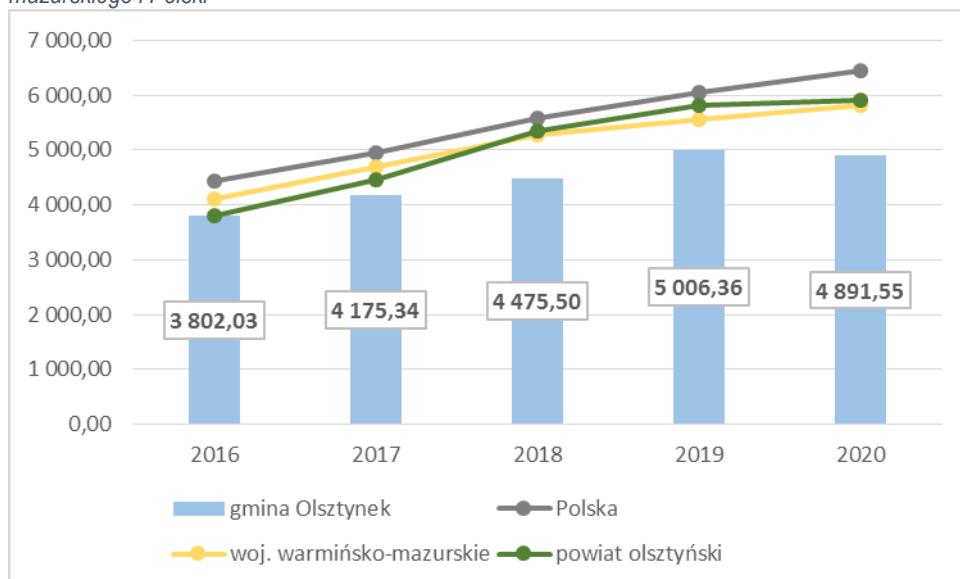
Wykres 45. Struktura wydatków Gminy Olsztynek w 2020 roku

Źródło: Raport o stanie Gminy Olsztynek za 2020 rok

W przeliczeniu na 1 mieszkańca regionu kwota wydatków Gminy Olsztynek (4 891,55 zł) kształtowała się w 2020 roku na poziomie niższym od wartości wskaźnika uzyskanego przez Polskę (6 445,68 zł), województwa warmińsko-mazurskiego (5 805,00 zł), natomiast były większe od powiatu olsztyńskiego (5 900,69 zł). Na przestrzeni ostatnich pięciu lat wydatki ogółem na 1 mieszkańca Gminy Olsztynek wzrosły o 1 089,52 zł.

Wykres 46. Wydatki ogółem Gminy Olsztynek na 1 mieszkańca na tle powiatu olsztyńskiego, województwa warmińsko-mazurskiego i Polski

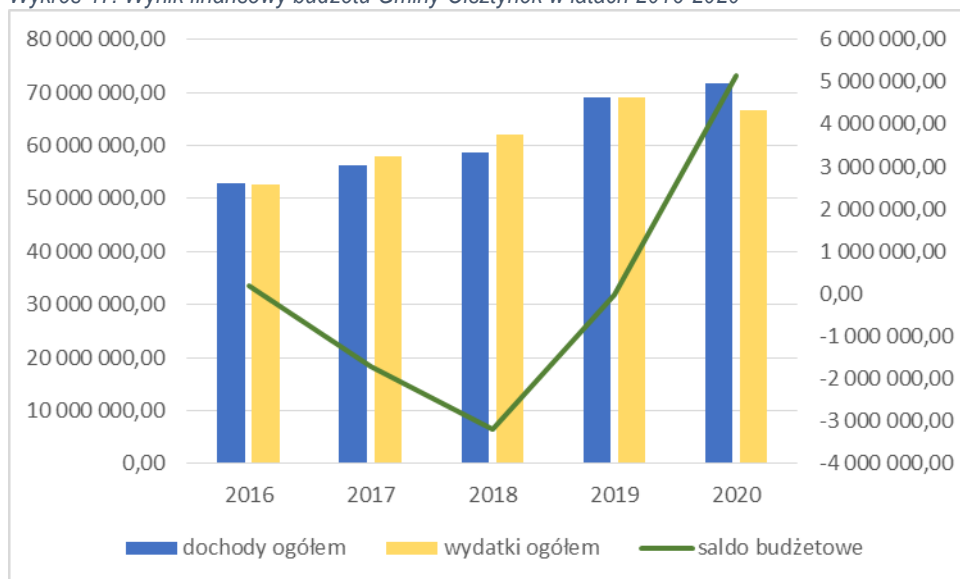
Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

Ważnym parametrem obrazującym stabilność i płynność budżetu, a jednocześnie świadczącym m.in. o możliwościach inwestowania w rozwój gminy jest stopień wykonania budżetu. Ogółem plany budżetowe zostały zrealizowane na wysokim poziomie – dochody bieżące wykonano w 103,91 proc., a wydatki w 92,86 proc.

5.4.2. Saldo budżetowe i prognoza budżetu

W 2020 roku została odnotowana przez Gminę Olsztynek nadwyżka budżetowa w wysokości 5 143 220,96 zł i była najwyższą nadwyżką w latach 2016-2020. Na przestrzeni ostatnich 5 lat deficyt budżetowy występował w 2017 roku (1 698 999,82 zł), 2018 (3 196 247,66 zł) i 2019 roku (23 713,48 zł).

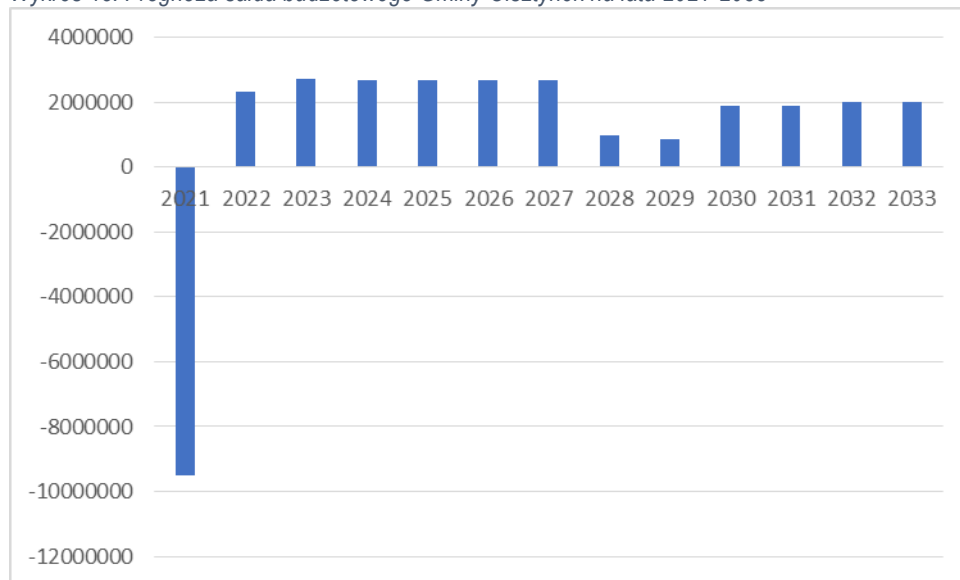
Wykres 47. Wynik finansowy budżetu Gminy Olsztynek w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

Gmina Olsztynek zobowiązana jest do przygotowania wieloletniej prognozy finansowej w jednostkach samorządu terytorialnego. Według tej prognozy w roku 2021 będzie deficyt budżetowy, który w następnych latach zostanie zredukowany poprzez zmniejszenie wydatków i zwiększenie przychodów gminy, co będzie skutkowało pojawieniem się nadwyżki budżetowej. Trend ten świadczyć będzie o prowadzeniu zrównoważonej polityki budżetowej przez władze Gminy oraz o poprawiającej się koniunkturze gospodarczej w gminie.

Wykres 48. Prognoza salda budżetowego Gminy Olsztynek na lata 2021-2033

Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

5.4.3. Wartość projektów finansowanych ze środków unijnych

W ostatnim okresie finansowania tj. 2014-2020 Gmina Olsztynek uzyskała dofinansowanie do poniższych projektów przedstawionej w tabeli.

Wykres 49. Wartość projektów finansowanych ze środków unijnych w okresie finansowania 2014-2020

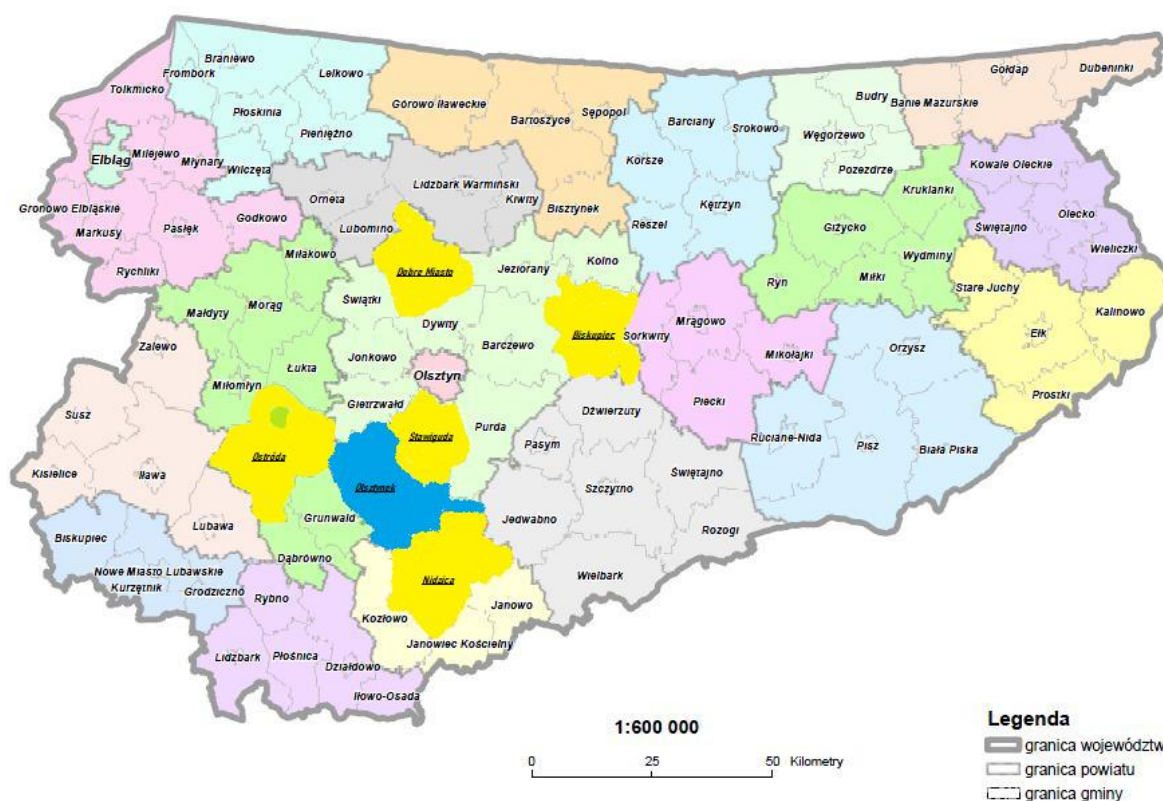
Lp.	Nazwa projektu	wartość projektu (zł)	Dofinansowanie (zł)
1.	Rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego regionu poprzez remont i modernizację zabytkowej wieży ciśnień	5 058 124,63	2 885 047,92
2.	Akademia nowoczesnych szkół Gminy Olsztynek	1 530 263,43	1 300 723,91
3.	Wdrożenie e-usług w Gminie Olsztynek	592 916,01	457 467,12
4.	Wsparcie gminie Olsztynek w zwalczaniu skutków wystąpienia pandemii Covid-19	523 872,40	445 291,54

Źródło. Mapa dotacji

6. DIAGNOZA PORÓWNAWCZA

W celu porównania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Olsztynek z innymi gminami, wybrano 5 gmin (zaznaczonych na Rysunku nr 13 żółtym kolorem) położonych w województwie warmińsko-mazurskim, tj. Biskupiec, Dobrze Miasto, Stawigudę, Ostródę oraz Nidzicę. Gmina Biskupiec i Gmina Dobrze Miasto są gminami miejsko-wiejskimi położonymi w powiecie olsztyńskim i należą do gmin z potencjałem gospodarczym. Gminę Nidzicę, również miejsko-wiejską, wybrano ze względu na podobną lokalizację w regionie oraz położeniu przy głównej drodze w województwie. Gminę Ostródę wybrano ze względu na jej charakter oraz lokalizację przy drodze S7. Natomiast Gminę Stawigudę wybrano ze względu na jej potencjał społeczno-gospodarczy wynikający z położenia względem stolicy województwa, jako lidera wśród gmin w powiecie olsztyńskim.

Rysunek 13. Analizowane jednostki administracyjne w diagnozie porównawczej

Analizę przeprowadzono w 4 sferach: przestrzenno-środowiskowej (powierzchnia, infrastruktura techniczna, mieszkalnictwo), społecznej (demografia, dostęp do usług publicznych, dostępność do żłobków, przedszkoli, szkół, aktywności społeczeństwa) i gospodarczej (podmioty gospodarcze, rynek pracy, bezrobocie, dochody i wydatki Gminy). W celu porównania gmin posłużono się przelicznikami wartości wskaźników na jednego, tysiąc lub dziesięć tysięcy mieszkańców. Analizowane wskaźniki zostały przedstawione w tabelach 26-28.

Z uwagi na fakt występowania pandemii COVID-19 w 2020 roku, do analizy wzięto rok 2019 i 2020.

Strefa przestrzenno-środowiskowa

Gmina Olsztynek jest o powierzchni 372 km² i w porównaniu z analizowanymi gminami, jest gminą trzecią co do wielkości, po gminie Ostróda (401 km²) i Nidzica (379 km²). Zdecydowanie najmniejszą powierzchnię ma gmina Stawiguda (223 km²).

W analizowanych gminach liczba korzystających z sieci wodociągowych jest na wysokim poziomie. Największy odsetek osób korzystających z infrastruktury jest w gminie Stawiguda (99,9 proc.), gminie wiejskiej Ostróda (96,4 proc.). Gmina Olsztynek pod względem badanego wskaźnika uplasowała się na trzecim miejscu (95,5 proc.), a najniżej Gmina Biskupiec 89,1 proc. Najwięcej budynków podłączonych do sieci wodociągowej jest w gminie Olsztynek (99,8 proc.), w gminie Stawiguda (99,1 proc.), a najmniej w gminie Biskupiec (83,8 proc.).

Odsetek ludności, korzystających z sieci kanalizacyjnej jest niższy od korzystających z sieci wodociągowej. Największy procent ludności korzystających z tej infrastruktury jest w gminie Stawiguda (95,9 proc.), następnie w gminie Olsztynek (80,5 proc.). Najniższy odsetek korzystających z sieci kanalizacyjnej jest w gminie Biskupiec (65,4 proc.). Podobna sytuacja występuje w przypadku budynków podłączonych do sieci kanalizacyjnej – najwięcej w gminie Stawiguda (97,5 proc), następnie w gminie Olsztynek (83,2 proc.), a najmniej w gminie Biskupiec (51 proc.).

Najwięcej mieszkań znajduje się w gminie Stawiguda (502,2 na 1000 ludności), następnie w gminie Biskupiec (360,7 na 1000 ludności), Nidzica (346,2), Dobre Miasto (344,5) i dopiero na piątym miejscu uplasowała się Gmina Olsztynek (329,8). Najmniej mieszkań znajduje się w gminie Ostróda.

Pod kątem powierzchni użytkowej mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności w 2020 roku pierwsze miejsce zajęła Gmina Stawiguda 2411,7 m² (w 2019 roku 4096,8 m²), drugie miejsce zajęła Gmina Olsztynek (487,7 m²), a ostatnie Gmina Biskupiec 283,4 m².

Najwięcej nowych budynków mieszkalnych na 1000 ludności znajduje się w gminie Stawiguda (8,3), a najmniej w gminie Olsztynek i gminie Biskupiec po 1,4.

Strefa społeczna

Pod kątem liczby ludności, Gmina Olsztynek (13 630) zajmuje piąte miejsce przed Gminą Stawiguda (11 204). Najmniejsza gęstość zaludnienia występuje w gminie Olsztynek (37 osób/km²), a najwięcej w gminie Biskupiec (65 osób/km²). Współczynnik feminizacji w gminie Olsztynek jest na podobnym poziomie (104) co w gminie Dobre Miasto, Stawiguda i Nidzica.

Na sześć gmin, tylko w gminie Stawiguda zmiana ludności na 1000 mieszkańców jest dodatnia (62,2) – wynika to z położenia gminy względem Olsztyna i osiedlania się mieszkańców Olsztyna na terenach gminy Stawiguda (przede wszystkim w sołectwach: Jaroty, Bartąg). W pozostałych gminach zaobserwowano ujemną zmianę, w tym na trzeciej pozycji znalazła się gmina Olsztynek (-5,2).

Podobnie wygląda sytuacja w przypadku przyrostu naturalnego – tylko w gminie Stawiguda przyrost naturalny jest dodatni. Gmina Olsztynek uplasowała się pod względem tego wskaźnika na 5 pozycji z wartością -3,9, gorsza sytuacja wystąpiła tylko w gminie Nidzica (-4,34).

Potwierdzeniem osiedlania się najwięcej osób w gminie Stawiguda jest kolejny analizowany wskaźnik – saldo migracji ogółem na 1000 ludności, który wyniósł dla tej gminy 49,14. W pozostałych jednostkach saldo migracji było ujemne i tu gmina Olsztynek uplasowała się na przedostatniej pozycji.

W każdej analizowanej gminie obserwuje się zjawisko starzenia społeczeństwa. Najkorzystniej wygląda sytuacja w gminie Stawiguda obrazująca m.in. wskaźnikiem obciążenie demograficzne osobami starszymi, gdzie Gmina Stawiguda osiągnęła wartość wskaźnika na poziomie 15,1. Natomiast gmina Olsztynek zajęła trzecie miejsce po gminie Ostróda (19,8), ze wskaźnikiem 22,7.

Kolejny wskaźnik dotyczy miejsca w żłobkach na 1000 mieszkańców i tu również Gmina Stawiguda okazała się najlepsza (191), następnie Gmina Dobre Miasto, a na trzecim miejscu uplasowała się Gmina Olsztynek (129).

Analizując wskaźnik dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat to Gmina Olsztynek zajęła 4 miejsce (701) po Stawigudzie, Nidzicy, Biskupcu.

Natomiast Gmina Olsztynek osiągnęła najwyższy wskaźnik skoloryzacji brutto w szkołach podstawowych (96,96 proc.).

Sfera gospodarcza

Aktywność gospodarcza mieszkańców jest na zbliżonym poziomie, jak w analizowanych gminach, tylko Gmina Stawiguda zdecydowanie przeważa w przedsiębiorczości mieszkańców.

W 2019 i 2020 roku najmniej było nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw na 1000 ludności w gminie Olsztynek (5,85), a najwięcej w gminie Stawiguda (14,91). Z kolei minimalnie Gmina Olsztynek wyprzedziła Gminę Dobre Miasto pod kątem liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności i uplasowała się na piątej pozycji.

Aktywność społeczna została określona poprzez wskaźnik fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 ludności. Pod kątem badanego wskaźnika Gmina Olsztynek zajęła czwarte miejsce po Gminie Dobre Miasto, Gminie Stawiguda oraz po Gminie Ostróda. Natomiast udział fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki narodowej jest na wysokim poziomie w porównaniu z pozostałymi gminami. Pod tym kątem Gmina Olsztynek zajęła trzecie miejsce po Gminie Dobre Miasto oraz Gminie Ostróda.

Rynek pracy został określony wskaźnikiem udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci (%). I najniższe bezrobocie jest w gminie Stawiguda (3 proc.) a następnie w gminie Olsztynek (3,1 proc.), natomiast najwyższe bezrobocie występuje w gminie Dobre Miasto (8,4 proc.).

Największe dochody własne Gminy na 1 mieszkańca ma Gmina Stawiguda (5286,05 zł), a następnie Gmina Olsztynek (2537,07 zł).

Analizując wskaźnik wydatki na 1 mieszkańca, to Gmina Olsztynek (4891,56 zł) zajęła przedostatnie miejsce przed Gminą Dobre Miasto.

Tabela 26. Diagnoza porównawcza – sfera przestrzenno-środowiskowa

Wskaźniki	Gmina Olsztynek		Gmina Biskupiec		Gmina Dobrze Miasto		Gmina Stawiguda		Gmina Ostróda		Gmina Nidzica	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Powierzchnia ogółem	372	372	290	290	259	259	223	223	401	401	379	379
Ludność korzystająca z wodociągów (% ogółu ludności)	95,5	-	89,1	-	93,8	-	99,9	-	96,4	-	92,7	-
Ludność korzystająca z kanalizacji (% ogółu ludności)	80,5	-	65,4	-	75,2	-	95,9	-	66,6	-	77	-
Budynki mieszkalne podłączone do sieci wodociągowej - w % ogółu budynków mieszkalnych	99,8	-	83,8	-	90,2	-	99,1	-	97,9	-	87,9	-
Budynki mieszkalne podłączone do sieci kanalizacyjnej- w % ogółu budynków mieszkalnych	83,2	-	51	-	51,9	-	97,5	-	76,6	-	63,8	-
Mieszkania na 1000 ludności	329,8	-	360,7	-	344,5	-	502,2	-	315,6	-	346,2	-
Powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności	225,8	487,7	435,3	283,4	383,6	319,4	4096,8	2411,7	341,6	518,8	484,8	410,4
Nowe budynki mieszkalne na 1000 ludności	1,2	1,4	1,1	1,4	1,9	2,3	9	8,3	2,2	3	1,3	1,9

Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

Tabela 27. Diagnoza porównawcza - sfera społeczna

Wskaźniki	Gmina Olsztynek		Gmina Biskupiec		Gmina Dobrze Miasto		Gmina Stawiguda		Gmina Ostróda		Gmina Nidzica	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Ludność	13 701	13 630	18 997	18 913	15 844	15 723	10 548	11 204	16 114	16 094	21 003	20 888
Ludność na 1 km2	37	37	65	65	61	61	47	50	40	40	55	55
Współczynnik feminizacji	103	104	108	108	104	104	104	104	97	97	104	104
Zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców	-7,8	-5,2	-3,6	-4,4	-4	-7,6	82,1	62,2	-1,5	-1,2	-5,1	-5,5
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-3,4	-3,9	-0,3	-2,5	-0,13	-3,54	6,65	10,52	-0,4	-1,0	-0,43	-4,34
Saldo migracji ogółem na 1000 ludności	-0,9	-2,0	-2,7	-0,4	-3,97	-2,15	71,32	49,14	-0,4	-1,2	-5,23	-1,95
Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (%)	18,2	18,4	17,5	14,4	18,3	18,4	23,0	23,7	19,6	19,4	17,4	17,2
Liczba ludności w wieku produkcyjnym (%)	62,7	62,1	62,3	61,3	60,4	59,9	63,7	63,0	63,7	63,4	62,0	61,5
Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym (%)	19,1	19,5	20,2	21,2	21,3	21,8	13,2	13,3	16,7	17,1	20,5	21,3
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	59,4	61,0	60,6	63,0	65,5	67,0	56,9	58,8	56,9	57,7	61,2	62,5
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	105,2	106,1	115,3	121,6	116,1	118,4	57,4	56,0	85,3	88,1	117,8	123,5
Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	22,0	22,7	23,5	24,9	25,6	26,9	14,7	15,1	18,9	19,8	23,9	25,2
Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	124	129	75	77	160	164	251	191	167	102	27	34
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1tys. dzieci w wieku 3-5 lat	701	-	747	-	680	-	918	-	689	-	871	-
Współczynnik skolaryzacji brutto - szkoły podstawowe (%)	96,96	-	91,97	-	86,13	-	83,64	-	10,3	-	94,52	-

Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

Tabela 28. Diagnoza porównawcza – sfera gospodarcza

Wskaźniki	Gmina Olsztynek		Gmina Biskupiec		Gmina Dobrze Miasto		Gmina Stawiguda		Gmina Ostróda		Gmina Nidzica	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności	84	86	83	86	82	87	148	156	81	86	86	90
Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności	7,18	5,85	8,19	6,86	8,20	7,02	17,98	14,91	9,78	8,32	7,75	6,63
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	59	61	61	64	56	60	125	133	63	68	61	65
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	3,72	3,82	3,37	3,44	6,19	6,23	5,69	5,80	4,22	4,35	3,38	3,54
Udział fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki narodowej	4,5	4,4	4,1	4,0	7,5	7,2	3,8	3,7	5,2	5,1	3,9	3,9
Mikroprzedsiębiorstwa (0-9) na 1000 mieszkańców ogółem	79,8	82,2	79,0	82,7	78,5	82,8	144,3	152,4	77,8	82,8	81,7	85,3
Małe przedsiębiorstwa (10-49) na 1000 mieszkańców ogółem	3,0	3,0	3,4	3,2	3,2	3,2	3,6	3,6	2,2	2,2	3,1	3,2
Średnie przedsiębiorstwa (50-2549) na 1000 mieszkańców ogółem	0,7	0,7	0,3	0,3	0,4	0,5	0,3	0,3	0,6	0,6	1,3	1,3
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)	2,9	3,1	5,6	7,1	6,6	8,4	1,9	3,0	4,4	4,1	3,4	3,3
Pracujący na 1000 ludności	309	-	185	-	199	-	173	-	251	-	225	-
Dochody własne Gminy na 1 mieszkańca (PLN)	2 266,63	2 537,07	2 358,83	2 461,92	2 007,84	1 970,75	5 701,33	5 286,05	2 090,49	2 447,41	2 027,24	2 364,87
Wydatki Gminy na 1 mieszkańca (PLN)	5 006,36	4 891,56	6 124,25	5 220,37	4 474,99	4 746,02	7 941,22	8 242,96	5660,98	5921,33	4 817,09	5 776,34

Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

7. KONSULTACJE SPOŁECZNE

8. SPIS WYKRESÓW, TABEL I RYSUNKÓW

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Długość czynnej sieci rozdzielczej w gminie Olsztynek w latach 2016-2020 (km)	30
Wykres 2. Liczba przyłączy prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w gminie Olsztynek w latach 2016-2020 (szt.).....	31
Wykres 3. Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w gminie Olsztynek w latach 2016-2020 (m ³).....	32
Wykres 4. Budynki mieszkalne w gminie Olsztynek w latach 2016-2020 (szt.).....	37
Wykres 5. Nowe budynki mieszkalne na 1000 ludności	39
Wykres 6. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	39
Wykres 7. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne (szt.).....	40
Wykres 8. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności	40
Wykres 9. Udziały źródeł emisji w poszczególnych zanieczyszczeniach powietrza w województwie warmińsko-mazurskim	46
Wykres 10. Liczba ludności w gminie Olsztynek w latach 2016-2020.....	54
Wykres 11. Liczba kobiet i mężczyzn w gminie Olsztynek w latach 2016-2020	55
Wykres 12. Liczba urodzeń, zgonów i przyrost naturalny.....	55
Wykres 13. Przyrost naturalny na 1000 ludności.....	56
Wykres 14. Małżeństwa i rozwody w latach 2016-2020	56
Wykres 15. Małżeństwa na 1000 ludności w latach 2016-2020	57
Wykres 16. Ludność w wieku ekonomicznym w 2020 roku w gminie Olsztynek (%)	57
Wykres 17. Podział ludności względem płci i ich wieku.....	58
Wykres 18. Saldo migracji w gminie Olsztynek (osoba).....	59
Wykres 19. Saldo migracji na 1000 ludności	60
Wykres 20. Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach w latach 2017-2020 (%)	62
Wykres 21. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2016-2019 (%).....	63
Wykres 22. Współczynnik skolaryzacji brutto w latach 2016-2019 (%)	64
Wykres 23. Wyniki egzaminów ósmoklasisty w gminie Olsztynek na tle powiatu olsztyńskiego, województwa warmińsko-mazurskiego oraz Polski (%).....	66
Wykres 24. Wyniki egzaminów maturalnych w gminie Olsztynek na tle powiatu olsztyńskiego, województwa warmińsko-mazurskiego oraz Polski (%).....	67
Wykres 25. Kluby sportowe na 10 tys. ludności w gminie Olsztynek na tle powiatu olsztyńskiego, województwa warmińsko-mazurskiego i Polski w latach 2016, 2018 i 2020)	77
Wykres 26. Liczba uczestników imprez na 1000 ludności w gminie Olsztynek na tle powiatu olsztyńskiego, województwa warmińsko-mazurskiego i Polski w latach 2016-2020.....	77
Wykres 27. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców w gminie Olsztynek na tle powiatu olsztyńskiego, województwa warmińsko-mazurskiego i Polski	78
Wykres 28. Dostęp do Internetu w gospodarstwach domowych (w % ogółu gospodarstw).....	89
Wykres 29. Gospodarstwa domowe posiadające dostęp do Internetu w domu (w % ogółu gospodarstw).....	89
Wykres 30. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Olsztynek w latach 2016-2020	92
Wykres 31. Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminie Olsztynek na tle powiatu olsztyńskiego, województwa warmińsko-mazurskiego oraz Polski	94
Wykres 32. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności.....	95
Wykres 33. Pracujący na 1000 ludności w gminie Olsztynek na tle powiatu olsztyńskiego, województwa warmińsko-mazurskiego i Polski	98

Wykres 34. Stopa bezrobocia w powiecie olsztyńskim na tle województwa warmińsko-mazurskiego i Polski w latach 2016-2020 (%)	99
Wykres 35. Stopa bezrobocia w powiecie olsztyńskim na tle województwa warmińsko-mazurskiego i Polski w 2020 roku	99
Wykres 36. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci (%)	100
Wykres 37. Liczba osób bezrobotnych w gminie Olsztynek w latach 2016-06.2021 (osoba).....	100
Wykres 38. Bezrobotni według wieku w gminie Olsztynek w 2020 roku.....	101
Wykres 39. Bezrobotni według wykształcenia w gminie Olsztynek w 2020 roku	101
Wykres 40. Bezrobotni według czasu pozostawiania bez pracy w gminie Olsztynek w 2020 roku	102
Wykres 41. Bezrobotni według stażu pracy w gminie Olsztynek w 2020 roku	102
Wykres 42. Struktura dochodów w Gminie Olsztynek w 2020 roku	106
Wykres 43. Dochód na 1 mieszkańca w gminie Olsztynek na tle powiatu olsztyńskiego, województwa warmińsko-mazurskiego oraz Polski	107
Wykres 44. Dochody własne na 1 mieszkańca w Gminie Olsztynek na tle powiatu olsztyńskiego, województwa warmińsko-mazurskiego oraz Polski.....	107
Wykres 45. Struktura wydatków Gminy Olsztynek w 2020 roku.....	108
Wykres 46. Wydatki ogółem Gminy Olsztynek na 1 mieszkańca na tle powiatu olsztyńskiego, województwa warmińsko-mazurskiego i Polski	109
Wykres 47. Wynik finansowy budżetu Gminy Olsztynek w latach 2016-2020.....	109
Wykres 48. Prognoza salda budżetowego Gminy Olsztynek na lata 2021-2033.....	110
Wykres 49. Wartość projektów finansowanych ze środków unijnych w okresie finansowania 2014-2020.....	110

SPIS TABEL

Tabela 1. Osiedla w Olsztynku.....	11
Tabela 2. Wykaz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie miasta Olsztynek.....	14
Tabela 3. Sołectwa w gminie Olsztynek	16
Tabela 4. Wykaz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy Olsztynek	19
Tabela 5. Gminny zasób nieruchomości	22
Tabela 6. Czas dojazdu z Olsztynka do wybranych miejsc w 2019 r.	27
Tabela 7. Wyposażenie Gminy Olsztynek w sieć gazową w latach 2016-2019*	36
Tabela 8. Atrakcyjność osadnicza w gminie Olsztynek w latach 2016-2020.....	38
Tabela 9. Wielkość i strukturę własnościową mieszkaniowego zasobu Gminy Olsztynek.....	41
Tabela 10. Liczba budynków mieszkalnych stanowiących własność i współwłasność Gminy wybudowanych w poszczególnych latach	41
Tabela 11. Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi - klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C oraz A1, C1 dla pyłu PM _{2,5})	47
Tabela 12. Obszary interwencji oraz kierunki interwencji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Olsztynek na lata 2019-2022 z perspektywą do roku 2026	52
Tabela 13. Prognoza ludności w gminie Olsztynek do 2030 roku.....	60
Tabela 14. Liczba rodzin i liczba osób w rodzinach korzystających ze wsparcia społecznego w gminie Olsztynek w latach 2018-2020.....	70
Tabela 15. Zadania realizowane w ramach KIS w Olsztynku w latach 2018-2020	74
Tabela 16. Frekwencja w wyborach w latach 2018-2020	80
Tabela 17 Atrakcyjność turystyczna powiatu olsztyńskiego na tle województwa warmińsko-mazurskiego i Polski	87
Tabela 18. Liczba zdarzeń na terenie miasta i gminy Olsztynek w latach 2018-2020.....	91

Tabela 19. Struktura podmiotów gospodarki narodowej w gminie Olsztynek według wybranych sekcji PKD 2007 i prowadzonych przez osoby fizyczne	93
Tabela 20. Liczba podpisanych umów o dofinansowanie beneficjentów z gminy Olsztynek – wartość narastająca	96
Tabela 21. Wartość umów o dofinansowanie projektów realizowanych przez beneficjentów z gminy Olsztynek w perspektywie 2014-2020 – wartość narastająca	96
Tabela 22. Liczba pracujących osób w gminie Olsztynek w latach 2016-2019	97
Tabela 23. Barometr zawodów w powiecie olsztyńskim	103
Tabela 24. Dochody Gminy Olsztynek w 2020 roku	106
Tabela 25. Wydatki Gminy Olsztynek w latach 2016-2020	108
Tabela 26. Diagnoza porównawcza – sfera przestrzenno-środowiskowa	114
Tabela 27. Diagnoza porównawcza - sfera społeczna	115
Tabela 28. Diagnoza porównawcza – sfera gospodarcza	116

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Gmina Olsztynek na tle województwa warmińsko-mazurskiego i powiatu olsztyńskiego	5
Rysunek 2. Gmina Olsztynek na tle gmin sąsiadujących	5
Rysunek 3. Koncentracja zabudowy w mieście Olsztynek	13
Rysunek 4. Koncentracja zabudowy na terenach wiejskich w gminie Olsztynek	18
Rysunek 5. Obszar rewitalizacji w mieście Olsztyńku	22
Rysunek 6. Drogi w gminie Olsztynek	24
Rysunek 7. Układ drogowy w gminie Olsztynek	26
Rysunek 8. Dostępność drogową do węzła autostrady lub drogi ekspresowej	27
Rysunek 9. Schemat powiązań międzymiastowych komunikacją publiczną w województwie warmińsko-mazurskim w 2019 r. – mapa syntetyczna	28
Rysunek 10. Indeks syntetyczny dostępności drogowej z perspektywy atrakcyjności inwestycyjnej	29